

Schetsen en typen uit Suriname

Jacq. Samuels

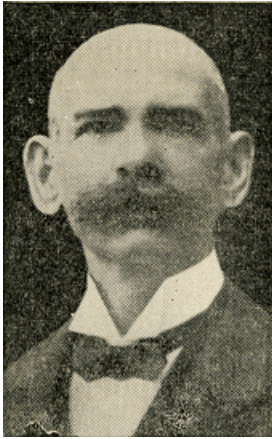
bron

Jacq. Samuels, *Schetsen en typen uit Suriname*. St. Rafael Boekhandel, Paramaribo z.j. [ca. 1944]

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/samu001sche01_01/colofon.htm

© 2006 dbnl / erven Jacq. Samuels

Voorwoord.

Het voornemen om de voornaamste artikelen die wijlen Jacques Samuels in De Surinamer en De Periscoop schreef, in boekvorm uit te geven onder het hoofd Schetsen en Typen uit Suriname heb ik dadelijk toegejuicht.

Tal van volkstoestanden en merkwaardige typen uit dit land zijn nog niet beschreven of de verschenen beschrijvingen zijn voor het publiek niet bereikbaar.

Door de uitgave van dit werkje, dat bijdragen bevat van een kenner van zijn land, die jaren in de districten heeft doorgebracht en gedurende langen tijd onder het volk heeft geleefd, wordt bereikt dat eenige dier toestanden en vele merkwaardige typen aan de vergetelheid worden ontrukkt.

De schrijver heeft met een benijdenswaardige humor zijn stof aan het publiek voortgezet en zij die oude gebruiken en toestanden willen leren kennen vinden in dit werkje interessante bijzonderheden.

De meeste Schetsen zijn geschreven voor De Surinamer in het jaar 1904 en de beschreven toestanden voeren ons terug naar het laatste kwart van de vorige eeuw.

Ph. SAMSON.

Schetsen en Typen uit Suriname.

Een inlandsch bal.*)

Het dansgezelschap ‘Prospérité’ verjaart!

Deze wereldgebeurtenis moet gevierd worden; en hoe kan zulk eene viering anders geschieden dan door een bal? Het benedenhuis La A No....., bijna uitsluitend voor 't houden van psalm- of danspartijen, wordt intijds besproken en gehuurd à f10.-. Reeds ettelijke dagen vóór de feestviering is men druk in de weer, om toebereidselen te maken, opdat het feest zoo glansrijk mogelijk zij; men zorgt voor de versiering, de verlichting, het toilet, de ververschingen, voor alles!

De met zooveel verlangen te gemoet geziene avond is eindelijk daar. Het publiek heeft van verschillende zijden kennis gekregen van het groote bal. Voor de deur bevindt zich reeds heel vroeg een talrijke schaar kijkers, hoewel er feitelijk nog niets te zien valt; de deuren en vensters zijn gesloten!

Wij krijgen den indruk, dat het huis onbewoond is, maar bij nader toezien, ontwaren wij licht tusschen de reten der vensters en deuren. Neem eens een kijkje in de zaal vóór het bal. Ga door de achterdeur mee binnen, gerust! Rondom langs de wanden staan stoelen, die getuigen, dat zij verschillende eigenaars hebben. Tusschen twee spiegels vlak tegenover de groote of hoofddeur hangt een groot transparant met den naam van het gezelschap, nu door vergissing van den kunstenaar herschapen in ‘Prosprete’ Daaronder zitten reeds de muzikanten.

1e De algemeen bekende baas Koep met zijn klarinet, waaronder drie der kleppen kapot zijn, en die onder gewone omstandigheden een gemengden toon zou voortbrengen, die niet in ‘de muziek’ bekend is.

*) Tot mijn leedwezen moet ik betuigen, dat deze bals geheel of bijna geheel zijn verdwenen, om plaats te maken voor de binnenplaats uitgevoerde maka- (prostituten) of de in het geheim gedane winti-(afgoderij)-dans. Of zulks moet geweten worden aan den tijdgeest of aan tijdsomstandigheden of aan iets anders weet ik niet; evenmin heb ik het recht aan teruggang van beschaving te denken.

J.S.

(Aantekening uit 1904)

Nu evenwel zijn door stevige stukjes kurk de openingen door de breuk der kleppen ontstaan, toegestopt, en de f kruis, a mol en c naturel zijn veroordeeld om bij de groote reeks van mogelijke en onmogelijke tonen, die Baas Koep uit zijn instrument halen kan, afwezig te zijn en te blijven!

2e Pikien Ba¹⁾, de zoon of pleegzoon van den grooten Maëstro, wien de behandeling van den triangel is toevertrouwd;

3e Dandan²⁾ van Sa³⁾ Afie, een ware virtuoos op de tromen dan ten slotte;

4e Ba Edie⁴⁾ de plaatsvervanger van Ba Karoe⁵⁾ den neef van Baas Koep, die hedenavond absent 'moest zijn' omdat hij schutter zijnde, en de groote exertitie niet mee gedaan hebbende, omdat hij geen schoone witte broek had - hedenavond de wacht moest betrekken uit vrees voor eene boete - met zijn Turksche trom.

Deze Ba Edie, op 't tabel ingeschreven als Eduard Zacharias Klokbeen, smidsleerling, Luthersch, 19 jaar en op de iijn van geboorteplaats eene lange streep, alsof hij nergens geboren is, heeft geen ander opmerkelijk kenmerk dan een chica⁶⁾ aan zijn linkerton, waarmee hij de maat aangeeft, en die naar gelang van meer of minder gejeuk de oorzaak is van de al of niet versnelling door tempo's, maar waaraan - ik bedoel de tempo's - de klarinet zich niet stoort.

De Turksche trom speelt eene hoofdrol, want wat is een bal zonder dit instrument?

Trouwens straks zult ge ze hooren, Ba Edie zal er op hameren als een bezetene, en gij zult drie gevolgtrekkingen kunnen maken:

1e Ba Edie onder invloed van St. Vitus,

2e de trom is onbreekbaar,

3e de menschen in de buurt slapen dien nacht niet - of ze zijn stokdoof.

't Is intusschen acht uur geworden, en als het schot gehoord wordt gaan als bij tooverslag deuren en vensters open, en een zee van licht uit de lampen, door dansers en danseressen bijeengebracht, stroomt over de straat!

- 1) Pikien is klein
Ba is broer
- 2) Dandan is Daniël
- 3) Sa is zuster
- 4) Edie is Eduard
- 5) Karoe Karel
- 6) Chica is een vlooi-soort, die door de huid dringt, daarin leeft, en een waterachtig-geel en zeer jeukig puistje veroorzaakt, ook chica genaamd.

Tegelijkertijd speelt het muziekkorps zijn introductielied. Dit stuk, bij zulke gelegenheden steeds hetzelfde, kan door geen componist op noten worden gebracht maar wordt toch door het wachtend publiek met gejuich begroet. Dit stuk is een voorbeeld van ‘kunst’ want al de tonen, waarover eene klarinet beschikken kan - minus die uit de drie kapotte - worden in eene gevarieerde mengeling uitgehaald; en het kan evengoed dienst doen voor een fanfare, een galop of een doodenmarsch! Nadat gedurende een kwartier Baas Koep zijn gezicht den vorm heeft doen aannemen van een gevulden doedelzak, en zijn volgelingen geslagen en gehamerd hebben - steeds voor de leege zaal - wordt 1 ½ minuut rust genomen.

Eerst daarna begint het tweede stuk en daarmee het bal! Want nu komen de heeren en dames, die zich ergens in de buurt ‘verzameld’ hadden, met statigheid door de voordeur in de zaal! De dansers beseffen dat het stuk nu door Baas Koep onder handen genomen een marsch is, want in statigen optocht gaat het in lange rij door de zaal, elke dame gearmd, begeleid door haar cavalier.

Eene goede gelegenheid om de danslustigen waar te nemen. Laat mij ze u voorstellen. Hier hebt ge achtereenvolgens: Ba Bertie, Ba Joesoe, Ba Jan en zoo nog een dertiental Ba's uit deze wereld van gentlemen, sportsmen en dandies. Ze zijn respectievelijk slagersknecht, koetsier, goudelver. Zie, die lange daar is zelfs politieagent en heeft, voor hedenavond verlof hebbende, zijne gewone plunje door een ander vervangen. Die heeren zijn onberispelijk gekleed in het zwart; - de anders ongeschoeide voeten - de politieman uitgezonderd - zijn nu in keurig gelakte Sebastopols - en de door werken vereelde handen in witte of Havannakleurige handschoenen gestoken of liever ‘gewrongen’.

De Dames zal ik U niet voorstellen, omdat ik er mij met ‘voorstellen’ niet zoo spoedig van kan afmaken, als ik met de heeren gedaan heb: Zij zijn zusters, kennissen of liefjes van de heeren dansers.

Heb ik, van de heeren sprekend, de kleeding onberispelijk genoemd van de dames weet ik niet welke uitdrukking te gebruiken. Ik zeg dus kortweg: ze zijn door een ringetje te halen. De inlandsche dracht van stijven rok en dito jak, die hare gestalte, welke er uitziet als eene I, omzet in eene F, is nu vervangen door de Europeesche; de gouden ketting met de muntjes om den hals is verdwenen, om plaats te maken voor een zijden lintje met medaljon; het haar is naar Europeesche wijze opgemaakt en opgehouden door kammen en schitterende spelden; de voeten zijn gestoken in fijne witte schoentjes en de armen gedekt met glacéhandschoenen met 14 knopen. Natuurlijke rozen in het haar en op de laag uitgesneden keurs- in 't kort; zij zijn uitgedost als Europeesche dames van smaak voor een bal!

Als men de zwarte kleur en de te dikwijls herhaalde buigingen wegdenkt, zou men zich kunnen voorstellen met menschen van de groote wereld te doen te hebben, want ook in toon, afgepastheid van beweging - deftigheid - doen zij voor hunne hooggeplaatste witte broeders en zusters niet onder!

Nadat de rondedans (marsch) om en bij een kwartier heeft geduurd; een kwartier waarin wij ons verwonderen, dat het vel van de trom, en de wang of de longen van Baas Koep niet barsten, wordt dadelijk overgegaan tot de eerste wals.

In Europa behoort het dansen tot de opvoeding - wordt dus geleerd - en toch dansen de meeste Europeanen slecht of in het geheel niet! Deze menschen waarvan de meesten zelfs geen school hebben gehad, voeren hier een dansje uit, zóó net, zóó bevallig, dat zelfs een Europeesche dansmeester er trotsch op kon zijn.

Na de eerste wals worden door bedienden in inlandsche dracht - ook kennissen van de dansenden - ververschingen rondgedeeld, nu bestaande uit een kop thee en een beschuitje.

De wijze hoe het kopje gehanteerd en de snoeplipjes worden opgezet om het vocht op te slurpen, de coquette bewegingen enz. enz. mogen den lachlust van den Europeaan opwekken, maar toont duidelijk aan, dat het volk gevoel heeft voor beschaving. Trouwens, daar is, geloof ik, nooit aan getwijfeld! Nadat de kopjes - de meeste half leeg - zijn weggedragen doet zich eene donderende stem hooren: 'Praas de kadrier!' Die stem is van den barbier, die om zijn Fransch de erkende balletmeester van het gezelschap is, en nu op zijne wijze kennis geeft dat men plaats moet nemen voor de quadrille. De heeren bieden onder diepe buigingen aan de dames den arm en men vormt een vierkant met vier heeren en vier dames op elke zijde.

De muziek begint - oordoovend wel is waar - maar daarboven is toch duidelijk de stem van den barbier hoorbaar, achtereenvolgens op het juiste oogenblik van de uitvoering der passen galmend: 'a praas!' 'baransje!' 'avansjé!' 'rattoerné!' 'sjees a sje!' 'gowe!' 'kriekamokadame allée!' 'allée toesoer'!

Ik voor mij heb de overtuiging, dat het balletgeven voor den vorm er bij is, want hoewel het kommando onbegrijpelijk is, toch worden de verschillende figuren der quadrille met eene juistheid uitgevoerd, die werkelijk bewonderswaardig is.

Na de quadrille wordt een kleine pauze genomen, waarin de voorzitter van het gezelschap afrekening houden moet met den muzikant; want baas Koep kent zijne klanten, en hij heeft meermalen vroeger ondervonden dat na aankoop van likeur en koek er den volgenden dag niet veel voor de muzikanten overbleef. Hij heeft dus maatregelen getroffen en laat zich geregeld na de eerste quadrille uitbetalen.

Bij deze afrekening komt het nu ook tot eene kleine woordenwisseling, omdat men uit het muzikantenloon een halven gulden had genomen tot aankoop van een pak kaarsen om den vloer glad te krijgen, maar een der Ba's diept uit zijn vestzakje de kleinigheid op, en de zaak wordt aller tot tevredenheid geregeld! Baas Koep steekt zijn geld op, om eerst den volgende dag repartitie onder zijne helpers te houden - en op zijn kommando hernemen de muzikanten hunne plaatsen. In geregelde volgorde komen de walsen, polka's en mazurka's aan de beurt en tegen middernacht eindigt de eerste afdeeling met een galop en een lange rust van wel een half uur. In dat half uur maakt men gebruik van een boterham, meestal in gezelschap van een glas bier of wijn! Het dansen wordt dan hervat tot 4, 5 of 6 uur in den morgen.

Tegen 12 à 1 uur trekken ook de meeste kijkers af, om rust te gunnen aan hunne moede voeten en den volgende dag door de stad te kunnen loopen met de tijding: 'Prospeté mooi dans gisteravond'.

Ook wij trekken nu af, maar wenschen nog de burens bij het afscheid nemen van het bal toe: 'Aangename nachtrust'.

De Surinamer 1904.

Samie als economist.

In Britsch Guyana, ik geloof zelfs over al de Britsch-West-indische bezittingen, wordt de Brits-Indische emigrant, al heet hij ook Rham-Si-Dan-Ben-Mohamed, kortweg gedoopt, d.i. genoemd met de naam van 'Samie'. Er zijn dus in de Britsch W.I. bezittingen meer Samie's, dan Johnsons, Wilsons en alle soorten van Sons in Engeland, Schotland en Ierland! Feitelijk zijn er evenveel Samie's als er koelies zijn, want op enkele uitzonderingen na, vertegenwoordigt een koelie een Samie! Die naam is naar ons overgewaaid, en de vroeger, algemeene naam van 'Koelie' of 'Koelieman' maakt hoe langer hoe meer plaats voor den meer populaireren 'Samie'!

Lodewijk XIV zei eens: 'De Staat ben ik!' Ik zeg: 'De economist is Samie!' Ik durf beweren, dat Samie als minister van financiën in een paar jaar de Staatsschuld tot 'nihil' brengen zou - maar ook, dat indien hij een cursus kon oprichten voor 'practische economie', de doctoren in die wetenschap veel meer er van zouden weten, dan nu alleen door hun 'theorie'.

Het leven van alle Koelies te beschrijven is mijne bedoeling niet, en zou haast eene onmogelijkheid zijn; - maar alle koelies komen met elkander overéén op het punt 'economie' en bij de beschrijving van éénen, kan die beschrijving - mogelijk met eene kleine wijziging - op allen worden toegepast. Voor het oogenblik roep ik Uwe aandacht in voor Samie, mijn karreman. Met nog 462 anderen kwam Samie omstreeks 12 jaar geleden hier aan. Ik meen, dat hij geboortig is van Calcutta, maar het doet er eigenlijk niets toe.

Bij zijne aankomst in de kolonie bestond zijn gansche rijkdom uit de lapjes vuil katoen, die hij om het hoofd en de lendenen gewonden had en - een zeertje aan zijn linkervoet. Bij het aan wal stappen had hij wel een bundel in de hand - een deken, waarop hij sliep - maar deze was zoo vuil en gerafeld, dat men wellicht voor minder dan een halven gulden niemand zou vinden, om ze naar de rivier te brengen. Zij kan dus feitelijk niet onder de 'bezittingen' genoemd worden, maar moet integendeel op de debetzijde worden geboekt. - Het, grootboek van Samie dus opmakende, vinden wij aan de eene zijde: zijn plunje en een

linkervoetsch zeer, en aan de andere zijde: de te maken onkosten voor het weggoaien van zijn deken.

Samie kon dit zelve niet doen, want hij werd dadelijk naar het hospitaal vervoerd. Of hij dadelijk een bewijs heeft geleverd voor zijne economische beginselen door de deken op straat te laten vallen, zoodat hij het weggooiloon uitspaarde dan wel of ze door of vanwege het hospitaal is weggegooid geworden, weet ik niet. Zooveel is zeker, dat na drie weken in het hospitaal gelegen te hebben, Samie naar plantage werd gezonden - zonder deken.

Het werken op de cacaoplantage ging hem in den beginne niet vlug af, maar in een betrekkelijk korten tijd werd Samie met het werk vertrouwd, en dikwijls maakte hij 1 ½ taak per dag, en zag hij zich op het einde der week 5,6 weleens 7 gulden uitbetaald worden. Hoe het mogelijk is, dat men met een gemiddeld inkomen van f6.- in de week, waaruit kost, verlichting enz. enz. moet betaald worden, nog wat kan overhouden, mag iemand anders begrijpen - 'ik' niet! Maar zeker is het, dat op zekeren dag mijn Samie na een bezoek aan de stad naar plantage terugkeerde met 'iets' zorgvuldig in zijn gordel - en met een pakje in de hand.

Dat 'iets' was een spaarbankboek, en het pakje in de hand hield in: een paar schoenen no. 12.

Een paar weken daarna, had Samie wederom een paar guldens bespaard en nu begon zijn loopbaan als financier!

Aan om geld verlegen creolen en anderen werd 2,3 gulden geleend met eene wekelijksche rente van 1 kwartje; - de gekochte schoenen werden verhuurd à 1 kwartje per vol etmaal - en ze hadden altijd huurders, want elke voet kon er in - zoodat in een korten tijd de inkoopsprijs der schoenen weder in handen van Samie was, die de zaak uitbreidde door een ander paar aan te koopen, maar nu in gezelschap van een paar gestreepte katoenen sokken, dat gratis werd meegegeven aan hem, die 50 cents vooruit betaalde voor twee etmalen. Zoo ging hij voort cent bij cent over te leggen, en toen de vijf jaren - zijn contracttijd - verlopen waren, was Samie een spaarbankboekje rijk, dat met kapitaal en rente f1042.34 vertegenwoordigde.

Verder mocht Samie het zijne noemen: f4 62 aan los geld, 3 paren scheefgetrapte schoenen No. 12, 2 van gaten voorziene paren sokken, 1 houwer en 1 vuursteengeweer, door hem in pandbeslag gehouden voor f1.- plus 7 weken rente à 10 cents.

De plunje om hoofd en lendenen tel ik niet mee, om de zijde van Samie's 'debet' blank te houden.

Van een landgenoot, die repatrieerde omdat hij genoeg gegaard had, kocht nu Samie een stuk land bij Charlesburg, benevens eene koe met kalf. Van dat oogenblik af, worden de

verschillende bijbaantjes zoovele, dat zij bijna niet te volgen zijn. Hij koos zich nu ook eene levensgezellin, die één van hart en één van zin, de zaken dreef, als Samie van huis was.

Door de vereeniging werden de zaken nog meer uitgebreid, want Samie liet de onkosten voor onderhoud zijner vrouw door haarzelve uitwinnen.

's Morgens vroeg werden boonen, koolen, melk en eieren, soms ook vruchten, ter markt gebracht; iets later werden Indische koeken en gebak gemaakt en verkocht; te allen tijde was kerosineolie te koop en waren schoenen te huur! En toen, trots deze verscheidene baantjes en bijbaantjes, Samie nog tijd over had, kocht hij zich een ezel en trapwagen en werd karreman. Met dit baantje kwam er eene verandering in de kleeding van Samie. De verandering van kleeding geschiedde niet uit voorliefde voor de Europeesche dracht maar uit economie: Voor een kleinen dienst bij mij bewezen, kreeg hij een ouden stoffen broek, waarvan het deel, voor de stoel bestemd, door langdurig gebruik doorzichtig was geworden; en een zwarte rok, die, geloof ik, gevonden was bij de nalatenschap van mijn grootvader, en minstens behoorde tot een tijdperk, toen koningin Victoria nog werd aangesproken met den titel van 'Koninklijke Hoogheid'.

Samie aanvaardde mijn geschenk en verrijkte de garderobe van zijne wederhelft met het door hem afgelegd Indische plunje. Hij toonde zich dadelijk een man van smaak; - hij begreep, dat een rok niet door de week kon gedragen worden bij zijn ezelskar! De beide panden werden heel voorzichtig afgeknipt, zoodat zijne bovenkleeding het aanzien kreeg van een tuniek à la Marie Antoinette. Dat Samie een economist was, blijkt nog hieruit, dat de afgeknipte rokspanden niet werden weggegooid. Een er van werd in zijn tuin bij de boonen geplaatst om dienst te doen voor vogelverschrikker; - de ander zag ik in zijn huis als wandversiersel!

Samie begrijpt zijne belangen volkomen: nooit ranselt hij zijn ezel, en hij kan van zijn beest door zachtheid veel meer gedaan krijgen, dan een ander door ruw geweld. Samie is nederig, vriendelijk en gewillig.

Als hij een vrachtje heeft gehad, is hij altijd willig een handje te helpen bij op- of afladen, zoodat ook menig footje, behalve zijn loon, hem in de zak vloeit.

Door de week is Samie 'werkmán' maar des Zondags na marktíjd is hij vaak 'gentleman' zelfs een pronker!

Want men kan hem op den rustdag zien met zijn tuniek à la Marie Antoinette, maar nu van voren toegeknoopt, en ontdaan van het stof der straten en van de moddervlekken door de wielen van zijn voertuig daarop geslingerd; - in zijn schoon gemaakte tuniek dan - en in gezelschap van Blücherboots en ge-

streepte sokken aan de voeten, en - o weelde! - in de hand een zwart katoenen parasol, groot genoeg om vader Noach met zijne gansche familie eronder te bergen.

Die kleine ijdelheid en die weelde is hem te vergeven, want hij heeft door de week zwaar gewerkt, hetgeen trouwens zijne wandeling naar de spaarbank met een bundeltje, op Donderdag bewijst.

Als het zoo voortgaat, wordt Samie nog een vermogend man! Wij mogen hem niet benijden, want hij wordt rijk door eigen kracht en arbeid en door - economie.

Foke.

Ik weet niet precies door wien, maar gezegd is 't: 'Wijs mij eene vrouw aan die niet nieuwsgierig is, en ik zal U er eene aantoonen, die niet babbelziek is'....

Kijkt mij niet zoo verwoed aan, dames, ik heb het niet gezegd! Geloof mij! Als ik den zegsman kende, ik zou mij tegenover hem stellen - ik zou u verdedigen - ik zou hem erop wijzen, dat mijne grootmoeder, overgrootmoeder en bet overgrootmoeder ook tot het vrouwelijk geslacht behooren gerekend te worden, en dat zij niet nieuwsgierig zijn; ook, dat zij naar niets vragen, ja, zelfs den mond nooit open doen! Maar, dat is het niet, wat ik zeggen wou. Ik wou mij ook wat aangewezen hebben. Gelukkig dat het niet over eene vrouw handelt, anders, dames, had ik mij mogelijk weer Uwe ontevredenheid op den hals gehaald!

Wijs mij een chinees aan, die niet flegmatiek is, en ik zal U er een voorstellen, die niet lakoniek is! Maar laat ons niet afdwalen! Laat ons dit huisje binnentreden en kennis maken met dit in ons land gevormde type. Foké - vriend - is bij de geheele buurt bekend onder dien naam, hoewel hij bij zijne land-genooten anders te boek staat. Zijn doopnaam - als hij gedoopt was - luidt: Ching-Fong-Sin; Pok-Si-Pau of anders, maar zeker wordt zijn naam verkregen door een koppelteeken tusschen drie of vier in verschillende talen bekende tusschenwerpsels!

Treed den winkel van Foké binnen! De inventaris is spoedig gemaakt: een toonbankje, welke het vertrek in tweën scheidt. Vóór in, bij of onder het venstertje op den vloer, een hoop houtskool, waarop eene kaaskist die dienst doet voor maat bij den verkoop van 't artikel. Daarnaast eenige stukken suikerriet, versneden in stukjes van om en bij 20 cM., die à 1 cent per stuk gerealiseerd worden; eenige langere stukken, die op hunne beurt wachten, om over te gaan in stukjes van voornoemde afmeting; en een houwer, waarmee de kunstbewerking geschiedt.

Aan den wand eenige bossen bacoves in drie stadiums: rijp, half-rijp en groen, en een afgedragen castoren hoed.

Op de toonbank twee trommels met glazen front, inhoudende pindanoten, en op een der trommels het deksel van een schoensmeerblik, dat bij de pinda's denzelfden dienst doet, als de kaaskist bij de kolen.

Verder nog: een blikken lampje, dat 's avonds het bedienen der klanten moet verlichten.

Achter de toonbank een houten brits, gedekt met een chineesche mat, waarop eene altijd brandende lamp, benoodigd bij het opiumschiiven, de opiumpijp en een potje het Oostersche kruut bevattende.

Naast de brits een houten tafeltje met een of twee borden, een theepot en een kommetje, en eenige vierkant versneden stukjes stroopapier, die gebruikt worden, om de te verkoopen pindanoten af te leveren.

Voeg bij dit alles eene oude katoenen parapluie, die weinig gebruikt wordt, daar Foké altijd 's morgens 6 tot 's avonds 9 hier te vinden is; en gij hebt kennis gemaakt met den winkel, tevens slaap- en woonvertrek van Foké, den zoon van het Hemelsche rijk.

Even eenvoudig als zijn huisraad is, is ook zijne kleeding; een wijde, blauw linnen broek en dito kabaai! Zijne bloote voeten steekt hij in Chineesche slippers, als hij niet op zijn rustbed ligt.

Den persoon van Foké te beschrijven is een onmogelijkheid! De verschillende hoogten en laagten, die bij andere menschen, trots de kleeding zijn waar te nemen, mist Foké geheel. Hij heeft ze nooit gehad of hij heeft ze verloren!

Zooveel is zeker, dat hij nu het best kan worden vergeleken bij eene eenigzinszins afgeplatte Rijnwijnflesch, aan den onderkant voorzien van twee spillebeenen, en op den hals een Chineesche kop met een staart!

Foké is altijd op zijn rustbed te vinden, dat dienst doet voor bed, stoel, tafel en wie weet wat nog al meer. Hij ligt altijd met de pijp in den mond, en neemt eerst eene zittende houding aan, als iemand binnenkomt, en hij staat eerst dan op, als hij overtuigd is dat de bezoeker eene van zijne artikelen wil afnemen. Langzaam in zijne bewegingen stopt hij de voeten in de muilen, bedient den klant even afgemeten, om daarna op zijn bed te stappen, tot een andere klant hem noodzaakt de bovengenoemde manoeuvre weer uit te voeren. Eten doet Foké weinig. Het schijnt dat het gebruik van opium zijne maag ontoegankelijk maakt voor het dikwijls opnemen van voedsel. Een kopje thee nu en dan schijnt reeds voldoende te zijn, om hem in het leven te houden, hoewel het moet erkend worden, dat hij met den dag een weinig indroogt. Foké heeft dus, behalve het kostbare verdoovingsmiddel - dat nu weinig invloed op hem uitoefent - niet veel noodig. Toch blijft het een wonder, dat, terwijl de groote kooplieden met hunne gevulde winkels met duizenden en duizenden artikelen, - terwijl de kooplieden klagen over de slechte tijden, men nooit eene klacht hoort van Foké, van Foké met zijn

winkel van nog geen vijf gulden waarde! Vijf gulden, vertegenwoordigd door slechts vier artikelen: kool, bacoves, pinda en suikerriet!

Toch schijnt hij goede zaken te doen, want zijne dikwijls vrije hoge huishuur betaalt hij op tijd, en het blikken doosje is altijd wèl voorzien, en daar blijft altijd nog wat in, als hij bij het kriecken uitgaat, om nieuwe waren in te slaan! - Men vergeve mij, dat ik het blikkendoosje niet op den inventaris heb opgenomen: Foké houdt het voor ieders oog verborgen, en 't was ook mij ontsnapt!

Tegen 6 uur in den morgen is de winkel altijd open en blijft zulks geregeld tot 9 uur 's avonds.

Met het invallen van den avond begint zijn handel in pindanoten eerst recht: kinderen, klein en groot, loopen aan om voor één of meer centjes nooten te koopen, en noodzaken Foké, niet meer op zijn bed te klimmen, maar bij de blikken een afwachtende houding aan te nemen.

Met klokslag negen worden de deuren en vensters gesloten. Wat hij na dien tijd doet, kan ik U niet zeggen.

Heeft hij hier of daar vrouw en kinderen? Gaat hij beweging gunnen aan zijn lichaam, dat door het lange liggen stram moet geworden zijn? Of wil hij, zonder gestoord te worden, nog een laatste pijp schuiven? Ik weet het niet! Op mij maakt het den indruk dat hij gaat slapen en onder dien indruk zeg ik: Soïmo Foké.

‘Minerva’¹⁾

Prospérité had gedanst tot groote voldoening van de leden, van de kijkers en van het groote publiek! Alles was naar wensch afgeloopen, en den dag, volgende op dien van het bal, was de halve kolonie doordrongen van het feit, dat alles in de puntjes was geschied. Zelfs over de grenzen ging de tijding.....want niettegenstaande hij uiterst slaperig was, schreef toch de voorzitter van het gezelschap een brief naar Demerary, daar de schoener ‘Queen of Stars’ tegen negen uur het anker zou lichten. De brief was geadresseerd aan den gewezen voorzitter en stichter van het gezelschap ‘Ba Endrie’, vroeger werkzaam in 's lands smederij, maar ontslagen, omdat hij geweigerd had een ezel van den chef, die daar was gehoeft - ik bedoel den ezel - bij den toom naar huis te geleiden. Die ‘onbruikbare’ kerel, die na deze gebeurtenis niets in zijn land kon te doen krijgen, repatrieerde en werd een burger van onze zusterkolonie. De tegenwoordige voorzitter bracht dan verslag uit aan zijn gewezen chef! Dat deed hij met:

Ba Endrie,
 Satranetie wi massi ala man, Kondré seki!
 Man, wi blaas Minerva, dati a no man seki.
 Naka mail mi sa gi joe a fini foe da tori.
 Noja mi weri. Adjosi
 Crisjan,
 President²⁾

In antwoord op dit schrijven ontving de ‘President’ een tiental dagen een enveloppe inhoudende

1e eene kaart

Mr. Henry Klipper
 Sproston Dock and Foundry

1) Vervolg op ‘Een inlandsch bal’.

2) Broeder Henri.

Zaterdagavond hebben wij eenieder overwonnen! De wereld is in opschudding! We hebben ‘Minerva’ eene nederlaag toegebracht, die ze zal heugen! Met de mail bijzonderheden! Nu ben ik moe! Adjuus
 Cristiaan, President.

2e Een brief van den nieuwen Engelschman, die zich nu zijn Neger-Engelsch schamende en zich niet in het Hollandsch kunnende uitdrukken, ja, zelfs door den ‘Engelschman’ is te weten gekomen dat hij ‘Dutchman’ was - de nieuwe ‘Engelschman’ dan, maakte van de taal en van de beschaving van de plaats zijner inwoning gebruik en schreef gebrekkig doch verstaanbaar:

‘Dear Sirs and Gals,
 Me receive you letter and me glad fo see, that we out them other fellas.
 Me suppose them eat them liver. Me now working by Sproston Dock 1
 dalla 20 cent one day. Me works hard, but Sondag me always tipi and than
 me goes to shursh. Them gal here mad of me; but, not me, bady! As me
 have a few hunderd dalla me comes back to Surinam and mary Miss Laisa,
 the crone of me hart, the Cipido of me breens, the Queen of me driems.
 Good bye!
 Hereby inclose 5 dalla fo Miss Laisa and gives her the letter you find in
 this.
 Me complement and Yous always
 HENRI KLIPPER’.

Als we de ‘omgeving’ van den man in aanmerking nemen, dan is de brief werkelijk een meesterstuk!

Ik heb dezen brief alleen neergeschreven, opdat men zou kunnen begrijpen, wat nu volgen zal. ‘Die anderen hebben hun lever gegeten.’ Ziedaar, lezer, den sleutel, die de geheime deur ontsluiten moet! Ja, ‘Ze’ hadden hun lever gegeten! Minerva - ik bedoel het dansgezelschap van dien naam - was woedend over het succes van Prospérité! De lof, Prospérité toegezwaaid, was als een dolksteek Minerva in 't harte gedrongen! De lof aan Prospérité werd door de leden van Minerva beschouwd als een blaam - eene vernedering voor Minerva! De roem van Prospérité wierp eene schaduw op Minerva - en die schaduw moest verwijderd - de hoon gewroken worden!

Men denke niet, dat Minerva, niets te doen hebbende met Prospérité, niet kon getroffen worden door den glans van Prospérité - men bedenke, dat men hier met onontwikkelde te doen heeft! Gebeurt het onder meer beschaafden zelfs niet, dat de roem door één verworven, door een ander met leede oogen wordt aangezien, en als eene in-de-schaduwstelling wordt beschouwd?

Wat er van zij, reeds voor den eersten Maanavond, volgend op den bewusten Prospérité-dans, werden de leden van Minerva bij elkander geroepen en ze zijn allen tegenwoordig met uitzon-

dering van Ba Kobes, die aan de smederij werkt en niet gemist kan worden, omdat een cylinder wordt geboord. De overige 15 heerenleden zijn dus met de zestien damesleden bij den Voorzitter op een erf aan de Hoogestraat, zittende op stoelen, banken en kisten, om te beraadslagen, hoe de aangedane hoon gewroken en Prospérité in de schaduw zal gesteld worden.

Ik zal in de Hollandsche taal trachten weer te geven, wat op die vergadering in het Neger-Engelsch is verhandeld.

De Voorzitter - een schoenmakersleerling - de vergadering overziende opent de bijeenkomst met den uitroep:

‘Houdt allen je mond, want ik spreek!’ De man is een geboren volksleider, want werkelijk - eene doodsche stilte volgt - en hij gaat theatraal voort: ‘Zij hebben het gedaan!’ ‘Om ons den voet dwars te zetten?’ ‘Maar wij zullen er niet in berusten, en hen verpletteren!’ Met een victorieuse houding, die Napoleon niet kwaad zou gestaan hebben nà Wagram, neemt hij zijne plaats op een blomvat weer in.

Zonder eenigen overgang neemt Bessy - in de wandeling Soekroe Dosi genaamd - het woord en laat eene reeks scheldwoorden op het hoofd van de leden van Prospérité regenen, die ik wèl doe, niet in de notulen op te nemen.

Trouwens, er worden geene notulen gemaakt, en het verhandelde wordt aan het onthoudingsvermogen der leden toevertrouwd. Er 's ook geen Secretaris, en de voorzitter deelt het gezag met twee commissarissen, die mede-chefs zijn - de een bij de verlichting en de ander bij de afdeeling verversching en muziek! Reglementboekjes zijn er evenmin. Het gezelschap heeft maar één grondwettelijk artikel: ‘Voor den 10n van elke maand moet de contributie betaald zijn, of men houdt op, lid te wezen’. Alle andere artikelen, inhoudende boeten enz. zijn aan het despotisch gezag van den Voorzitter overgelaten.

Nadat Bessy om en bij 10 minuten aan het woord is geweest, en Sa Dika, Ba Kimoe en Sa Bekka ieder op zijne of hare beurt de leden van Prospérité bespottelijk hebben voorgesteld, door ‘a geersi wan No. 7 nanai, di weri koto’ (lijkt op een naald No. 7 met een rok aan); ‘hem jesi tanapoe leki awodia’ (zijne ooren staan als van een oud hert); ‘a di dansi leki wan sekrépatoe’ (hij danst als een schildpad), is de voorzitter nu genoodzaakt om de vloeken en verwenschingen uit dertig keelen tegen te houden door een herhaald, nu donderend: ‘Houdt je mond!’

De vergaderden - nu opgewonden - volgen het bevel niet dadelijk, maar nà eene nieuwe stemverheffing, die de heele buurt zou wakker geschrikt hebben, als het al ‘slaaptijd’ was, met de bedreiging van ‘50 cents boete’ en ‘de negerpoort uitgeschopt’, komt er eenige kalmte in de gemoederen.

‘Wie heeft wat te zeggen?’ doet de voorzitter zich hooren, en dertig stemmen in koor doet de lucht trillen met ‘mi’ (‘ik’).

De Voorzitter, half wanhopig omdat zijne volgelingen nog zoo weinig bekend zijn met parlementaire vormen, besluit in zich-zelfen de vergadering niet meer aan het woord te doen komen, en alle voorstellen en besluiten van ‘z'n eigen’ te doen uitgaan.

Met een sprong, dien elke kunstenaar uit een paardenspel hem mocht benijden, staat hij op zijn blomvat en na een, nu half verzoekend, ‘houd toch je mond,’ waaraan wordt gevolg gegeven, stelt hij voor.. een snowbal!

Hoe zal ik het tooneel beschrijven, dat op dit voorstel volgt! De Gordiaansche knoop was doorgehakt - de steen der wijzen was ontdekt! en elk op zijne of hare wijze gaf lucht aan den nu reeds veel verlichten boezem! Monden kwamen tot aan de oren van 't lachen - vlakke handen werden op kniën geslagen - bovenlippen deden vergeefsche pogingen om over de neus te komen - handen werden gewreven en geslagen, als om voor te stellen, hoe de oude volken vuur maakten met twee houtjes - voeten kregen dezelfde beweging als dansmeesters,³⁾ waarvan het touw aan één langer is dan aan het andere, zoodat het eene been opkomt, terwijl het andere neergaat - schouders werden opgetrokken, zoodat niets van het hoofd te zien kwam a-a-a's en ho-ho-ho's werden gehoord, die verbazing, vreugde of zelfs verrukking moesten te kennen geven - in 't kort - ieder gaf te kennen, dat het voorstel ingang had gevonden, en men verblijdde zich nu reeds met de nederlaag van Prospérité en de zege van Minerva.

De voorzitter, zijne menschen kennend, of geheel buiten zichzelf geraakt door den grooten bijval van het voorstel, geeft wel een half uur aan de vergadering om tot bedaren te komen.

Eerst daarna brengt hij de zaken verder in het reine! Na eenige vragen: ‘Hoeveel lampen had Prospérité?’ en ‘Hoeveel van dit of dat?’ - opdat men alles in grootere hoeveelheid kunnen aanschaffen - en op welke vragen dadelijk van verschillende zijden antwoord volgt, beklimt nu de voorzitter weer zijn vat en zegt:

‘Denkt er aan, dat de roem van ons gezelschap op het spel staat en dat mijne glorie als jullie voorzitter in jullie handen is gesteld!’

3) Poppen van hout of bordpapier met door touwtjes beweegbare armen en beenen.

‘t Blijft bepaald: “alles” wit, broek wit, jas wit, schoenen en kousen wit, japon wit, alles aan je lichaam wit! Hebben jullie verstaan?’ Een ‘ja’ uit dertig wijdgeopende monden volgt daarop. ‘Dan moet ik jullie nog zeggen, dat alles in het diepste geheim moet geschieden, opdat “ze” ons geen hak zetten. Zaterdagavond over drie weken is de uitvoering!’

‘We moeten de wereld verrassen! We zullen geen repetitie meer houden maar allen moeten in het geheim de danspassen bestudeeren! Ba Kimoe zal ballet⁴⁾ geven! Ik zal voor de muziek zorgen! Dezen Zaterdag de helft en de volgende week de andere helft betalen!’ ... En na van deze tamelijk ver uit elkaar loopende zaken kennis gegeven te hebben, eindigt hij met: ‘Ga jullie nou, en.... geheim!’ - Hij springt van zijn vat en begint de ‘zitplaatsen’ te versjouwven, terwijl de vergadering opgetogen uiteen gaat.....

De avond van het bal is daar... 't is 7 uur! Heel in het geheim hadden de 32 samenzweerdere - Ba Kobes was den nacht van de vergadering opgewacht, en in het geheim betrokken - aan broers, zusters en kennissen van de toekomstige victoria van Minerva kennis gegeven, en 't gevolg er van is... eene opeenhooping van volk van het danshuis af tot aan de overzijde van de straat!

.....8 uur - 't Schot....

deuren en vensters open, ouder gewoonte.

Terwijl het introductielied gespeeld wordt en het volk voor de deur juicht, zal ik van de gelegenheid gebruik maken om U op het verschil van Prospérité en Minerva te wijzen. Bij Prospérité was - ongezien haast - maar één politieman voor de deur - ‘nu’ twee. (Een diender kostte bij zulke gelegenheden, meen ik, f1.50) Bij Prospérité 7 lampen, ‘nu’ 14 - zoodat de hitte haast ondragelijk is. Bij Prospérité was maar één bord met den naam van het gezelschap ‘nu’ staat ‘Minerva’ waar ‘Prospérité’ stond, en bovendien een ander bord als binnen, aan de voordeur, met - behalve de genoemde verlichting - 4 brandende kaarsen! Bij Prospérité 2 spiegels en 33 stoelen - hedenavond zien wij 4 spiegels aan de wanden en minstens een 50 tal stoelen in de ronde.

De muzikanten zijn bijna dezelfde; de toen afwezige paukslager is in plaats van zijn vervanger, terwijl de toen dienstdoende als reserve achter de trom staat - waarschijnlijk om een handje te helpen, als de tegenwoordige ‘voorhamerman’ afgebeund zal zijn. Ook treffen wij bij den troep nog een individu aan, dat vroeger niet was gezien, een bruin-zwart ventje van

4) Kommando bij de quandrille.

hoogstens 10 jaar, dat alleraardigst eene soort blaasinstrument bespeelt, bestaande uit twee stukjes kalebas⁵⁾, waartusschen een boomblad is gelegd; en welk instrument, 't geluid heeft of geeft van een dwarsfluit.

Heeft Minerva wat 'de zaal' en 'de muziek' aangaat, verre het overwicht op Prospérité - wij raken teleurgesteld, als wij de de kamer binnengaan, waar de ververschingen geborgen zijn! Was Prospérité 'goed' voorzien, hier kan ik U niets anders toonen dan: een halve stoop jenever voor de muzikanten, 2 flesschen léditéré⁶⁾ voor de heeren, 3 flesschen likeur voor de dames en voor 75 cents breakmouth⁷⁾ voor de dansenden.

Minerva heeft het er dus op toegelegd om alleen het oog der wereld te verblinden!

Dat kunnen we nog zien, doordien zij in stede van één - twee pakjes kaarsen voor den vloer heeft gebruikt. De vloer is tot dusver het eenige dat aan een 'snowbal' doet denken.

Als het tweede lied begint en de leden binnengaan, ontwaren wij dadelijk, dat wij niet te doen hebben met den goed geordenden troep, vroeger beschouwd. De heeren zwaaien met de armen, en de stemmigheid ontbreekt! Zij hebben het voorkomen niet van bescheiden dansers, die hunne kunst aan het publiek laten zien, maar blik en gebaar schijnt, als het ware, het publiek toe te roepen: 'Aanschouw de overwinnaars!' En toch..... ze zien er alles behalve als 'overwinnaars' uit, of ze moesten pas uit een hevigen strijd zijn gekomen! Aanschouw: Allen zijn ze in het wit gekleed, dat is waar! maar.... hoe!

Die een hier heeft den langen witten rok aan, dien zijn oom gebruikt als hij bij hooge feestdagen ter kerke gaat, en die nog niet is gewasschen voor den volgenden dienst. Die daar - hij is schilder - heeft zijne zwarte Blucherboots wit geverfd, en het voetbekselsel ziet er alles behalve 'snowballig' uit. - Die lange, dikke in de achterhoede heeft een ouden No. 13 ½ boord op een spik splinternieuw hemd No. 16, zoodat het halssieraad of de halsbekleding - naar men het noemen wil - meer het voorkomen heeft van een halsband bij een bulldog, en zoovoort!

Ik weerhoud mij de dames de revue te laten passeeren, want werkelijk men zou mij van oneerbiedigheid jegens de vrouwelijke kunne gaan beschuldigen. Dit wil ik toch zeggen; niet schitterend!

Een en ander trouwens is niet te verwonderen! De leden van Prospérité zijn allen mannen, die hun vol loon waard zijn,

5) Hoornachtige schil van eene vrucht door het volk verwerkt tot 'mok', lepel, enz.

6) Inferieure inlandsche rumsoort.

7) Door het volk blockmouth 'mondbreker' genoemd is eene goedkoope harde koek, bestaande uit meel en suiker.

terwijl die van Minerva voor 't meerendeel nog leerlingen in dit of dat vak zijn, met eene verdienste van 25 of 50 of hoogstens 75 cents per dag!

‘De wals!’

Was het niet om de uittartende houding der dansenden, die met eene soort armbeweging gepaard gaat, er zou niets op aan te merken vallen want werkelijk - wat de passen aangaat - zeer goed.

‘De kleine rust!’

In stede van ‘verversching’ eene opeenhoping van de heeren en een gesprek vol mimiek, waaruit duidelijk op te maken valt: ‘We hebben ze overtroffen!’

‘De quadrille!’

Hemel! Daar heeft men niet aangedacht: een der heeren ontbreekt! Dat had ik reeds opgemerkt, toen eene dame was blijven zitten bij de wals!

Op het kommando van Ba Kimoe nemen de heeren en dames, plaatsen in, en eerst nu ontdekt men een dame zonder heer!

Tevergeefs tracht de voorzitter het paar tegenover de ‘heerlooze’ dame over te halen, om de quadrille niet mee te maken..... maar gelukkig! er wordt uitkomst gevonden, doordien de reserve paukslager, in zijn boezeroen, op vereerend verzoek de open plaats inneemt!

Men kan van mij eischen, dat ik de afwezigheid van den eenen danser verklaar, en dus zeg ik: Ba Klaas, een arme jongen met pas 40cts per dag - waaruit hij als brave zoon de huur van het huisje door zijne moeder bewoond, moest betalen - had maar één witte broek, die zijn tijd had gehad!

Bij 't aantrekken had die broek door eene groote opening in het achterdeel kennis gegeven van onwil om op een bal te wezen! - Waarschijnlijk komt Ba Klaas ‘later’ als 't hem gelukt van een vriend of maag een witte broek ter leen te krijgen!

.....‘Het avansjééé!’ weerklinkt eindelijk! De acht aan het hoofdeinde der zaal marcheeren de acht aan het andere einde tegemoet! Maar door het ‘te veel’ geraspte kaars op den vloer, door de hitte glibberig geworden, glijdt de voorzitter uit.... en ligt languit op zijn rug!

Binnen stomme ontzetting! ‘Buiten?’ Het gejuich van het volk. - Boven die honderden stemmen, duidelijk het sarrend gelach van den barbier! De gevallen voorzitter herkent die stem! Hij springt woedend op, en al loopende naar de voordeur trekt hij zijn jas uit! Zonder eenige parlementairen een klap! De barbier, bijgestaan door twee hem verzellende vrienden, zijn nu bezig den aanvaller te ‘verslinden.’ ‘Hulpgeschrei!’ Hulptroupen uit de danszaal! Tusschenkomst van de

kijkers! Geschreeuw! Gefluit van de politie! Brigadier met vier man! President en de barbier naar de spekkamer! Baas Koep naar huis, brommende dat hij zijn geld kwijt is, en zijn avond is verknoeid!

De dames door de achterdeur steelswijze weg! Het huis door de eigenaar gesloten

.....

Minerva heeft nooit weer gedanst!

De goutoeman^{*)}

De stoomfluit blaast - blaast driemaal bij korte tusschenpoozen: eene kennisgeving dat de reis, de lange vervelende reis van de goudvelden naar de stad volbracht is.

Weinige oogenblikken daarna, als de boot geankerd is, wordt de sloep op zij gebracht, en de passagiers - meest arbeiders - worden naar de landingsplaats gebracht. Hoe is 't toch mogelijk, dat er zoo spoedig kennisjes, broertjes of zusjes opgedaagd zijn? Hoe ook, ze zijn er. Een hunner belast zich met de bagage, meestal bestaande uit een trommel eenige oude kleedingstukken een hangmat en een kleinen ijzeren pot.

De plunje, waarin onze passagiers nu gestoken zijn, is verre van schitterend! Een versleten blauwe broek, dito dito hemd, dito zwarte castoren hoed en schoenen, zooals vader Adam altijd aan had. De troep gaat langzamerhand uiteen, en daar wij niet allen volgen kunnen, stel ik U voor Uwe aandacht maar op één - op dezen - te vestigen. We hooren dadelijk, dat hij Ba Joesoe, broeder Julius heet. Opmerkelijk is het, hoeveel gouddelvers naamgenooten zijn van den grooten Cesar! Worden alleen de Joesoe's gouddelvers? Of is die naam aan elken zwarten broeder gegeven?

Ba Joesoe schijnt niet in zijn element te zijn: zich aan de menigte in zijne armoedige pluntje te vertoonen, staat hem niet aan en daarom kiest hij de minst bezochte straten, om zijne woning te bereiken. Buckingham, in een bedelaarsgewaad te pronk gesteld, zou zich niet zoo vernederd gevoeld hebben, als nu Ba Joesoe in zijn werkpakje! Gelukkig is de woning bereikt! Na een korte rust wordt een bad genomen, de hulp van den kapper ingeroepen, om hem van het 'te' weelderig gegroeide haar te ontdoen - en in een kwart stoop wordt nu vergoeding gevonden voor de lange onthouding!

Twee, drie dagen lang is Ba Joesoe onafscheidelijk van zijn huis. Verder dan de poort komt hij zelden of nooit en hij is altijd gekleed in calico slaapbroek en in een borstrok met rood of blauw aan den hals afgezet, terwijl het front met eene kolossale kapitale 'J' is versierd.

*) Goutoeman (spreek 'g' uit als de Fransche gu) d.i. goudman, is de naam gegeven aan elken arbeider in de goudvelden.

Eindelijk is de dag aangebroken, waarop hij naar het kantoor moet, om bezit te nemen van de gelden, door hem in de velden verdiend.

De pop tot vlinder ontwikkeld, neen, deze vergelijking is te oud en niet juist! Stel U liever voor een bedelaar, die in eens millionair geworden is, en zich daarnaar kleedt! Is deze dezelfde man, die een paar dagen geleden uit de stoomboot stapte? Niet te gelooven maar toch waar! Beschouw hem nu! Aan de voeten heeft hij schoenen waarvan het achterdeel bestaat uit eene harige zelfstandigheid mogelijk het vel van een door hem geschoten dier. Het voorstuk is van gelakt leêr, terwijl de hakken een omgekeerden Eiffeltoren - in 't klein - voorstellen.

Schrijvers hebben dikwijls hunne verwondering te kennen gegeven hoe de Parijsche grisettes op de hooge hakken loopen kunnen; die schrijvers zouden met bewondering op Ba Joesoe zien, om zijne kunst van met ineengeperste voeten in evenwicht te blijven op deze geïmproviseerde stelten! De schoenen hebben nog eene andere eigenschap, moeten die eigenschap hebben: bij elken stap geven zij het geluid als een pad, die zijn wijfje verloren heeft, en angstig om haar roept!

De broek, meestal een stoffen, en blauwachtig, is aan de knie tot de kleinst mogelijk bruikbare afmeting beperkt, terwijl aan dat gedeelte, dat op de schoenen neerkomt, de grootst mogelijke uitgebreidheid is gegeven, zoodat elke broekspijp het aanzien heeft van twee afgeknotte kegels, die aan het afgeknotte vlak - de knie - met elkander verbonden zijn. Een jasje van wit flanel of dril, eene lichtroode of donkerblauwe das, een boord, die een Spaanschen Grande geen oneer zou aandoen, een Panama of vilten hoed met een pauweveertje en het costuum is voltooid, als ge een paraplu met wit handvat in de hand, en eene sigaar in de mond er bij denkt.

Van den zakdoek, die driekwart uit den borstzak steekt maak ik geen gewag, omdat deze, evenals de horlogeketting meetelt onder de 'versiersels'.

Zoo uitgedost wandelt Ba Joesoe, meestal in gezelschap van twee, drie anderen naar het kantoor, de voorbijgangers onthalende op den van hen uitgaanden geur van Floridawater en op het gekraak van hunne schoenen.

Bij het kantoor gekomen, wordt de trotsche houding voor een oogenblik afgelegd, en als het zijne beurt is, komt hij met den hoed in de hand bij de tafel, waar hem na aftrek van voorschotten en zieke dagen zijn saldo wordt uitbetaald.

Vertelt nu Ba Joesjoe dat Buckingham eens al de vensters in eene geheele straat afhuurde - hij zal de schouders optrekken! Vertelt hem van Cresus - hij zal hetzelfde doen, maar een weinig hooger dan bij de geschiedenis van Buckingham: hij

voelt zich rijker dan Buckingham - rijker dan Cresus! De terugtocht wordt aanvaard: de hoed wordt op het achterhoofd geschoven, de borst vooruitgezet! De broekspijpen wuiven harder! De schoenen kraken niet meer..... zij knarsen!

De herberg wordt bereikt en op hoogen toon bestelt Ba Joesoe voor zich en de hem verzellenden 4 flesschen limonade op ijs of een flesch bier. Dikwiils oogst 'Manuel' voor zijn vlugge bediening het compliment: 'foefoeroe Portugisi' - 'schurkachtige Portugees' - waaraan de shop houder zich weinig stoort, omdat hij weet dat het niet zoo kwaad gemeend is en de overtuiging heeft, dat dit eerste bezoek door andere zal gevolgd worden - of liever: Manuel weet, dat Ba Joesoe zijn overwicht toonen moet en hij neemt hem de wijze 'waarop' niet kwalijk.

Thuis gekomen. gaat Ba Joesoe dadelijk over tot de verdeling van het geld. Bij hoopjes wordt ter zijde gelegd: 4 maanden huishuur à f5.-, f3.- voor een rok voor zijn meisje; zooveel dagen kostgeld á..... zooveel voor zijn verblijf in de stad en meestal rest hem nog een kapitaal van 50, 60 soms zelfs 80 gulden!

Den volgenden dag gaat hij uit om inkoop te doen: 1 paar schilderijen, 2 stoelen, 1 stoffen broek en mogelijk nog eene goedkoope klok of nikkelen horloge.

Als de gekochte waren thuis zijn bezorgd begint zijn triomftocht door de stad. Goede kennissen worden onthaald! Aan tantes en ooms, die hij tegen komt geeft hij een fooi: - terwijl zijn talrijke kennisjes, of kennisjes van kameraden, hem ettelijke kwartjes weten afhandig te maken.

't Is omtrent dezen tijd, dat ook minder bekenden die worden ontmoet, of zich aan hem, als bloedzuigers op een lichaam hebben gehecht, worden onthaald.

Ba Joesoe doet zich graag als een Nabob voor en het: 'Baja kom driengi wan sani' - Broeder kom wat drinken - wordt meermalen gehoord. Dat 'wat' regelt zich naar den afstand van den tijd, verlopen tusschen den tijd van ontvangst van zijn geld en die van de traktatie: hoe korter, hoe méér en beter! Is de beurs nog goed gespekt, dan is het 'wat': bier, brandewijn, ja zelfs Port à Port! Later wordt het maar een slokje *léditère*¹⁾ voor vijf cents! - Een opmerkelijk verschijnsel doet zich altijd voor: Ba Joesoe wordt dronken! Nog opmerkelijker is het dat hij dan altijd 'Engelschman' wordt! Ba Joesoe's ideaal schijnt te zijn een dronken Engelschman! De hovelingen die koning Joesoe vergezellen, schijnen hun plicht te begrijpen, want aan Ba Joesoe wordt gelegenheid gegeven om zijn ideaal te verwezenlijken - al is dat ideaal ook, wat de En-

1) Inferieure inlandsche rumsoort.

gelschman zou noemen 'an imitation' - Ba Joesoe wordt onder de armen genomen want juist door de twee steunpunten moet hij zijne rol kunnen spelen. Hij slingert van den eenen naar den anderen kant der straat zijne geleiders meeslepend; - Hij wil een ieder te lijf en tracht zich van zijn geleiders af te scheuren, wat, als tot de rol behorende, nooit gelukt - hij vloekt daarbij in het Engelsch in 'een' Engelsch, waarbij elke Engelschman ongeloovig het hoofd zou schudden, indien men hem zei, dat Ba Joesoe zijn taal - ik meen van den Engelschman - gebruikt!

In het kort: Ba Joesoe stelt zich aan als een beschonkene of liever als een bezetene, maar eerlijk moet ik zeggen dat hij nooit kwaad doet daar de dronkenschap alleen dient om de aandacht op zich te vestigen.

Het prinseleventje duurt maar kort, want Ba Joesoe bespeurt tot zijn schrik dat de schatkist niet onuitputtelijk is! Hij begint minder trotsch te worden - hij ontwijkt zijne vrienden - de schoenen kraken minder hard - hij slaapt minder goed - hij droomt van ratten, spoken en spinnen - en hij tracht zijn vervallen fortuin te herstellen door nummers van het lampaspel te nemen - nummers voorstellende het voorwerp in zijn droom.

De eenige hem nog overgebleven guldens gaan in de zak van den Chineesche-bankhouder over, en Ba Joesoe begint er ernstig aan te denken, den arbeid weer te hervatten! Een nieuw contract, meestal voor honderd dagen, wordt aangegaan - een handgeld van vijf en twintig gulden genomen, waaruit een broek en een hemd wordt gekocht, voor de velden, terwijl het saldo zijn meisje in handen komt - en als een schaap, dat ter slachtbank wordt geleid, gaat Ba Joesoe 's morgens om 7 uur, door zijn broertje of zusje begeleid, dat de bagage weer draagt, naar boord!

Hij heeft een kort, maar glansrijk leven genoten, en gaat nu weer uit om zich opnieuw datzelfde genot te verzekeren! Goede reis, Ba Joesoe!

De bakroe.

Veroorloof mij, U de bakroe voor te stellen. Een oogenblikje! Sprekende van ‘de’ bakroe zoudt gij de meening gaan aankleven, dat ik U eene ‘zaak’ aanwees, en dat is mogelijk verkeerd. De besprokene is een persoon, maar 't spijt mij, hem niet anders dan in den geest voor U te kunnen brengen, daar ik geen exemplaar bij de hand heb. De bakroe of liever Bakroe behoort tot de geestenwereld van ons land.

In het Surinaamsch volksleven nemen de geesten geene onbelangrijke plaats in. De twee voornaamste zijn: Jorka d.i. spook, geest en Bakroe. Jorka is altijd lang en schraal, Bakroe het tegenovergestelde. Jorka woont bij begraafplaatsen en in savanna's, aan Bakroe zijn grootere vrijheden verloorloofd. Jorka zullen we voor heden ongemoeid laten, om onze aandacht te vestigen aan den meer interessanten ‘Bakroe’.

Uit den mond van 't volk heb ik dit liedje opgeteekend:

Dja na habra Leriman
Sani e naki bien-bien-biem;
Ef a langa na jorka
Ef a sjatoe na bakroe;*)

waaruit men kan opmaken, dat Jorka en Bakroe ‘personen’ zijn, daar zij menschelijk handelingen verrichten.

Nu dan, aanschouw Zijne Hoogheid of liever Zijne Kortheid, den Heer Bakroe, zooals hij bij 't volk bekend staat.

Ik heb ‘hij’ gebezigd, maar ik weet niet of ik 't goed heb, daar het mij onbekend is of 't wezen tot 't manlijk of vrouwelijk geslacht hoort! Zijn er manlijke en vrouwelijke bakroes? Waarschijnlijk is hij altijd manlijk, want zoo leelijk kan nooit eene vrouw zijn.

Dames krijg ik een dankje voor dit compliment?

Mijnheer Bakroe dan is om en bij drie voet hoog. De helft van het lichaam wordt door den kop ingenomen, die evenals bij

*) Over de leriman wordt er biem! biem! biem! geslagen. Is de dader lang, dan heet hij Spook is hij kort, dan heet hij Bakroe.

den liter voor drooge waren even hoog als breed is. Nu ja, ik weet, dat de uitdrukking niet 'juist' is, maar ge begrijpt mij, en daarom zal ik den zin maar zoo laten.

De kop, rond dus als eene volle maan - ik weet niet of er haar op zit, en zoo ja, van welke kleur, dit is - is voor de helft, evenals het lichaam, van vleesch als bij den mensch, terwijl het andere deel uit hout bestaat, dus ongevoelig is. Mijnheer Bakroe maakt gebruik van dit voordeel, want als men hem slaan wil, keert hij altijd vlug zijn 'timmermansdeel' naar zijn aanvaller. Voor de rest beschrijf ik hem niet, want zijn buikje, armen en beenen kunt gij zelf teekenen, als ge weet, dat, met uitzondering van den kop, de ledematen naar verhouding als bij den mensch gebouwd zijn op de resteerende 1 ½ voet na. 'Hoe hij gekleed is?' Ook dat weet ik niet, maar ik heb hem mij altijd voorgesteld in een aardig rood broekje met gespen aan de knie bevestigd, en eene blauwe zwarte blouse à la Garribaldi, toegeknoopt tot aan de kin.

'Bij het volk neemt hij geen onbelangrijke plaats in', want als iemand met een ander overhoopt ligt en onwel wordt, dan heeft de zieke ontegenzeggelijk 'Bakroe' in zijn lijf, en dat wel door toedoen van den vijand, die Mijnheer Bakroe vrij logisch in de ingewanden van den tegenstander heeft bezorgd. Hoe Bakroe er in komt - ik meen langs welken weg - lezer, ik weet het niet. Tot mijne schande moet ik bekennen, dat ik dat nooit onderzocht heb. Maar hoe hij 'uitgedreven' wordt, kan ik U zeggen, maar vooraf de mededeeling, dat het vaderland van 'Bakroe' Afrika is, en dat hij door de zwarte kunstenaars onder de Boschnegers in de Bovenlanden wordt gecultiveerd en verkocht.

Volgens anderen weer wordt hij 'gemaakt' uit het vocht dat zich van zekere houtluizennesten afscheidt, en naar het 'on dit' zeer giftig is.

Wat er van aan zij: hij 'bestaat'! Men versta mij wel: 'ik' heb hem nooit gezien, maar het geloof staat bij het volk zoo vast dat men eerder aan het bestaan van den neus aan het gezicht zou twijfelen, indien de hand er niet op is, dan aan het bestaan van het lieve ventje!

Ja, hij wordt verkocht en als slaaf behandeld!

Hij wordt verkocht en geleverd in een zak gebonden of met kettingen om hals of beenen zoudt ge denken? Mis! In een fleschje niet grooter dan een middenvinger! Bakroe verstaat dus de kunst zich uit te zetten of in te krimpen! Dat hij het deel van 'viesch' verkleint, dat gaat nog, maar het houten deel! Dit gaat mijn verstand te boven! Als timmerman zou de vent niet te gebruiken zijn, want hij zou ook 20-voeters omzetten in 1 ½ voet, zonder zich te kunnen verantwoorden, waar de rest gebleven is.

Ik beloofde U de wijze te schetsen hoe Bakroe uitgedreven

wordt, en ik wil woord houden. - Als de heksenmeester - want die moet er bij - overtuigd is dat Zijne Hoogheid domicilie heeft in den buik van den patient - en overtuigd wordt hij, doordien te behandelen persoon praat, blaast, knort, hinnikt, of den naam van den 'toezender' uitschreeuwt, dan wordt overgegaan tot de kunstbewerking.

Dokter, ik wed dat gij aan een braakmiddel denkt, of aan twee lepels castorolie? Ge vergist U: Ge moet denken aan een prasarasisibi! 'Wat dat is?'

De lange, stevige, buigzame vruchtenstengel van eene hier groeiende palmsoort, welke stengel den vorm heeft van een komeet, en om en bij drie voet lang is.

Deze sisibi wordt gebruikt voor veger of bezem en ook als uitdrijfmiddel van Bakroe op dezelfde wijze, als de schoenmaker den spanriem gebruikt, om de ondeugende streken uit zijn leerling te jagen.

Bakroe mist nù de gave van te zien waar de slagen vallen, want bij de kunstbewerking gilt 'hij' door den mond van zijn 'logement' het vreeselijk uit, wèl een bewijs dat niet 'hout' wordt gebeukt. Tegen zulk eene behandeling is zelfs de verstokte Bakroe niet bestand, en Bakroe is verplicht zijne stelling op te geven en het hazenpad te kiezen. Maar de heksenmeester, hem onder kommando hebbende, beveelt hem te staan en - de sukkel wordt gevangen genomen! - Nu wordt er een groot vuur aangelegd, en daarin blaast hij den laatsten adem uit. Ik moet U nog zeggen, dat èn de behandeling van den patient èn de verbranding van Bakroe den heksenmeester geene windeieren leggen. - Aldus; hij wordt verbrandt!

't Spijt mij werkelijk, dat het aardige kereltje op die wijze aan zijn eind komt, en ware 't niet, dat ik eenmaal gezegd heb, dat er geen vrouwelijke Bakroes zijn, dan had ik U een aardig paartje voor de oogen getoverd, om U maar ook den heer en mevrouw Bakroe een gezellig uurtje te bezorgen. Ik had ze namelijk heel bevallig, 'the cakewalk' of de 'horleprijpdans' laten maken. Werkelijk dat zou aardiger zijn!

Mijn eerste ‘begrafenis’

Ik was een opgeschoten lummel van 15 of 16 jaren toen ik voor het eerst eene begrafenis bijwoonde. Wel was ik vroeger van uit de verte getuige geweest van de handeling, maar een deel van een stoet had ik nog niet uitgemaakt. De moeder van mijn nêné, die dikwijls hare dochter bezocht en op die wijze eene ‘bekende’ was geworden, stierf, en op verzoek van nêné en op gebod van moeder, moest ik mij klaarmaken om de uitvaart met mijne tegenwoordigheid te vereeren. Ik had pas een nieuw lakensch pakje gekregen, dat alleen op Zon- en feestdagen mocht aangetrokken worden, en ik was - ronduit gezegd - blij, dat er eene gelegenheid was, om mij op m'n best voor te doen. Als huisgenoot van rêné en als eenige vertegenwoordiger van 't blanke ras bij de plechtigheid, voelde ik mij heel trotsch, en beeldde mij in, dat mij een grooter deel van den roem toeviel, dan in werkelijkheid het geval was. De inbeelding verdween toen de rechthebbenden ten toneele verschenen. Ik bedoel door ‘rechthebbenden’ zij, die eene rol te vervullen hadden - eene rol! terwijl ik slechts figurant was.

't Is 15 minuten vóór 5! Zij, die aan de begrafenis zouden deelnemen, waren allen vereenigd in huis of op erf. In het huisje lag op twee schragen de kist, waarin nêné's moeder, en daarom heen stonden de zoons en andere bloedverwanten van de overledene, met op de borst gekruiste armen, gebogen hoofd en neergeslagen oogen, als in diep gepeins verloren. Naar mijn inzicht van ‘toen’ hadden ze dezelfde houding als schooljongetjes, die de tafels van vermenigvuldiging ‘tot’ 5 geleerd hebben, en aan wie 9×6 gevraagd is.

Door de drukkende hitte in het huisje, alwaar bij de kleine ruimte zooveel monden en neuzen waren, die zonder ophouden de lucht minder geschikt voor ademhaling maakten, was ik verplicht een goed heenkomen of het erf te zoeken. Alsof men op mijne verwijdering gewacht had, begon een soort uitvaartslied, waaraan die op het erf, tot een groep vóór het huis gevormd, ook deelnamen. Dat lied zou ik niet anders kunnen beschrijven dan éene langgerekte in verschillende tonen gevariëerde ‘a’ afgewisseld met dito ‘e’ waartusschen of liever waarboven eene gillende ‘i’ de laatste in een toon, voorgesteld door een noot boven de lijn met minstens drie strepen door de staart.

Terwijl men Néné's moeder klaar maakte voor het graf, kreeg ik de zekerheid, dat zij voor goed 'dood' was, daar zij evenals ik geen deel aan het concert nemende, ook evenals ik mij zou verwijderd hebben naar de poortzijde. Daar kwam een vrouw het erf op met een bundel in den arm, die als een heiligheid door haar werd behandeld. Nieuwsgierig als ik op 15 jarigen leeftijd was, keerde ik op mijn schreden terug, tot bij het huisje en ontdekte, dat de inhoud van den bundel was: vier stuks bradi-hatti - breede hoeden - huilebalken.

Zonder aanpassen namen de vier oudste zoons met den noodigen eerbied bezit van het bij zulke gelegenheden onmisbare hoofddekseel. Bij deze gebeurtenis deed zich iets voor, waardoor mijn gevoel van medelijden tot het hoogst werd opgevoerd! Néné's moeder had vijf zoons en er waren in de kolonie maar vier bradihati's! Wel was er f12.50 meegegeven voor het vereischte getal, maar één rijksdaalder werd teruggegeven, omdat aan de exceptioneel groote aanvraag niet kon worden voldaan. De jongste zoon dan - een arme jongen van 42 jaar - was zonder bradihati! Ik heb het gevoel, dat mij bekreep, 'medelijden' genoemd, omdat ik niet weet, hoe het anders te noemen, maar werkelijk, ieder moest wel weemoedig gestemd worden, over de ongelukkige houding van néné's moeders Benjamin! Wat ging hij aan!! Zijne moeder te begraven zonder bradihatti! Hij was onteerd! Overgegeven aan den smaad en de bespotting van de wereld.

De broeders schenen 'iets' te gevoelen van het leed, dat het hart van den armen kerel verscheurde, want er kwam geen tegenstand, toen hij zijn besluit te kennen gaf, de laatste eer niet te zullen bewijzen. Mijne tusschenkomst en de verklaring, dat ik aan de 'overzijde' in den winkel groote castoren hoeden had gezien, die 'bijna' op de gehuurde leken, was oorzaak, dat néné's moeder van het geluk niet werd beroofd, om al hare zoons, zij 't dan ook met een geestenblik - achter zich te zien. De hoed werd gekocht - een stuk krip er aan bevestigd - juist intijds - want de lijkbezorger was er. Deze gaf kennis, dat het tijd was! Op deze kennisgeving werd de a's en e's eene octaaf opgevoerd en kregen de i's zulk eene hoogte, dat de vroeger daarvoor aangewezen noot zich als een kwajongen er bij moet gevoeld hebben Gelukkig! Het gezang eindigde, want het was tijd. De kist werd uit het huis en naar de baar op straat gebracht.

Als nu baar met kist een eind de straat op is gebracht, komt van de lippen des lijkbezorgers: 'Bloed- en aanverwanten, buren, vrienden en bekenden gelieven paar aan paar het lijk te volgen'. De twee oudste zoons gaan vóór dan de twee daaropvolgende, en eindelijk 'de jongste' die geen 'paar' hebbende, door mij als 'verwant' van néné wordt vergezeld. Ik kon toch

niet in de achterhoede komen! In mijne hoedanigheid van ‘blanke’ en door mijne bekendheid met nêné's moeder maakte ik mij eigenlijk meester van eene plaats, die mij niet rechtmatig toekwam! Ik verdien ten volle het verwijt van ‘overweldiger’ dat mij nu nog mogelijk naar het hoofd geslingerd wordt, en ik heb maar eene verontschuldiging: ‘mijn leeftijd’!

De baar wordt door de dragers op de schouders genomen, en 't ging eerst langzaam en vervolgens in den gewonen pas voorwaarts! Terwijl de stoet voort marcheert zal ik Uwe aandacht op een en ander vestigen: Vóór de kist loopt de lijkbezorger in gala - maar ik moet het eerlijk bekennen, dat als de woordafleiding ‘gala’ bij ‘gal’ gezocht wordt, die woordafleiding door de kleur van de ‘gala’ gerechtvaardigd is. Op den ‘krebs’ dus volgt de kist op de baar, door acht dragers op de schouders getorscht. Deze dragers zijn allen in het wit gekleed en hebben hooge zwarte hoeden op het hoofd - brouwers geheeten -. Daar deze ‘brouwers’ presentjes zijn, die vroeger andere hoofden hebben versierd, is het niet te verwonderen dat hij bij den een tot over de ooren zakt, terwijl hij bij een ander als bij een dandy op drie haartjes rust. Maar evenmin zal men verwonderd zijn, als ik zeg, dat het zwart dier hoeden gevarieerd is van roodzwart, blauwachtig grijs-zwart, groen-zwart tot alle mogelijke soorten zwart, bij een hoogen hoed behoorende, en die hoed reeds mogelijk 25 overdienstjaren in wind en weer heeft gehad.

Na de kist eerst de bloedverwanten van het manlijk geslacht in dezelfde houding als vroeger beschreven, zoodat de waterpaslijnen die onder gewone omstandigheden tusschen de afhangende voor- en achterranden der bradihati's zouden kunnen getrokken worden, nu bijna rechthoekig den beganen grond zouden snijden - indien ze verlengd werden - waardoor dus niets of bijna niets der gezichten te zien komt! Verder buren, vrienden, enz. en eindelijk de vrouwen, evenals de mannen in het wit, in dezelfde volgorde als de manlijke betrekkingen.

De vrouwelijke bloedverwanten hebben in stede van den brandihati als teeken van rouw op het gewone hoofddekseel - hoofddoek genaamd en als een tulband gebonden - nu een klein in vieren gevouwen servetje gespeld, terwijl de handen - ook als teeken van rouw - in den witten omslagdoek zijn verborgen.

Ter zijde van den stoet eindelijk - eenigszins in de achterhoede - gaan twee inlandsche vrouwen, elk op het hoofd een koelkruik met water en over den hals der kruiken een waterglas - een en ander omwonden met een wit servet.....

We zijn bij de brug.... we gaan die af.... Wat is dat? Eene opéénhopping in de gelederen! De dragers maken ‘markeer den pas’ en dit veroorzaakt dat de achter- op de voorhoede

dringt. Dit ‘markeer de pas’ bij elke brug of bij elken omzwaai, is eene gelijkmatige verwisseling der voeten als bij het loopen, zonder dat de voorwaartsche beweging volgt, of zooals Boer Teunis het zou uitleggen: ‘met kleine stappen loopen zonder dat je loopt’.

Eindelijk wordt de gewone pas weer aangenomen, en met zwaaiende armen gaat men den kortsten weg langs, naar de begraafplaats. Niets bijzonders doet zich onderweg voor, of men moet het eerbiedig ontblooten van het hoofd door ieder, die wij passeeren of die ons tegenkomt, onder de bijzonderheden willen rekenen. We zijn bij de begraafplaats! Van den ingang af, wordt de baar aan de hand gedragen tot op de plaats, waar de graver bij de groeve staat. Daar wordt de baar neergezet - de kist afgenomen en door middel van twee dikke touwen neergelaten. Bij de opgedolven aarde staan eenige spaden en naar orde van bloedverwantschap worden een weinig aarde op de kist gegooid. Nogmaals komen de a's e's en i's aan de beurt, maar het open veld is geen geschikt terrein voor muzikale uitvoeringen, en de zangers hiervan bewust - schijnt het - houden spoedig op, en maken nu gebruik van den inhoud der kruiken. Mijne nêné is mij intusschen genaderd, en verzoekt mij ‘iets’ te spreken bij het graf van hare moeder. Ik kan mij tot heden niet verklaren hoe het goede mensch daaraan kwam, of 't moet zijn, dat ze eens eene teraardebestelling van een aanzienlijke had bijgewoond, en nu hare moeder wou deelachtig maken aan wat zij den ‘bakra’ had zien nageven in zijn graf!

Wat mij aanging - ik vond er iets vereerends in, en ik werd weer trotsch, nu ik door eene rede meer op den voorgrond zou komen. Ik zette mijn hoed af, overzag de menigte, en improviseerde met pathos:

De tijd, die wonden heelt en menschen kapoteert
Heeft nu op Sa Djoeba zijn kunsten geprobeerd!
Tien kind'ren had ze maar, 5 jongens en 5 meisjes.

Lezer wie weet welk kunststuk ik zou geleverd hebben, waardoor mogelijk mijn naam in één adem met dien van Cervantes zou genoemd worden.... wie weet, of ik om die ‘meisjes’ nêné's moeder voor mij geen tomtom had laten koken met ‘sausijsjes’, wat een ellendige leugen zou geweest zijn...., maar - 't kwam zoo ver niet! Bij 5 meisjes werd ik door een eigenaardig geluid afgetrokken - ik keerde mij om en zag: Nêné, hare broers en zusters, huilende snot en kwijl!

Wat de dood hunner moeder niet had gedeand, had mijn kunststuk gewrocht!
Bij het zien van zooveel tranen schoot ook mijn gemoed

vol! Ik hoorde den voorlooper zeggen: 'Heeren en vrienden worden bedankt.' Ik hoorde Swiet Wierjan, den drager, tot een ander roepen: 'Baja helpi tapoe da holo!' (Broeder help dat gat toestoppen) en wilde mijne troostwoorden aan nêné, hoofdzakelijk bestaande uit: 'niet zoo kras gemeend' afbreken om mijne rede te vervolger, maar de omstanders, de rede als geeindigd beschouwende, verlieten reeds hunne plaatsen. In bijna dezelfde volgorde, alleen minder geregeld en zonder voorlooper en dragers, keerde de stoet naar het 'sterfhuis' terug.

Eerst daar wordt van de bloedverwanten afscheid genomen.

Acht dagen zijn om!

't Zou 'n 'bluf' van mij zijn, lezer, aan U te zeggen, dat ik op 't feest tegenwoordig was. Ik werd door de oudjes onder den duim gehouden, en ik zou mij nooit 'uitgaan' veroorloofd hebben; maar, naar hetgeen ik in latere jaren bij zulke gelegenheden heb ondervonden, heb ik recht ook nêné's moeders 'sterfhuis' met dezelfde maat te meten. Tegen acht uur wordt het feest geopend met een psalm, waarvan de a, e en i den grondtoon vormen, maar nu - nu de gemoederen bedaard zijn - in een veel lageren toon. Of die lage toon aan de gemoedsgesteldheid moet geweten worden, weet ik eigenlijk niet.

't Kan ook zijn uit voorzichtigheid! Om niet heesch te worden - want eerst om tien uur eindigt het gezang, slechts door heel kleine pauze afgebroken.

Ziedaar eenige vreemde gezichten!

Gezichten, die wij niet bij de begrafenis gezien hebben! Wat wonder! dezen zijn de dédéhosotata's - vaders van sterfhuizen - in 't hollansch zouden wij zeggen: 'welkome piraten' - menschen, die elk sterfhuis bezoeken, onverschillig wáár of van welke gemeente de overledene was, of de nabijvers zijn.

Hier hebt ge Sjoeber - blootweg, 'Sjoeber' zonder eenig voorvoegsel, wel een bewijs, dat hij niet hoog in tel is - den man die, is er geene dédéhoso, bij de brandwacht te vinden is, waar hij loonwacht doet à een stuiver per uur - Pa Bréatora, Ba Sjaki, Ba Priorie - zeker een bijnaam, omdat die naam bij ons niet bekend is - dáár ziet ge... ik noem ze verder niet, omdat ge ze toch niet kent!

Wilt ge kennis maken, bezoek dan maar een dédéhoso!

Om 10 uur begint eigenlijk de pret.

Met milde hand wordt aan de bezoekers en bezoeksters gebakken koorn met pinda, koek, chocala, koffie, brandewijn, jenever en likeur bij beurten - ik bedoel de ververschingen bij beurten - verschaft! De tijd, die tusschen twee 'presentaties' ligt, wordt aangevuld met geschiedenissen, nansitories, spinnegeshiedenissen genoemd, en als het er hier de plaats voor was,

zou er ik eenige ten beste geven, die elken lezer den buik zouden doen schudden van 't lachen! Ik raad U aan, lezer, om ter wille van deze anansistories een sterfhuis bij te wonen, maar ik wil er U vooraf op voorbereiden, dat ge U wapent met eene goede dosis geduld! Want voor eene geschiedenis, die ik U in 't Hollandsch in 5 minuten in alle onderdeden vertellen kan, heef men op een sterfhuis in Neger Engelsch wel een half uur noodig. Die gerektheid ligt niet aan taal, maar aan de herhalingen, waarvan men - naar 't schijnt - zich niet kan afmaken. Hoe later 't wordt, hoe meer de gastheeren pogingen aanwenden, om de bezoekers in de nopjes en uit den slaap te houden, en een 'doorlopend' gekauw op gebakken koren schijnt hiervoor een uitstekend middel te zijn. Tegen 5 uur in den morgen is de voorraad uitgeput. Na een nieuwen psalm - ik weet niet zeker, of het ter eere van de overledene of van de gastheeren is - wordt door de gasten afscheid genomen om - wie weet - reeds morgenavond te gast te gaan bij iemand, wiens bloedverwant één dag later is gebracht naar de plaats, vanwaar we nooit terugkeeren!

Hoe 't boschnegerhoofd den gouverneur bezoekt.

't Woord 'boschneger' wordt door ons dikwijls gebruikt, en iemand onbekend met onze geschiedenis of onze toestanden kan allicht eene verkeerde uitlegging aan dat woord geven. Plaatst men dit woord bijvoorbeeld naast 'boschproduct' of het door de inlanders veel gebruikte 'boschvarken', dan krijgt het woord 'boschneger' eene beteekenis waar in den tegenwoordigen tijd niet meer aan mag worden gedacht. Om aan den oorsprong te komen een klein brokje geschiedenis.

Bij den inval der Franschen onder Cassard werd Suriname gebrandschat d.w.z. de inwoners moesten eene belasting betalen naar verhouding van hunne bezittingen. Onder de bezittingen werden ook de slaven gerekend. Vele slavenhouders, om hun deel aan de schatting te verkleinen, zonden een deel hunner slaven naar de bosschen, in de verwachting van terugkeer als het gevaar zou geweken zijn. De slavenhouders hadden evenwel niet gerekend op 't gevoel van vrijheid, dat in de borst van elken mensch huist. Welnu, dat gevoel in 't hart der zwarten is oorzaak geweest, dat den slavenhouders eene groote teleurstelling werd bereid, want toen de vijand was afgetrokken, wilden de van hun vrijheid genietenden zich niet weder onder het juk der slavernij krommen.

Niet alleen dat deze weggezonden slaven grootendeels voor altijd voor de meesters verloren gingen, maar ook anderen, met gegronde of vermeende grieven tegen hunne meesters, sloten zich bij de weggezondenen aan, en er ontstond eene macht, die op zekere tijden voor de kolonie een dreigend gevaar werd. Plantages werden geplunderd en slaven en slavinnen weggevoerd; beledigingen, vroeger ondervonden, werden gewroken; in 't kort: de kolonie verkeerde dikwijls in spanning en vrees, wegens feiten, die gepleegd waren of konden gepleegd worden. Het Bestuur zond dikwijls troepen af tegen deze ex-slaven, nu Marrons geheeten, maar, op eenige kleine schermutselingen na, kon er niets gedaan worden om de zaken tot de vorige orde terug te brengen of om de dikwijls overmoedigen te tuchtigen. Ten laatste was het bestuur genoodzaakt met de Marrons als met

eene oorlogvoerende natie vrede te sluiten, en om rust en vrede te bewaren, aan den opperhoofden eene soort schatting in den vorm van presenten te betalen. Neemt men de ondringbaarheid onzer wouden in aanmerking, de geringheid der troepenmacht, die door Nederland in de kolonie worden gehouden, de onbekendheid met het terrein, en zooveel andere zaken meer, dan mag aan het bestuur niet verweten worden, dat het de eer onzer vlag niet hoog heeft gehouden door verdragen met muiters te sluiten.

Hoe het ook zij verdragen werden gesloten en de Marrons dus als een onafhankelijk volk erkend. Naar men weet, zijn de slaven uit verschillende deelen van Afrika hier aangevoerd. Dat er dus verschil was in taal, enz. laat zich begrijpen, ook dat met elkander overeenstemmende stammen zich bij elkander aansloten. Op deze wijze verklaart zich het best de onderscheiding in verschillende stammen nog heden ten dage.

Waren de boschnegers - ik blijf ze zoo noemen - toen zij door de blanken werden verontrust, genoodzaakt heel diep landwaarts te trekken om hunne kostgronden aan te leggen, en mochten ze toen met recht met den naam van 'boschnegers' bestempeld worden, naderhand zetten zij zich neder dicht aan de oevers der rivieren, waar dorpjes ontstonden.

Deze nederzettingen hebben geene verandering gebracht in den naam, en de nakomelingen der weggelooopen slaven heeten nog altijd ter onderscheiding van stad- en plantage-negers, 'bosch' negers.

Over elk dorp voert nu een 'kapitein' het gezag, terwijl verscheidene dorpen van één stam vereenigd staan onder een groot opperhoofd, gramman d.i. gouverneur geheeten.

Het spreekt haast van zelf, dat hoewel het bewezen is, dat ook deze negers vatbaarheid hebben voor beschaving en ontwikkeling, de beschaving er zeer laag staat.

En hiermee neem ik afscheid van de geschiedenis om U te voeren op een veld, waar ik mij beter bewegen kan.

Napoleon op St. Helena in... neen, dat mag ik niet zeggen, Hildebrand heeft uitgeroepen: 'Napoleon op St. Helena.... En al zei ik nu ook: Napoleon op St. Helena at eens gebakken ham met kievitseieren, men zou mij toch van plagiaat beschuldigen, omdat die groote meester de drie eerste woorden in die volgorde heeft gebruikt! Dus maar: Napoleon in zijn onderbroek.... Maar dat mag ik ook niet, want het kan gebeuren, dat dames dit stuk in handen krijgen, weet je, en een onderbroek! foei, wat een woord! Maar dan mag ik niet voortgaan, want de man, dien ik je wil voorstellen, heeft broek noch onderbroek aan.

Twee dagen geleden landde hij aan op een erf in de Saramaccastraat, deftig gekleed, evenals onze beroemde stamvader, met dit onderscheid evenwel, dat de reeds lang bekende vijgebladeren, die een heerlijken geur van zich gaven, moeten worden weggedacht, en in stede daarvan moet gesteld worden een lapje, dat veel overeenkomst heeft met de vlag van een zekeren kleinen Staat in de Stille Zuidzee, en waarvan de geur, die den middenweg niet houdt tusschen vijgebladeren en extract de Mocadore niet geschikt is, om ons een hoogen dunk te geven van de hoeveelheid ons bekende reukwaters, die deze despoot er op na houdt; wiens talrijke volgelingen, met uitzondering der vrouwelijke, die prachtige korallen aan de enkels en veelkleurige lappen om de lendenen hebben, allen in de prachtige uniform van hetzelfde regiment gestoken zijn, en die, evenals hun groot-commandore en evenals de vrouwelijke gezellen, den prijs zouden winnen, indien er een wedstrijd werd gehouden met een buidelrat om de eigenaardige invloeden, die op elke reukzenuw, buiten de hunne - en van de buidelrat natuurlijk ook - kan worden uitgeoefend, en die bij een zenuwtoeval den 'dienst van opwekkingsmiddel' moeten doen, of bij een opgewekt gestel een zenuwtoeval moeten veroorzaken.

Lezer ik zal mij niet aan een tweeden zin als den zoeven gestelden wagen, en daarom sla ik alles over, wat ik zeggen wilde - alles met betrekking tot de 'landing' - ook uit voorzichtigheid, weet je uit voorzichtigheid!

Nu dan: twee dagen zijn om en vandaag zal 't Groot-Opperhoofd zijne opwachting maken bij Zijne Excellentie den Gouverneur. 't Is 8 uur 's morgens. Van het aanstaand bezoek is reeds iets uitgelekt, en talrijke kijkers en kijksters staan om het huurrijtuig, dat op Zijne Hoogheid wacht. Eindelijk, daar verschijnt hij! Hoe zal ik hem U beschrijven.... Dat mag ik weer niet schrijven, want Multatuli heeft die woorden al gebruikt. Die oude schrijvers zijn heel lastig, ze hebben precies geschreven wat ik zou willen schrijven. Kortweg dan: Hij is veel deftiger dan toen hij aan wal kwam. Hij is nu gekleed in een officiersjas - model schutterij - en zwarte broek met goud galon.

Hij heeft schoenen aan de voeten en een generaalshoed of -steek of hoe dat ding ook heeten mag, ruim met goud afgezet, op 't hoofd. Zijne handen in witte handschoenen... kostelijk: hij ziet er kranig uit! In zijne onmiddellijke nabijheid bevindt zich de adjudant zijner Hoogheid met den staf met zilveren knop - het kenmerk zijner waardigheid - welke staf veel overkomst heeft met dien van een tamboer-majoor. Ook nog: zijn neefje, de oudste zoon zijner zuster die erfgenaam is zijner waardigheid en zijner bezittingen. De erfopvolging bij de Boschnegers is anders dan bij ons. Niet de oudste zoon erft of volgt op,

maar de oudste zoon van de oudste zusters. De reden van deze zonderlinge erfopvolging is een grondige.

Bij deze menschen is het huwelijk onbekend, en hoewel de 'trouw' mogelijk nog minder verbroken wordt dan bij de beschaafden, heeft de man uit deze ook in Mormonisme levende stammen toch de zekerheid, dat het kind van eene zuster van 'zijn' bloed is, terwijl hij niet weten kan van dat van een zijner vrouwen.

Ik sprak daar zoeven van onmiddellijke nabijheid. Men wane niet, dat de genoemden vóór of ter zijde staan. Zulks zou tegen de etikette wezen welke, 'achter' voorschrijft.

Ook de overige volgelingen staan nu in meer of mindere mate 'presentable' op de stoep, nederig en bewonderend kijkend naar hun half-God.

Van Zijne waardigheid bewust, stapt die 'half-God' tot bij het rijtuig. Op het, waarschijnlijk met het doel om te bespotten of te plagen: 'Odie mi Granman', 'goeden dag mijn Gouverneur' van de verzamelde stadslui, ontbloot hij gracieus het hoofd, buigt naar alle windstreken, zoo hoffelijk als een koning zou gedaan hebben, en stapt dan, na zich met zwier gedekt te hebben, in 't rijtuig, waarvan de kap nu wordt neergelaten, en dat bij de verwijdering door een langgerekt oe! of ee! achtervolgd wordt!

Wat tusschen Zijne Excellentie en Zijne Hoogheid besproken wordt, kan ik U niet zeggen. Maar gij behoudt het recht zulks te eischen, zoodra ik er mede in kennis word gesteld. Tot zoolang neem ik afscheid van Zijne Hoogheid!

De soesa.

Als iemand 19 tonen uit een viool kan halen, waarvan de even cijfers het angstig gemiauw van een katje van vier dagen oud, dat buikpijn heeft, en de oneven het snorkend geluid van een oud varken nabootst - zoo vlug op elkander, dat vóór de ramp geheel overzien is, zij geheel over is - op de laatste noot na, die altijd eindigen moet als het gillend gejang van een volwassen kat, die een trap op haar staart krijgt - dan hoor je: Kunst!

Als iedfmand een stier teekent, damp uit zijn neusgaten blazend zoo natuurlijk, dat een Chineesche sterrenkundige, den vorm van de geteekende 'damp' beschouwende, zonder aarzeling verklaart: 'een komeet' - dan hoor je: Kunst!

Als iemand een gedicht van vier regels heeft geschreven met vier maal de maat van een trippelwals en waarvan de eindwoorden der regels respectievelijk zijn: trompet, mond gezet, fanfare, zonder snaren - kunst!

Als iemand een vrouw, zes kinderen en een maandelijksch inkomen van f60.- heeft en geene schulden maakt - dan is het: kunst!

Als iemand een rijksdaalder op een bajonet zet en daarop met zijn kop gaat staan - kunst!

Katoen opeten en gekleurde linten uit den mond halen - kunst! Een kip ontleden - kunst! Gillen, dat men op 30 M. afstand aan een zenuwtoeval moet denken - kunst! Alles is kunst!

En toch, m'n lieve menschen, ik zeg je, niets van dit alles is 't. Weet je wat kunst is? Ik wil 't zeggen: een soesa! Een soesa is kunst - echte kunst - ja, een soesa!

Wat is dat? Je kijkt me zoo beteuterd aan! Je weet niet wat dat is?

Maar daarom hoeft ge nog zoo'n gezicht niet op te zetten. Eén mensch kan niet alles weten, niet waar? Zet je gezicht weer in gewone plooi en ik zal je uitleggen wat soesa is. Maar ge moet niet denken, dat ik te werk zal gaan, als wanneer je me vroeg wat een ham is, en ik ten antwoord gaf: een gerookt kwart varken. Ik weet dan wat gebeuren zou. Een aaa! ten teeken dat je 't nu weet, zou alles zijn, en dat wil ik niet! Ik zal je alles doen weten, maar precies op dezelfde wijs als een goochelaar, die je een kunstje gaat vertoonen, maar altijd eene preek er bij houdt. Zie je, dat is mijne kunst!

Zang en dans hebben een groote verwantschap bij de Afrikanen, zoo zelfs dat ik naar onze begrippen feitelijk niet weet onder welke der tweegenomde hunne 'uitspanning' te rangschikken. Mag ik dus spreken van zingende dans of van dansende zang? Neen, dat gaat niet, maar nu ge reeds een begrip hebt van mijne meening, zal ik maar kortweg spreken van 'dans'.

Ze zijn: bangna of doe, lakoe en.... soesa! Ik zal - doe ik U er genoeg mee? - als Victor Hugo handelen: de hoofdzaak geheel er buiten laten, en eerst eene kleine beschrijving geven van andere dingen die er toevallig bijkomen. Ik zal U dus maar kortelijk iets medeelen van bangna en lakoe om U dan een blik te laten werpen op hetgeen ik 'kunst' genoemd heb.

Bangna is eigenlijk: gecostumeerd - improviseerend - dramatisch zang-bal! Ik moet je eerlijk zeggen, dat ik nog nooit zoo'n woord heb gehoord, maar eenmaal moet het toch de wereld ingezonden worden, en waarom zal ik de man niet zijn? Vóórdat ik van den dans verhaal, en daarmee de verklaring geef, van die door mij gebruikte uitdrukking, beschrijf ik de muziekinstrumenten: een 1 Meter lange, holle cylinder aan één kant met een vel als bij een trom gedekt; dan nog eene soort rammelaar (saka) uit biezen gevlochten, waarin wat vruchtzaden, en verder niets meer!

Bij elke bangnapartij bevindt zich de zoogenaamde bangi - eene van snijwerk voorziene kast, waarin eene gleuf, als bij een spaarpot, waardoor de bezoekers naar verkiezing wat geld in het kastje kunnen werpen.

Op dit kastje worden ook de kaarsen geplaatst, die bij helder weer soms de eenige kunstverlichting uitmaken. Nu de dans!

De deelnemers zijn bij dezen arristorcratischen dans gecostumeerd. Onder begeleiding van trom en saka begint de zang, alsook eene soort trippelende beweging met de voeten, nu eens vóór- dan weer zijwaarts. Één der bezoekers, als burger gekleed, doet zich bijvoorbeeld hooren: 'De tijden zijn slecht, ik heb honger en val flauw, o - o - o - o - o - o -', wat door allen herhaald wordt, terwijl de toongever het hoofd laat hangen, een peroon voorstellende, die ziek is. Aan de beenen is evenwel van het 'ziek zijn' niets waar te nemen, daar de dansende beweging aangehouden wordt. Uit de menigte komt dan de dokter, die al dansende den zieke beschouwt en zijn uitspraak doet hooren, welke eveneens herhaald wordt. Vervolgens komen rechters, koningin en wie weet wat nog al aan de beurt, die wat improviseeren, welke improvisatie telkens een nieuw lied voor de verzameling vormt. Het geheel maakt een aardig effect maar is voor oningewijden haast onbegrijpelijk.

Heb ik bangna den dans voor de aristocraten genoemd, sprekende van de lakoe zou men die naar verhouding de gemeene kunnen noemen. De trom van de bangna is er ook bij, maar

institute van de saka ziet ge de kwakwabangi - een houten bank, waarop de maat geslagen wordt. Bewegingen worden bij deze dus waargenomen, die zouden kunnen doen denken dat men moedwillig de fatsoenlijke toeschouwers wil verwijderen en deuntjes gehoord, die geenszins met de zedelijkheid zijn overeen te brengen. Heel dikwijls hebben ook spot- of schimpliederen hun ontstaan aan dezen dans te danken.

En nu, Hocus, Pocus, Imperatus!

Daar zijn we er! Nu de soesa! Kunst! Ja, voorwaar kunst! De kunst waarbij de voeten werkzaam zijn als de op- en neergaande stoomzaag in volle werking! De kunst, waarbij de oogen uit te voeren beweging van een tegenstander in een duel meer dan bliksemsnel moet waarnemen. Neen, dat is het niet, want men kan dikwijls de oogen niet zien! Dan is het de kunst, waarbij in een ondeelbaar oogenblik de voet van den één met een helderen klank op den grond wordt geslagen, terwijl een ander tegelijkertijd hetzelfde doet, zonder vooraf gewaarschuwd te zijn, en toch zoodanig dat beide slagen één klank vormen. 't Is mogelijk eene kunst door gewoonte, waarneming, gevoel of wat men wil, maar 't is kunst!

Stel U voor twee menschen, waarvan de een - om maar iets te noemen - de letters van het alfabet naar willekeurige orde opnoemt, terwijl de ander den gedachtengang des anderen als moetende raden, hetzelfde doet, zoodanig dat de klanken uit twee monden één klank vormen.

Of stel je voor twee met den rug tegen elkander staande piano's waarvoor twee menschen op hetzelfde oogenblik dezelfde toetsen aanslaan, naar verkiezing - zonder afspraak - zonder regel! Stel je voor...Genoeg! Ik heb al genoeg kunstjes verkocht en je aan den praat gehouden, ik zal U nu eene beschrijving van de soesa geven.

't Spel of de dans wordt door twee mannen uitgevoerd, maar verscheidene paren kunnen terzelfder tijd soesa dansen, hoewel het eene paar niets met het andere te maken heeft, zooals twee duels tegelijk op eene plaats kunnen plaats vinden.

Het zijn dus twee kampioenen, die tegenover elkander staan, terwijl de plaats van een verslagene telkens door een ander wordt ingenomen. Begin met U voor te stellen twee mannen op zoowat 1 M afstand tegenover elkander. Om die twee zijn mannen en vrouwen, die van tijd tot tijd zacht zingen en die nu en dan een woord van aanmoediging of van bewondering in slechts eene syllabe 'ai' uitgedrukt, doen hooren, welke syllabe evenwel uitgedrukt als: 'Dat is het!' 'Uitstekend!' 'Ga zoo voort!'

De slagen van de vier bloote voeten der dansers op den harden grond veroorzaken een onophoudelijk geklap, veel overeenkomst hebbende met dat van een in brand staand pak chi-

neesche voetzoekers. De manoeuvre door den rechter voet van den eenen danser uitgevoerd wordt terzelfder tijd uitgevoerd door den linker van den anderen, zonder ophouden, zonder regel, bliksemsnel! Op willekeurige oogenblikken wordt dit geklap voor een seconde onderbroken en een soort uitval gedaan, d.i. een been wordt met een luide slag van den voet op den grond vooruitgebracht. Alsdan moet de tegenstander hetzelfde doen in omgekeerde richting, zoodat de een den rechervoet vóór-heeft en de ander den linker. Het niet gelijktijdig uitvoeren der passen doet den uitgedaagde de partij verliezen en toeschouwer worden, terwijl de opengevallen plaats door een ander wordt ingenomen. Twee goede soesa-dansers kunnen het wel een uur tegenover elkander uithouden, en dikwijls wordt gestaakt, alleen om aan een ander ook een kansje te geven.

Zeker koning zei bij de daden van een zijner heiden: ‘Geef mij honderd zulke mannen en ik verover de wereld.’

Weet ge, wat ik daartegenover stel? Geef mij honderd zulke soesa-dansers en ik adverteer reeds morgen het perpetuum mobile, al is het ook niet het echte, want ik geef u de verzekering, dat er geene merkbare teekenen van vermoeidheid zijn waar te nemen, en dat het wat hard blazen, als om in de longen ingehouden lucht - want er is haast geen tijd voor ademhaling - uit te storten, reeds voldoende is om de dansers geheel te restaureeren. De gewone kleeding der inlanders is een broek en een hemd of boezeroen zonder meer. Wordt, bij gunstig weer, tot een soesa, d.i. kampstrijd besloten, dan hoeft men die schikkingen niet te treffen, als wij bij een bal. De boezeroen wordt uitgeworpen, de broekspijpen hoog opgetrokken, en men is klaar! Van vrees voor kouvassing is bij deze geharde menschen geen sprake, want hoewel de huid glimt van het door de buitengewone beweging geperste zweet, - hoewel het lichaam verhit en de nacht koud is, men handelt niet als met een paard na een wedren, maar zij die eenmaal aan de dans hebben deelgenomen, blijven in dezelfde plunje als bij den dans. In het meer beschaafde Nickerie-District heb ik op een Nieuwjaarsavond gezien, dat op eene uitdaging voor een soesa de deftig gekleeden in een oogenblik schoenen en kleren op een hoop neerwierpen en over elkander stonden op dezelfde wijze als ik tevoren heb aangegeven.

Wel een bewijs dat de dans niet kan uitgevoerd worden in dezelfde kleeding als wij een Schotsche polka maken moeten.

De soesa, ten slotte, maakt op mij den indruk, dat hij eene waardige plaats zou innemen bij de Olympische spelen, als hij maar bij de oude Grieken bekend was!

De brouwer van Ba Wierjan.

In de wereldgeschiedenis worden meermalen ‘zaken’ genoemd, die eene soort beroemdheid hebben gekregen, omdat hare eigennaars beroemd zijn geweest, of omdat zij hare meesters beroemd hebben gemaakt. Als ik eene lijst wilde opmaken van al de beroemde zaken, dan zou ik niet met één vel papier kunnen volstaan, maar zou ik mij de onkosten van minstens een grootboek moeten getroosten.

Ik zal alleen ter herinnering door elkander maar eenige van die beroemde zaken noemen, waarover men heden ten dage nog dikwijls spreekt: de pees van Achilles, de stilzwijgendheid van Oranje, het zwaard van Damocles, de linzensoep van Ezau, de ark van Noach, de roode zakdoek van mijn grootoom, de muilen van Asschepoester, de cacao van van Houten, de giftbeker van Socrates, de schoenen van Blucher, de harp van Eolus, het hoofd van Mirabeau, de brouwer van Ba Wierjan.

Ja, de brouwer! Waarom zou een brouwer ook niet onder de beroemdheden kunnen genoemd worden even goed als een paard of een overhemd?

Zou die hoogen hoed niet mogen genoemd worden, omdat hij aan een landgenoot behoort? Voorwaar niet! De geschiedenis sluit niets of niemand uit en ik behandel den hoogen hoed van Ba Wierjan. Is de geschiedenis eerlijk, de schrijver moet zulks ook zijn, of 't kan gebeuren, dat latere geschiedschrijvers het feit gaan betwisten op grond van onbetrouwbaarheid. - Ik moet dan bekennen, dat die brouwer mij zooveel belang inboezemt, omdat... omdat nu... ja, de waarheid moet eruit!... uit egoïsme... omdat hij vroeger in mijn familie is geweest. In die dagen evenwel was hij nog niet beroemd, en werd hij eenvoudigweg gelijkgesteld met zooveel duizenden andere zwarte hoeden van gelijke afkomst, hooge en zoo meer. - Om volledig te zijn moest ik bij den oorsprong van den hoed beginnen, maar hier doet zich reeds eene gaping voor, want ik ben alleen bij machte te melden, hoe de hoed in mijn bezit is gekomen. Van de geboorte en van de vorige eigenaars weet ik niets of tenminste bijna niets. Mijn groot-oom had een brouwer - van waar weet ik niet - die altijd werd gevonden in gezelschap van een rooden zijden neusdoek.

Ik weet niet waaraan het toe te schrijven, maar eene zekerheid is het, dat mijn groot-oom alleen in zijn brouwer een bewaarplaats vond voor zijn doek, en niet zooals bij ons: in een onzer zakken. De goede man stierf en jaren na zijn dood vond ik in een veilig hoekje een hoedendoos met den nu besproken hoed daarin een zijden doek.

Mijne gemoedgesteldheid te beschrijven bij de vondst van die kostbare voorwerpen kan ik niet, omdat ik nog maar 8 of 9 jaar oud was.

Hoogstwaarschijnlijk ben ik heel blij over de vondst geweest, heb mij er mede getooid, en heb meer dan hoogstwaarschijnlijk een paar klappen om mijn ooren gehad, omdat ik mij aan heiligschennis had schuldig gemaakt.

Zooveel is zeker, dat doos met inhoud eene plaats kreeg, waar ik niet bij kon.

Daar bleef de doos voor maanden en maanden, tot mijn broertje, vier maanden oud, buikpijn kreeg en alle doctoren tevergeefs trachtten het arme ventje te doen ophouden met zijn hartbrekend gejam. Op aanraden van néné moest het buikje met warme zoete olie worden ingesmeerd en dan met een zijden doek worden omwonden, en daar geen andere zijden doek in huis was, moest de heiligheid onder doen voor den nood en werd den hooren hoed zijn makker in lief en leed ontnomen. Afmatting, zoet-olie, de zijden doek, de geest van mijn oom, of mogelijk alle tezamen - het ventje was dadelijk beter, maar den doek werd zijne oude plaats niet meer gegeven. Hij is nu eens hiervoor dan weer daarvoor gebruikt geworden, en is ten laatste van den aardbol verdwenen, zonder dat ik de plaats kan aanwijzen, waar hij het laatst is gezien. Niet zoo met den hoed!

Het schijnt, dat de behandeling, die de doek had moeten ondergaan, veel wegnam van de hooge vereering, die de hoed had genoten, tenminste toen ik eenigen tijd er na, voor een bal masqué werd uitgenoodigd, en men geen andere kans zag dan mij als een Hottentot te laten verschijnen, moest de hoed meehelpen om mij de metamorphose te doen ondergaan.

Een paar oude schoenen, eene oude broek en jas en ook de hooge hoed werden beplakt met reepjes wit papier ter lengte van 6 cM. zoo dicht op en bij elkander, dat het geheele eene vrij zware vracht werd. Mijns inziens had ik meer van een heel wollig schaap, maar toen ik op het bal verscheen, vond ieder den 'Hottentot' prachtig! 't Spreekt haast van zelf dat met zulk eene kleeding in het gezelschap van andere jongens, de Hottentot spoedig genoeg zijne eigenaardigheid verloor, doordien de dansvloer werd verrijkt met duizenden en duizenden reepjes papier, van den Hottentot afkomstig. Ik kwam in den beginne wel in verzet, maar ten slotte moest ik mij schikken, omdat er geen be-

paalde dader kon aangewezen worden, en ik, zelfs toen ik meende er een te zullen 'pakken' en tuchtigen de vervolging moest opgeven, omdat de Hottentot zelf werd vervolgd en van achter geheel kaal werd gemaakt. Ik schikte mij dus! Ten laatste kreeg de kop van den Hottentot eene beurt, en weinige oogenblikken na de overige deelen was ook het hoofd geschoren! Zoolang ik een Hottentot voorstelde was de hoed natuurlijk onafscheidelijk van mijn hoofd, maar na de executie werd hij op eene stoel neergelegd en al heel spoedig het onderwerp der baldadigheid van eenige kameraden.

Toen ik na afloop van het bal naar huis ging, en genoodzaakt was den hoed op te zetten, omdat ik 'gedekt' moest zijn, zou mijn grootoom, indien hij mij had kunnen zien, mij verantwoording hebben gevraagd over de mishandeling, die het voorwerp - eens zijn eigendom - had ondergaan.

De hoed werd niet weer in de doos geborgen, maar nadat de overige reepjes papier door middel van water waren verwijderd, in een hoek geworpen om aan een poti soema - arm mensch - te worden gegeven.

Die poti soema deed zich gauw genoeg op in den persoon van Ba Wierjan, die op het erf woonde, en verbaasd stond te kijken, toen hem voor 'niemendal' een zwarte hoed werd gegeven waarvan hij de weerga nog niet had gezien.

't Zou onrecht zijn jegens Ba Wierjan, te veronderstellen, dat hij tevoren geen hoogen hoed had gehad. Daartoe zou men mogelijk komen, de blijdschap beschouwende bij de ontvangst van den Hottentot. Wel zeker had hij er een, maar in kwaliteit afmeting en kleur stond hij zóó ver ten achter bij dien, door zijn kleinen buurman hem geschonken, dat de ingenomenheid zich wel laat verklaren.

Werkelijk: Ba Wierjan was op een gegeven oogenblik eigenaar van twee hoogen hoeden, maar de oude, die hem - Ba Wierjan - het leven vrij wat verzuurd had doordien bij elken lichten wind de hulp der handen noodig was om te voorkomen, dat hij - de hoed - in de trems terecht kwam, doordien hij gefabriceerd was op een oogenblik waarop niet genoegzaam materiaal voorhanden was, werd voor drie kwartjes reeds den volgenden dag aan den nieuw benoemden lijkgraver verkocht op drie wekelijksche afbetalingen van één kwartje.

Ik verzoek versooning voor deze kleine uitwijdingen, maar ik kan niet anders! Mijn overtuiging is het dat geschiedenis met oorzaken en gevolgen moet behandeld worden, en de hoed van Ba Wierjan behoort tot de geschiedenis. Zelfs tot de nieuwste geschiedenis, al mag de hoed zich er niet op beroepen, tot het tijdvak te behooren. Het moet dan ook als een opoffering van

mijn overtuiging en eene tekortdoening aan de zaak worden aangemerkt, dat ik geen beschrijving gaf van den persoon van Ba Wierjan. In zulke nauwe betrekking tot den hoed staande, was het verhaal zijner levensgeschiedenis zelfs meer dan gerechtigd. Ik moet toegeven en veel, waarvan ik nog melding maken wilde, weglaten, maar het 'hoofd' van Ba Wierjan in de 'nauwste' betrekking tot den hoed staande, mag ik eene omschrijving hiervan niet verwaarloozen. Wierjan heeft een hoofd!

Dat hoofd is 'uitwendig' net als alle andere hoofden, en 'inwendig' mag ik niet oordeelen, omdat ik nooit een blik er in geworpen heb. Ik veronderstel maar, dat de hersens in dat hoofd van eene bijzondere grondstof zijn gemaakt. Ze moeten veel taaier en minder poreus zijn dan andere hersenen waardoor ze de eenmaal opgenomen wetenschap niet makkelijk weer uitlaten. Ik heb hiervan hel overtuigend bewijs, want, hoewel Ba Wierjan maar tien maanden over het A B C blaadje heeft geblokt, kan hij tot nu toe met een weinig hulp het grootste deel met gesloten oogen opzeggen. Ook terwille van den hoed maak ik nog melding van het ambt van Ba Wierjan: Hij is lijkdrager! Daar haast nooit anders dan 's morgens van 8 tot 9 en 's middags van 5 tot 6 zijne diensten noodig zijn, vult hij den tijd aan met hengelen 'voor den pot' en met allerlei karweitjes, te veel om op te noemen.

Die verschillende karweitjes worden altijd uitgevoerd in gezelschap van eene strooien hoed, waarvan de rand reeds lang bij stukjes en brokjes eene ligplaats heeft gevonden op de vuilniskarren. Alleen als hengelaar en lijkdrager gebruikt Ba Wierjan den hoogen hoed en hij heeft er een eigenaardig slag van de opgehaalde visch juist in den hoed te doen terechtkomen, van waar hij dan naar den korf wordt over gebracht. Doet de hoed bij het hengelen den dienst van opvanger alsook van provisiekast - want de mondbehoefte voor den dag vinden daarin eene veilige schuilplaats - bij de begrafenis doet hij nog den dienst van kleerenkast, want de groote rooden doek die niet met den naam van zakdoek mag bestempeld worden, omdat hij de proportie hiervan mist en eerder een omslagdoek kan heeten, vindt hierin herberg. Hoe zou dat zoo gekomen zijn? Bestaat er zulk een nauwe zielsverwantschap tusschen den ouden eigenaar van den hoed en Ba Wierjan? Bestaat er in de natuurkunde een wet die leert: 'Er is groote adhesie tusschen dienstdoenden neusdoek en hoogen hoed?'

Bestaat de groote ruimte in den brouwer voor het opbergen van een doek? Hoe ook: Ba Wierjan had dezelfde bergplaats voor zijn doek als mijn grootoom, en menigeen heeft reeds het afnemen van den hoed voor eene beleefdheid van Ba Wierjan aangezien, terwijl feitelijk maar doorgang moest verleend worden

aan den doek tot het wegwisschen van zweetdruppels op het voorhoofd.

Het wordt nu hoog tijd, dat ik het voorwerp van mijne belangstelling beschrijf. Die beschrijving geef ik alleen terwille van de nakomelingschap, want bij het tegenwoordige geslacht is de hoed overbekend.

Een gewone zwarten hoogen hoed - alleen drie centimeter hooger dan de tegenwoordig gebruikte zwarte hooge hoeden - voorzien van een heel smallen rand, zoodat hij in teekening gebracht, zonder schaduwlijnen kan aangezien worden voor een stuk van een ijzeren schoorsteen. De tegenwoordige kleur te beschrijven is minder makkelijk, maar ik zal mij over de moeite trachten heen te zetten. De rand heeft aan den onderkant weinig of niets verloren van de oorspronkelijke kleur, behalve op de plaats waar zich door aanraking der vingers bij het opnemen of afzetten, juist tegenover elkander twee roode plekken hebben gevormd. Men moet in aanmerking nemen, dat Ba Wierjan geen rekening houdt met vóór- of achterkant van den hoed, maar als onbevoordeeld man vandaag vóór maakt wat gister achter is geweest. De bovenkant van den rand mag zich verheugen in eene bijna gelijke zeegroen-kleur, waarover een weinig gemalen zwarte peper is gestrooid, of in eene peperkleur ruim met zeegroen besprenkeld - naar men wil! - Het bovenvlak, ja - de kleur hiervan is niet bekend in de schilderkunst. Ik geloof niet dat Rubens, de meester der kleuren ooit bij machte zou geweest zijn, die kleur te bepalen of weer te geven. Zwart met vaalrood, zwart met donkergroen, zwart met roodachtig geel, gemengd - in één loopend, elkaar kruisend - elke kleur hier en daar waar te nemen en toch een geheel vormend van eene kleur die ik niet anders kan uitleggen dan: de kleur van het bovenvlak van den hoed van Ba Wierjan! De opstaande vlakken zijn makkelijker te omschrijven: vaalgroen met schaduw van een ietwat donker tint, daar waar de deuken zijn, en die zijn er vele- en dan nog ietwat donderder plekken naar het zwart zweemend op de plaatsen, waar de lijm is blijven zitten, toen de hoed de kunstbewerking tot een deel van den Hottentot moest ondergaan, en die de oorspronkelijke kleur heeft helpen behouden.

Aan den binnenkant valt niets op te merken. Zweetband en voering zijn reeds lang verdwenen.

Trouwens, het zou te verwonderen zijn als ze er nog waren, daar bij de vischpartij - ik vergat dit te zeggen - de hoed ook nog dienst doet voor drinkschaal. Heeft Ba Wierjan dorst - de hoed wordt in de kreek gedompeld en vol heerlijk water opgehaald, hetgeen geene verhindering voor den dienst op 't hoofd levert, daar een weinig hard uitslaan en in de zon leggen, geene sporen van het bad achterlaten, of liever - die sporen wegnemen

Ik gebruik nu mijn recht als schrijver en ga terug. Ik voer U terug naar den tijd toen de hoed nog ‘spiksplinternieuw’ pas in het bezit van Ba Wierjam kwam om melding te kunnen maken van eene daad waarbij die hoed eene belangrijke rol heeft gespeeld. De Linsky, de bekende goochelaar, kwam in de kolonie en aan Ba Wierjan viel de eer te beurt, voor de bagage te zorgen. Voor den bewezen dienst kreeg hij een gulden en daarbij nog een toegangskaartje voor de stelles. De avond was daar... Ba Wierjan die nog nooit tevoren den schouburg had bezocht, begreep toch dat hij niet in zijn werkpakje er heen kon. Hij trok dus de witte broek en jas aan die hij als lijkdrager gebruikte - er was heel toevallig dien namiddag geene begrafenis geweest - zette zijn hoogen hoed op, en kwam er aan, eenige minuten voer het begin, toen er reeds honderden tegenwoordig waren. Hij was nog in de deur; toen op het geroep door een waarnemer van: ‘hoed! hoed!’ het gebouw reeds weergalmde van denzelfden kreet door al de stalles klanten voortgebracht. Het beteuterde gezicht van den nieuwelings binnen Thalia's wanden verhoogde de vroolijkheid en Ba Wierjan had bijna rechtsom gemaakt, als niet een goedhartige politieman zijn mentor ware geworden, en door het doen afzetten van den hoed, die hij bij elke andere gelegenheid toch ophield, de kalmte in het gebouw en in het hart van Ba Wierjan had teruggebracht.

Toen weinige oogenblikken later De Linsky om een hoogen hoed vroeg was 't natuurlijk niet te verwonderen, dat ieder het oog naar Ba Wierjan richtte. Hij weigerde eerst afstand te doen, maar op de plechtige verzekering dat de hoed hem weer ongeschonden zou worden overhandigd, gaf hij toe.

En zie daar nu met den hoed gebeuren, wat mijn grootoom nooit had kunnen droomen. Pannekoeken werden in den hoed gebakken - een konijn eruit gehaald, even makkelijk als vroeger de doek door mijn grootoom - een magazijn van snuiterijen uit den hoed aan het publiek geschonken; - tot groote verbazing van allen maar in 't bijzonder van Ba Wierjan, die den hoed als oorzaak van de wonderdaden begon te beschouwen. Beteuterd - verlamd - als wezenloos bleef hij toezien, maar met het denkbeeld door zijn hoofd warrelend, om zooveel mogelijk profijt van zijn hoed te trekken, door bij tijd en ontijd eruit te halen wat er in te vinden zou zijn. Hij bleef toezien, totdat De Linsky rijksdaalders uit den hoed begon te halen, die hij niet aan het publiek toewierp maar in zijne zakken deponeerde. - Dit was te veel!

Ba Wierjan schudde zijn verdooving af en sprong op het tooneel tot groot genoegen van het publiek, en de Hemel weet wat er zou gebeurd zijn als De Linsky een goed menschenkenner, niet dadelijk afs and van het geleende had gedaan, waaruit Ba Wierjan tot groote vroolijkheid van allen, natuurlijk vergeef-

sche pogingen deed, tot ontdekking van de voortbrengende kracht!

Leent Ba Wierjan sinds dien tijd aan niemand zijn hoed, omdat hij verwacht, dat op een gegeven oogenblik die hoed weer vruchtbaar zal worden? Of....

Lezers, ik wil mij niet afgeven met veronderstellingen maar ik wil U voorstellen dat de beroemde hoed van den beroemden meester eene glansrijke toekomst tegemoet gaat Wie zal de gelukkige beschrijver van den verderen loop en van het einde wezen? Zal ik het zijn, of mogelijk een mijner kleinkinderen?

De boschneger van zijn wieg tot zijn graf.

Hei, hei, mijnheer de schrijver, daar zeg je wat! Zij die geen beeldspraak verstaan zullen zich gaan voorstellen dat dit lieve ventje een zelfde soort wieg heeft gehad als elk ander wereldburgertje, dat om geen ander doel in de wereld schijnt gekomen te zijn, dan om te laten verklaren dat er nog nooit te voren zoo'n 'blok' is gezien. Zoo'n mooie teenen wieg dan met roodsatijn of crême pluche opgemaakt, en voorzien van een muskietenkleed opdat die arme muskieten den hongerdood zouden sterven! Nu ja: aileen om sommigen te plezieren zal ik verklaren dat ik bedoel: van geboorte tot dood.

Eenige oogenblikken vóór de ooievaar aankondigt dat het kindje er is, verlaat mama hare gewone slaapstede, de linnen hangmat - en wacht zij op den vloer zittende in gezelschap van een ouden vrouw van den stam, die gratis den dienst van baker doet, en van eenige andere vrouwen die der baker - tevens accoucheuse - de behulpzame hand bieden, de komst van den kleinen wereld burger af. Ik volsta met te zeggen dat een uurtje nadat de ooievaar zijn boodschap heeft gedaan de moeder zich weer in haar hangmat bevindt.

Ik laat de moeder met rust en houd mij met den zoon bezig. Het spreekt vanzelf dat door het snelle vliegen van den ooievaar het bloedje een weinig buiten adem is gekomen, waardoor zijn leven groot gevaar loopt. Een weinig spiritus wordt in het gelaat gesprekeld, en er ontstaat een vertrekking der gelaatspieren. Die trekkingen der spieren planten zich voort naar den neus of liever 'in' den neus een soort genies volgt. Dat genies is een goed teeken: de jongen is gekomen om te 'blijven'. Nadat de baker haar wetenschap in onderdeelen heeft toegepast krijgt onze manneke een bad, en, opdat hij in zijn later leven niet stram aan de ledematen wordt, dadelijk erna de eerste les in de gymnastiek. Eerst pakt men hem aan zijne enkels en laat hem eene houding aannemen waardoor wij een duidelijk denkbeeld krijgen van den stand van den opgehangen Edipeus!

Nu de beengewrichten op deze wijzen zijn lenig gemaakt of zooals men dat uitdrukt: 'de schroeven zijn losgemaakt' worden de armen naar voren en naar achteren gebogen, opdat de armgewrichten niet achterlijk bij die der beenen blijven.

Eerst nu wordt er aan gedacht, om den sukkel in de kleertjes te steken! Ik zou pret hebben hier af te breken en de rest over te laten aan de fantasie der lezeressen.

Wie weet waartoe zij zouden geraken? In de eerste plaats tot de luiermant gevuld met snoezige mutsjes en linnen kleedjes en snoeperige..... nu ja, we weten dat! Kan ik er haar genoeg mee doen, dan kleed en sier ik den kleinen boschneger zooals zij zich dat voorstellen, maar dan moet ik haar zeggen, dat ik van de waarheid afwijken moet. 'Wat de waarheid is?' Een katoenen mutsje op zijn kopje om 'de kou niet door te laten' en voor de rest.... niets! Ja toch! Weleens wordt hij in een lapje gewonden dat tevoren reeds dienst gedaan heeft bij de moeder. Dit kleedingstuk bestaat uit een gekleurden lap van 1 ½ M lengte bij 1 M breedte, als een sarong bij de Javanen gebruikt tot dekking van het benedendeel - en 1 dito dito als een soort omslagdoek, bij de oude juffertjes in Nederland gebruikt tot dekking van het bovendee van het lichaam - met dit onderscheid evenwel dat, legt zoo'n juffertje haar omslagdoek af zij nog altijd presentabel is, terwijl de besprokene na afleg van den haren, kant en klaar is voor.... het bad! Ons ventje krijgt nu eene veilige rustplaats bij de moeder, bij wie het alles vindt wat het noodig heeft om flink te groeien; een warm bed en gezonde voeding! Slechts acht dagen duurt het bijna onafgebroken slapen en eten op dit warmbed, want reeds met den volgenden dag hervat mama hare werkzaamheden.

De noodzakelijkheid tot het geven van een naam wordt bij dezen menschen even goed ingezien als bij ons, en zonder behulp van den ambtenaar van den burgerlijken stand of van den zendeling wordt, omdat de vader op de geboortedag van zijn zoontje een groote schildpad ving, de nieuwe wereldburger gedoopt met Bigi Sekrépatoe d.i. groote schildpad. Het kereltje doet zijn naam eer aan, want wel haast begint het te kruipen en in een betrekkelijk korten tijd geeft het ons het eigenaardig gezicht van een schildpad op de achterpooten! Bigi Sekrépatoe wordt twee jaar, en is de onafscheidelijke gezelschap van zijner moeder geweest, die hem op den rug overal mee omdroeg in een met de vier einden saamgeknoopten doek, haar bovenkleeding - precies als bij de Nieuw Zeelanders. Als 't niet was, omdat ik er geen beelding wilde bij halen waardoor mijn landgenoot beleedigd zou worden, zou ik zeggen: Sekrépatoe zit als een aapje op den rug van de ouwe. Dat beeld zou trouwens niet goed zijn, want het aapje klemt zich aan de moeder vast, terwijl ons jonge vriend niet eens zijn handen hoeft te gebruiken.

Als hij nu gespeend is, komt er aan het luilekkerleven een eind: hij moet nu altijd van zijn beentjes gebruik maken, en helpt zichzelf bij zijn maaltijden. Hij heeft nu ook een eigen

hangmatje als hij onder een goed gesternte geboren is, of hij slaapt anders op den vloer - echt Spartaansch - zonder matten, dekens of kussens!

Om te voorkomen, dat ik bij elken leeftijd de kleeding beschrijf, zeg ik nu: tot en met zijn twaalfden en soms zelfs zijn veertienden jaar is hij gekleed als Adam vóór de zonde en later tot zijn dood eenigszins als diezelfde Adam nà zijne snoepzucht.

Laat ons nu een tijdvak nemen liggende tusschen zijn derde en zevende jaar. Hij is zijne moeder behulpzaam in hare arbeid, hij gaat mede naar de velden en evenredig naar zijn krachten wordt hij, vanuit de velden naar huis keerende, belast met brandhout of met cassave, waaruit het brood wordt gebakken. Door het reeds op jeugdigen leeftijd dragen van zware lasten worden de nekspieren zoodanig ontwikkeld en wordt de schedel zóó hard, dat men later op mannelijken leeftijd zelfs bij de zwaarste lasten, niet behoeft beducht te zijn voor eene ontwrichting. Wat meer is, de dikte van den schedel krijgt zulke proporties, dat het gevaarlijk zijn zou, een ijzeren pot er tegen te slaan - ik bedoel gevaarlijk voor den pot! Wat deze menschen met het hoofd doen kunnen kan opgemaakt worden uit het volgende staaltje uit den slaventijd:

De producten werden door de slaven op 't hoofd vervoerd. Een goedgehartige planter zorgde voor kruiwagens, en hij beduidde den slaven, dat de kruiwagens moesten worden gebruikt. De slaven deden het! Zij plaatsten de balen of vaten suiker op den wagen en brachten den beladen eenwieler naar de bestemming - op het hoofd!

Gaan wij nu terug naar Sekrépatoe: Den vrijen tijd gebruikt hij voor visschen, zwemmen, enz. Ik hoef dat niet te omschrijven omdat er geen groot verschil bestaat met het leven der Bataafsche jongens op dien leeftijd en dit is in schoolboeken reeds meer dan genoeg beschreven. Ik zal liever nog een tijdvak van drie jaren nemen en dat aanvullen met kleine jachtpartijen bij huis, waarbij boog en pijl eene belangrijke rol spelen en vogeltjes, ratten en hagedissen de slachtoffers zijn, - met van tijd tot tijd van de moeder een slag op het hoofd ontvangen met een stuk brandhout om de hersens te sterken of om den houder van die hersens te straffen voor onwilligheid tot hulp verleend bij 't bakken van cassave brood - met het vangen van visch, die een versnapering is bij cassavebrood - met zwempartijen waaraan jongens en meisjes deelnemen, en waaraan de Europeesche dame zich om ééne zaak slechts zou ergeren: het gemis van zwembroekjes. - Ik som al deze handelingen op om te beduiden dat Sekrépatoe mama zoo wat ontgroeid is, en strengere hand eischt. Werkelijk is voor hem den tijd aangebroken om zich voor zijn volgend leven geschikt te maken

en daartoe is de leiding noodig van den ouden Sekrépatoe of liever van den ‘vader’ van Sekrépatoe - want de persoon in kwestie zou vreemd opkijken als ik hem anders betitelde dan met: ‘Malenkri Omie’ = sukkelende vriend = Sukkelaar.

Bij deze onontwikkelde stammen bestaat er geene verwantschap in naam tusschen vader, moeder en kind. Bijna bij alle volken kan men uit den naam van vader of moeder de afstamming weten, maar hoe 't bij onze Boschnegers is, laat ik aan de beoordeeling der lezers over, als ik vermeld dat de naam van den vader is: Malenkri Omie - van de moeder Priziri Jaba - vroolijke Jaba - en van den zoon Bigi Sekrépatoe!

Ik sla een tijdsverloop van eenige jaren over, waarin Sekrépatoe een ijverig leerling en eene hulp van den vader is. Bij het kappen van brandhout door den vader zorgt de zoon voor de vezels waarmede de stukken aan elkander worden gesnoerd tot een bos - bij het klaarmaken tot beplanting der velden helpt hij een handje mee - bij het houtwerken bewijst hij kleine diensten en leert zodoende de geheimen van den veldarbeid en der handzagerij. De vrije tijd in deze periode wordt besteed aan het maken van miniatuur corjalen (kano's) en parels, waarmee kano's worden voortgestuwd of gestuurd - en welke produkten zijner nijverheid bij aankomst in de stad voor eenige centen van de hand werden gedaan - met welke centen hij een pak katoen koopt voor een sépoe, 'n band om de enkels, of een stuk koperdraad voor een armband!

Zoetjes aan nadert voor onze Sekrépatoe den tijd van overgang naar den manlijken leeftijd en hij ontvangt nu van zijn vader hetgeen hij noodig heeft voor zijn kleedij. Hij doet nu al ook eenig niet al te zwaar werk, maakt gebruik van vuurwapens en zoo meer.

Met het twintigste jaar, om en bij, wordt hij als man beschouwd en ziet men naar eene echtgenoot voor hem uit. Hij heeft bewezen in eigen onderhoud en dat eener vrouw te kunnen voorzien, doordien hij volleerd is in alles wat met de houtbewerking en met de jacht in betrekking staat. In afwachting van het huwelijk - als ik het zoo noemen mag - bouwt hij een eigen hut welke voorzien wordt van alle gemakken, zooals een vloer, wanden, en..... een houten bank. Onder de jonge dochters van het dorp bevindt zich ook Kibrie Fouroe*) = kippen opbergen, die in het dorp bekend staat als een goede dochter en als een uitstekende cassabalolo-kokin¹⁾.

*) Meer waarschijnlijk moet een ander beteekenis aan den naam worden gegeven, nl. kibrie = verschuilen, verstoppen (zich) - en Fouroe = vogel, met dezelfde beteekenis als bij ons in ‘galgevogel’.

1) Casabalolo = cassaverol is gerookt saamgeperst cassavenmeel. Het wordt met soep gebruikt, en is het hoofdvoedsel in de Bovenlanden.

Het aanzoek wordt gedaan en aangenomen en op een bepaalden datum wordt de bruid bij de echtgenoot bezorgd. Het huis en de versiering hiervan zou eene Europeesche niet aanstaan, want op de linnen hangmat en de houten bank na is er nog niets merkwaardigs in het huis waar te nemen, of't moet wezen een geweer met een daarbij behoorend jachttasch van zeildoek gemaakt en groen beschilderd, waarin hetgeen voor de jacht benoodigd is zich bevindt. Eenige dagen na dezen, voor het jonge paar zoo merkwaardigen dag, ontvangt de bruid van hare bloedverwanten de gebruikelijke bruidsgeschenken, zooals: pangi's (sarongs), vaatwerk, keuken benoodigdheden enz.

Sekrépatoe geeft op zijn beurt aan de ouders van zijn vrouw een gallon rum, 1 dozijn flesschen switi sopi (inlandsche likeur bestaande uit rum, water en suiker), 12 à 15 stukken chocolade ter lengte van om en bij 8 cM elk en eenige ponden suiker. Nu komen de gezamenlijke bloedverwanten bij elkander en er wordt feest gevierd, een feest, waarin de door den bruigom geschonken versnaperingen den boventoon voeren.

Het gaat niet aan, om het leven van Sekrépatoe op den voet te volgen. Ik kan volstaan met te zeggen, dat - na elf jaar van ongestoord geluk, waarin zijne vrouw hem vijf kinderen schonk die successievelijk werden genaamd: Pepretiki (peperstok), Mooi moei (schoontante), Broncasaba (aangebrand cassave brood), Tigribasi (tijger beheerscher) en Kina, waarvan ik de beteekenis niet ken,^{*)} - hij eene tweede vrouw nam, en dat hij om en bij veertig jaar tellen kon, toen hij in het bezit van drie vrouwen en zeventien kinderen was. Het spreekt vanzelf dat zulk een nasleep veel vergt van de werkkraft van onze vriend. Voor elk der vrouwen moet hij elk jaar velden in orde brengen, waarop de aardvruchten, voor voeding benoodigd geplant moeten worden.

Met het beplanten bemoeit hij zich niet, weliswaar - dat is het werk der vrouwen en kinderen - maar hij moet bijv. voor de kleeding zijner dames zorgen, en hoewel deze niet kostbaar is, moet ze toch gekocht worden uit hetgeen hij met zijn arbeid verdient.

Bij zijne komst in de stad verkoopt hij het verwerkte hout, en van de opbrengst schaft hij zich aan, wat voor de huishouding en voor de garderobe enz. noodig is. De vracht huiswaarts bestaat meestal uit eenige blikken lampjes, kerosineolie, zeep, zout, potten en pannen, spiritus en eenige geschilderde trommels of governiste kisten inhoudende hangmatten, gordijnen (scherm tegen vleermuizen) en eenige honderden pangi's.

*) Volgens W.F. van Lier betekent kina: treef. (Kandoe, Kina, Moela. Drie boschnegerbegrippen. Paramaribo 1943. blz. 8.) Kina kan beschouwd worden als passief - animistische - magische praktijk. De heer van Lier vermeldt echter niet dat het woord een persoons naam kan zijn. (M.F. Abbenhuis).

Weleens laat de echtgenoot zijne huishouding in den steek en gaat hij voor zes maanden, soms voor een jaar en ook langer naar de goudvelden, om dienst te doen bij het overbrengen der beladen booten over de watervallen. Dit werk wordt ruim beloond en meestal bevindt hij zich in het bezit van f500.- tot f2000.- naar gelang van den duur van zijn verblijf en de vrachten, die hij heeft gehad - bij zijne komst in Paramaribo.

Met de groote som, inééns ontvangen, voorziet hij zich dan van alles wat hij in een paar jaren kan nodig hebben, want het hout werken wordt voor een tijd vaarwel gezegd, en de tijd meestal met de jacht en de vischvangst zoek gemaakt. Het maakt mogelijk de nieuwsgierigheid der lezers gaande te weten, wat een boschneger zich met zulke groote sommen aanschaffen kan. Ik wil alleen om aan de nieuwsgierigheid van die enkelen te voldoen den inventaris opsommen van den naar zijn land terugkeerende boschneger, die drie weken geleden van Mana is gekomen met f1800.- aan Fransch zilvergeld, en wiens boot juist op vertrek staat: acht kisten en trommels met den reeds genoemden inhoud, 2 achterladers en alles wat bij het gebruik hiervan noodig is, in ruime hoeveelheid, 400 K G. zout, 10 kisten kerosineolie, 40 Liters rum, vijf kisten zeep, 3 vaten beschuit, 1 vat blom, 1 vat gezouten vleesch, 1 vat spek, 4 stoelen, 1 lamp, 1 muziekdoos, 1 klok, 3 tafeltjes, 8 potten, 3 pannen, borden, kommen, glazen en ik weet niet wat al. Vergis ik mij niet dan zie ik zelf daar naast die twee balen rijst een 'ijscream' machine! De Hemel mag weten wat hij ermede aanvangen moet, want ijs is eerst een twintig dagen dagreizen van zijne woonplaats te bekomen.

Ik laat het verder leven onbeschreven en zeg maar: Is, wat wij van leeftijd sprekende, de 'Zomer' noemen, voorbij, dan komt weer het bewerken van 'kleinhout' aan de beurt.

Ook hierin zal ik hem niet beschrijven.

Vele zijner kinderen hebben op hun beurt een eigen huishouding en hebben mogelijk wel reeds veertigmalen Sekrépatoe tot grootpa gemaakt! Ik ga, zeg ik, dat alles voorbij en ik kom tot het oogenblik dat hij oud en stram geworden, gehoorzaamd aan de stem die hem oproept naar eene plaats om niet, of volgens Flamarion eerst over tweeduizend jaar, terug te keeren naar de aarde m.a.w.: hij sterft! Nauwelijks is de gevangen laatste adem uit de longen gevlucht of eene soort weeklagen door de talrijke verwanten begint, welk klagen veel heeft van het gehuil van een troep hongerige wolven. Of dit gehuil dienen moet om te kennen te geven, dat men smart heeft om het 'heen-gaan' of om 'den geest' het terugkeeren naar huis onmogelijk te maken, kan ik niet met zekerheid zeggen. Zooveel is zeker dat geen gewoon mensch en ook geen gewone geest (spook) het langer dan twee minuten op

zijn hoogst bij zulke toonen uithouden kan. Spoedig wordt buiten het dorp een hut opgeslagen, waarnaar de afgestorvene wordt overgebracht, gevo'gd door zijn bloedverwanten, welke verwanten hem tot de begrafenis gezelschap blijven houden. Als de eenvoudige kist den volgenden dag klaar is, wordt zij naar de hut gebracht, en, vóór de doode er in gelegd wordt, met pangi's belegd, door bloed en aanverwanten maar ook door vrienden den overledene meegegeven, opdat hij in de geesten wereld over zijn garderobe zich niet hoeft te schamer, of opdat de schenkers door zijn 'geest' niet verontrust worden, ik weet het niet zeker. Bij groote schenkingen komt ook een deel der pangi's naast en op den overledene, zoodat het geheele lichaam - het gelaat uitgezonderd - bedekt wordt. De kist met inhoud wordt op vier houten stoelen geplaatst en gedurende drie of vier dagen²⁾ is zij het middelpunt van aller aandacht.

Als ik er nu nog bijvoeg, dat de dorpsbewoonders, zoolang het lijk boven aarde is, de nachten doorbrengen met 'spelen' d.i. dans en zang, dan kan ik de uitnondiging doen, om de uitvaart bij te wonen. Door twee mannen wordt de kist op het hoofd genomen en het gaat op een draf voorwaarts totdat de doode verklaart, 'nog' niet te willen gaan en de dragers een achterwaartsche beweging doen moeten.

Dit 'gaan' en 'niet gaan' houdt geruimen tijd aan, tot dat de doode of de dragers of allen er genoeg aan hebben, en eene laatste krachtsinspanning der dragers den overledene heel vlug bij de groeve brengt.

Daarin ligt hij eindelijk! Weet je wat? Ik laat hem daar! Mijne reukzenuwen zijn ietwat fijner bewerktuigd dan die der verwanten die dagen bij den doode hebben doorgebracht, en dan die der dragers, die zich geruimen tijd onder het despotisch kommando van een man hebben gesteld - van een man, die zelf nà zijn dood nog wat op aarde blijven wilde en de dragers noodzaakten om terug te keeren hoewel het ontbindingsproces reeds lang is ingetreden! Slechts eenige oogenblikken dus voor de korte grafrede: 'Rust zacht Sekrepatoe!'

2) Hoofden van dorpen of van stammen worden acht en meer dagen boven aarde gehouden.

**De jorka^{*)} naar de savanna.
(Een aangename herinnering uit mijn leven in de Bovenlanden).**

Een lezer moet de gemoedsgesteldheid - nog meer - de ziel van den schrijver kennen, wil 't gelezene goed begrepen worden.

Maar er bestaat, helaas, zoo weinig zielverwantschap tusschen lezer en schrijver, dat het haast de moeite niet waard is, zelfs een genie te zijn. Een schrijver, die ten gerieve van den lezer van zijn zieleleven iets verhaalt, oogst er geen dank voor in: de meeste lezers slaan alles over, wat betrekking daarop heeft.....men wil alleen weten of Kathinka ten laatste getrouwd is met den Prins.....en dat is alles! Een lezer, die uit tijdverdrijf mogelijk een deel van 'de ziel' heeft doorbladerd, heeft in den regel geen ander woord voor den schrijver over, dan: 'kletsers!'

Lezer, dit wetende, zal ik zoo wijs zijn om mijn ziel buiten je oogen te houden maar een beetje geklets moet je je toch getroosten! We zullen de 'ziel' ter vergemakkelijking over boord gooien, en ons maar in laten met eene kleine dosis 'gemoedsgesteldheid'. Die gemoedsgesteldheid moet er bij, laat mij je dat uitleggen. Je kan precies als ik en als elk ander een beschrijving geven. Natuurlijk! Wat is er aan? Je hebt den Simplon dan beklommen, en nu zal je aan de wereld bekend maken wat je hebt waargenomen. Begrijp je niet, dat de indruk die je schrijven maken zal, heel verschillend zijn moet, indien je pas een wissel uit Parijs hebt ontvangen, of wanneer je ernstig overweegt of 't maar 't best is, de plaat te poetsen met achterlaten van je koffer in 't hotel? Zal de indruk, die je ontvangen hebt en dus weergeven moet niet verschillend zijn, als je je verloofde bij je hebt of wel een ouden zuster die je je ooren vol zanikt over haar likdorens?

Zullen de genoemde indrukken eender zijn, indien je pas twee glazen champagne hebt gedronken en je nog een half fleschje met een mekaniëken stopper in je broekzak hebt, of dat je heel graag een rijksdaalder aan een timmerman zou geven, om met een schoenmakerstang je van een kies te bevrijden, die je op dat oogenbiik als een verzoeking des duivels beschouwt, om je in den afgrond te werpen? Natuurlijk niet! en je begrijpt nu: de gemoedsgesteldheid moet er bij!

*) Jorka = geest van een overledene.

Lezer, neem den raad van mij aan: Zoodra je het van je verkrijgen kunt om je talent als schrijver aan de wereld te geven, begin dan altoos met: 'Ik had juist een flinke tafel gehad' of met: 'Hel en duivel! waar vind ik nu iemand om mij in te smeren tegen die belabberde rhumatiek!' opdat men dan dan tenminste je 'luim' kenne!.....

.....
 Reeds had ik ettelijke nachten doorgebracht in een staat als waarin men gewoonlijk verkeert, wanneer het lichaam door zware koorts ongeschikt is geworden voor de gewone nachtrust - een toestand zoo tusschen waken en soezen in - een toestand die wij alleen uit hoffelijkheid jegens Morpheus 'slaap' noemen. Alleen om het zieleven uit te sluiten, verhaal ik niet hoe 't komt dat een man gezond van hart en hoofd, vol leven en energie, na een vermoeiend dagwerk 's nachts niet slapen kan. Genoeg..... ik kon niet slapen!

Ik weet niet of een mijner lezers ooit in een woestijn heeft geleefd, verstoken van elk gezelschap en van alles wat dienen kan om het leven te veraangenamen, want alleen hij zal mij begrijpen, wanneer ik zeg dat ik half waanzinnig van het nachtwaken mijne toevlucht nam tot de brandewijnflesch om in slaap te komen of minstens om mij te bedwelmen! Een ieder, die geen drinker van beroep is, zal ook begrijpen, dat de slaap, ontstaan door zulk een slaapmiddel - hoe weinig verkwikking het ook aanbrengt - een alles behalve lichte is! Nu dan ik had mijn toevlucht genomen tot de flesch en de gevolgen bleven niet uit: na eerst als zeeziek te zijn geweest, waardoor ik mij stellig voornam om nooit weer op deze wijze mijn bewustzijn tot den dood te brengen, kwam ik tot een soort bewusteloosheid die ik uit den aard der zaak natuurlijk niet beschrijven kan. Hoe lang die reeds geduurd had, weet ik niet, maar wat ik met zekerheid zeggen kan, is, dat ik trots verdoving en verdovingsmiddel ineens zoo klaar wakker was als een soldaat wiens kamp door den vijand is overvallen.

Eerlijk gezegd: ik dacht ook aan een overval! De vijand, die een kamp overvalt, gaat heel stilletjes te werk, zou ik meenen - mijne overvallers daarentegen maakten een leven, dat zelfs mijn brandewijnslaap er voor op de vlucht ging. Onder den indruk van een overval greep ik naar mijn vogelgeweertje dat met fijnen hagel geladen was, en plaatste mij in het midden der kamer met den tromp naar de deur - vastbesloten, om als er bloed vloeien moest, het van twee kanten te doen zijn. Onder mijn bereik plaatste ik mijn keukenmes, de nachtlamp en de brandewijnflesch, die in het halfdonker als half-angstig mij scheen af te vragen, of ik nu reeds weer voornemens was, haar te ontdoen van een deel van haar tot driekwart gedaalden inhoud.

Ik weet niet, of dat oogenblik vrees, dapperheid, vastberadenheid of wat ook, mij op het gezicht was geteekend, maar ik kan toch zeggen, dat trots mijne geringe verdedigingsmiddelen, ik mijzelf als eene niet te versmaden tegenpartij beschouwde. Na zoo eenige minuten in gespannen afwachting doorgebracht te hebben, en ik de deur niet zag openspringen en in het benedenhuis zelfs geen beweging hoorde, begon ik te begrijpen dat ik valsch alarm geslagen had en kommandeerde ik mijzelf: ‘Bajonet af! Ingerukt marsch!’ Ik opende nu heel voorzichtig een der venters mijner kamer, want nu vrees of heldenmoed verdwenen was, kwam er een ander gevoel in mij op: nieuwsgierigheid! Ik blies ook het nachtlicht uit, opdat mijne tegenwoordigheid minder makkelijk zou bemerkt worden en stak toen behoedzaam het hoofd half buiten het raam. De lucht was helder en ik kon alles onderscheiden alsof het dag ware geweest. Ik zag een tal van gestalten met ontbloot bovenlijf en met pimba (wit aarde) witgemaakte gezichten! Een deel was met vuurroeren gewapend, een ander deel had platte houtjes in de hand - allen hadden één doel: ‘de jorka te drijven naar de savanna!’

Als ik effect maken wilde, had ik dadelijk kunnen vertellen, waarom of waardoor ik uit den slaap opgesprongen was, maar ik heb dat in petto gehouden, omdat ik wist dat dit hier of daar wel zou ingeschoven worden. En die plaats is hier: Geweren werden afgevuurd. Tegen huizen, boomen, schuttingen, overal - behalve tegen hunne lichamen aan - sloeg men met de platte houtjes! Honden geblaf uit menschenkelen werd gehoord! Twee of drie nagemaakte jorka's lieten van tijd tot tijd een verwoed ‘gje’ hooren, welke klank ‘gje’ werd verkregen met behulp van den toegeknepen neus, en dan nog daarbij, daartusschen en daarboven tal van geslaakten kreten waarvan ééne reeds voldoen was om een heel dappere soldaat, minstens sergeant majoor, op de vlucht te jagen. Het komt mij voor dat de jorka's bij mijn woning domicilie hadden gekozen en halstarrig weigerden om zich te laten verwijderden. Tenminste heel veel geweerschoten ‘wou-wou's’, ‘gje's’ en getimmer der houtjes waren noodig om die jorka's te beduiden dat zij hunne tenten niet naar verkiesing mochten opslaan maar dat de savanna hunne aangewezen woonplaats is. Eindelijk schenen de aangevallenen dat toch te begrijpen, en toen dit begrip eenmaal was opgenomen, kwam ook ik tot de slotsom dat de vijand vrij talrijk was en zich nu aan eene overhaaste vlucht overgaf. Want de menigte vervolgens vloog naar alle windstreken terwijl zij hard loopende de klanken deden weergalmen waarmede men mijn kwart flesch brandewijn nutteloos had gemaakt!

.....

En die geluiden stierven weg in de verte, mij overtuigend dat minstens een halve mijl in den omtrek geen enkele jorka zich meer bevond!

Deze jorkadrijverij moet niet zozer als een afgodendienst beschouwd worden, maar meer als een pretmakerij, nadat 't dorp van 't anders welige wied is ontdaan. Het schijnt meer een gebruik te zijn zooals er ook in Europa zijn, bijvoorbeeld na den wijnoogst.

Een vendu.

‘De veiling vangt aan onder de gewone voorwaarden de goederen worden verkocht in den staat waarin zij zich bevinden en worden na de veiling afgeleverd tegen contante betaling elk pas op zijn nummer één twee zoetemelksche kazen alle beide tegelijk!!... het laatste woord op eenigszins hooger toon, precies als iemand, die verdrinkende in wanhoop uitroept: God, help!

En de man, die van verschillende zinnen slecht één heeft gemaakt, houdt voor een oogenblik op, als om weer op adem te komen. Werkelijk, 't is noodig! Want de vlugheid en hardheid, waarmee de zin geuit is, vinden alleen haar weerga - de eerste bij een phonograaf, waaraan het veroorloofd wordt de klanken op te nemen - de tweede bij een omroeper of een oesterverkooper. Nauwelijks mogen we ons verheugen, dat de oorvliezen na de zoo zware behamering tot rust zijn gekomen, of eene andere stem helpt de eerste, om de trilling van de genoemde oorvliezen te onderhouden met: 10 cts emaal, 10 cts emaal, 10 cts andermaal, 20, 30, 40, 50, 60, 70 cts emaal, 70 cts andermaal. En dan volgt met een houten hamertje een slag, die hoewel hard genoeg, de oorvliezen weinig of niet aandoet. De bezadigde handeling van den hamer wordt als 't ware onderbroken door de eerstgenoemde geluid-voortbrengende kracht met: ‘No 2 dito dito meneer Q (de man van 10 cts emaal) let toch op Doortje heeft daar gezegd 70 cts ga je gang maar wordt verkocht!’ De 10 cts emaal-man blijft het antwoord niet schuldig, maar naar het voorbeeld van den eersten redenaar laat hij dadelijk volgen: ‘Dan moet ze harder bieden 70 cts emaal, 70 cts andermaal....

Laat ons wat dichter bijtreden en het geheel opnemen. Ik behoef niet te zeggen, waar we nu zijn: op een Surinaamsch vendu-kantoor.

Billijk is het, dat wij het eerst onze aandacht vestigen op den baas van het spel, de man, die afgebroken heeft met alle rustteekens - de vendumeester. Hij is gekleed in witte jas en broek en heeft, op eenige zware zweefdruppels op zijn voorhoofd en eene soort van smarttrek om de mondhoeken na, waarschijnlijk ontstaan door den niet grooten kooplust van 't publiek, niets opmerkelijks over zich: een mensch...een doodgewoon mensch! Beschouwen wij nu den 10 cts- emaal-man, den afslager: hij is

veel minder net gekleed dan zijn principaal, den vendumeester, en komt ook haast in niets overeen met zijn chef: de vendumeester ziet er welgedaan uit, terwijl de gelaatstrekken van den afslager, niettegenstaande de klinkende stem, ons schijnt toe te roepen: 'In acht dagen niet gegeten'. In één punt komen meester en knecht overeen en dat is: de neus! Als neuzen afzonderlijk werden geboren, zou ieder mensch bereid gevonden worden om te zweren, dat deze twee neuzen tweelingsbroers zijn. 't Opmerkelijke in die twee neuzen noopt mij een weinig over het punt 'neus' uit te weiden. Men heeft neuzen in soorten verdeeld: zooals mopsneuzen, Grieksche neuzen en haviksneuzen. Mops-neuzen wil ik niet behandelen, omdat ik geen moppen heb of krijg, en Grieksche neuzen en haviksneuzen kan ik niet verklaren, omdat ik nooit een Griek of een havik heb gezien, dus ook niet hunne respectievelijke neuzen. Ik heb op 't gebied 'neuzen' altijd mijn eigen indeeling gevolgd en wel: stompe, rechte en gebogen of kromme neuzen. Stompe neuzen kennen wij allen: zoo'n eenigszins verwerkt aardappeltje. Maar ik meen te moeten verklaren, wat ik door rechte en door kromme versta. 'Mijn' recht en krom ziet op de lijn die den neusrug begrenst. Is die lijn een rechte, dan is de neus een rechte neus, maar wordt de lijn ergens in haar rechten loop verstoord, en vormt zich bij het verstoringspunt een hoek dan spreek ik onvoorwaardelijk van een 'krommen' neus.

Ik weet wel dat mijn 'krom' niet heel recht is maar, 't is nu eenmaal zóó!

Nu dan: de neuzen van de betrokken personen behooren tot de laatste soort en ik zou een weddenschap kunnen aangaan dat de hoeken niet minder dan 120° zijn en onderling geen graad verschillen.

Maar laten wij andermans neuzen buiten bespreking. Onze neuzen worden genoeg geprikkeld door den geur van ouden kaas, niet versche bakeljauw en heel oude ham. Onze neuzen worden dus genoeg getrakteerd. Laat ons ook aan onze oogen den kost geven, terwijl wij onze ooren voorloopig afsluiten voor alle verdere traktatie.

Aan de tafel zitten de getuigen en den schrijver van den vendumeester druk schrijvende wat, voor hoeveel en door wien is gekocht en niet ver af in een grooten stoel de notaris. Ik heb nooit kunnen begrijpen, waartoe een notaris op zoo'n 'bakeljauw' vendu moet afgebeund worden, of er moet eene bepaling gemaakt worden, dat elke ander koopman er zijn notaris op na moet houden.... Het gaat mij feitelijk niet aan.... Gaan we voort! Bij de tafel, bij den vendumeester, bij den afslager, bij den notaris, bij de vaten, op vaten, in huis, op straat, in lompen, met zwarte jassen, met schoenen, zonder schoenen, gebroekt,

broekloos..... staan in bonte mengeling nakomelingen van Sem, Cham en Jafet, waarvan sommigen ons toonen dat hunnen waschvrouwen ziek zijn, weer anderen, dat zij nooit een waschvrouw hebben gehad! Wij zouden, indien we niet wisten, wat hier te doen is, kunnen denken, dat menschen van allerlei landaard en allooi van hun werk zijn weggelopen, om een opstootje bij te wonen, of om een brand te helpen blusschen. De talrijke marktvrouwen in haar inlandsche dracht kijken met glinsterende oogen, of er iets van hare gading komt of doen van tijd tot tijd een bod hooren, waarbij wij door den klank der stem de ervaring opdoen dat de vrouwenstemmen niet alleen met alt en sopraan, maar ook met tenor en bas moeten bestempeld worden. Nu wij met de bewerkte wezens gedaan hebben - de hond, die daar aan een ham likt, tellen we niet mee - zullen wij een blik op het overige werpen: op de artikelen, die zullen verkocht worden. Voor de stoep ettelijke en verschillende vaten, van het deksel ontdaan, opdat de waar 'gezien' kan worden, inhoudende 1° nieuwe bakeljauw die oud geworden is en alleen geschikt voor bouillon omdat de deelen zoo makkelijk uit en van elkander gaan, 2° haringen en slivers, die bepaald, 'smaken' moeten, bewijzen de talrijke beestjes die zich er nu aan tegoed doen, 3° blom, mooi geelachtig wit met zwarte beweegelijke punten, mijten genaamd, 4° boter in kwaliteiten en kleuren, van steenhard tot oliedun, alle toch overeenkomend in één punt: niet geschikt voor den handel, en soms zelfs niet voor 'gebruik'. - Op de stoep, bij hopen van 2 en 3, Amerikaanse hammen bezet met een prachtige geelwitte vetlaag en daarnaast op de kisten, waaruit zij genomen zijn, zoetemelksche kazen, die aan waterzucht of zwelzucht lijden want zij zijn reeds ééns zoo groot als de kist, waaruit zij gekomen zijn. Verder nog eenige kisten met oude lampenglazen, eenige met rommel en eene inhoudende reeds gebruikte potten en pannen.

Binnen - op de tafel - als onder de oogen der 'vertrouwdens' eenige gouden en zilveren snuisterijen, eenige horloges, die het werkwoord 'gaan' noch in den tegenwoordigen noch in den toekomstigen tijd kunnen vervoegen, twee klokjes, en hetgeen noodig is voor de boeking door de schrijvers.

Op den vloer gestapeld tot meer dan manshoogte, zoodat de muur noodig is voor steun, zakken rijst. Op de winkelplanken: gemaakte kleeren, dranken, blikjes eetwaren, flesschen ingemaakte vruchten, schoenen, hoeden, en verder zoowat van alles, wat in onze winkels verhandeld wordt. Eenigszins op den achtergrond een kleerenkast en een ijzeren bed, zij aan zij met een vierkante tafel, waarop tal van tinnen kandelaars en een twintig of dertig boeken. Aan het plafond hangen eenige lampen, parasols uit den tijd van Koning Willem II, een gitaar zon-

der snaren maar met een breuk, en tal van trossen uien. - Ten slotte onder een tafel bij den ingang rechts eenige potten voor verschillend gebruik, maar die door verschillende breuken voor geen gebruik geschikt zijn; - op de tafel: een gehakt machine zonder mes, en eene partij lijfskleeren van een vreemdeling in de goudvelden gestorven, alles netjes gelegd en van een nummer voorzien.

Opgemerkt moet worden, dat No. 1 zoo dikwijls herhaald wordt. Met betrekking hierop wil ik den lezer een en ander verklaren. De veilingen aan huis van dezen of geenen, die bijvoorbeeld naar het buitenland gaat, worden 'meubelveilingen' genoemd, en dan worden de goederen van doorlopende nummers voorzien, terwijl de veiling ten kantore van de vendumeester 'bakeljauw' vendu genoemd wordt, al wil het toeval ook dat er zich geen enkel vat of stuk bakeljauw bevindt. - Op deze veilingen krijgt de 'soort' een volgnummer en de kavelingen een ander, altijd natuurlijk van No. 1 af.

Terwijl wij rond keken, uitlegden en praatten heeft de vendumeester niet stil gezeten en wij hooren nu van hem: 'No. 38 nu zal ik verkoopen een partij boeken ik weet niet wat ze zijn, maar ze moeten groote waarde hebben, hier heb ik een werk van Balsac en een van Fénélon goed goed in de beste orde beide tegelijk!'

Uit het publiek doet zich een vrouwenstem hooren in een toon zoo fijn als de noot op den uitersten linker vleugel van de piano: 'tien' terwijl zij dadelijk er na, als om zich te excuseeren om het bod op boeken gedaan hare buurvrouw toevoegt: A boen foe meki praproisi (goed voor peperhuizen) Nauwelijks heeft zij deze uitlegging gedaan, of op het 'andermaal' van den afslager valt een basstem in met: 'nok een dobbertje'.

De afslager die zijne menschen kent, begrijpt dadelijk deze uitdrukking van den zoon Chams, welke beteekent: 'Nog een dubbeltje' en begint opnieuw zijn lied, nu aanvangende met 20ct, emaal, terwijl op het eind daarvan, de hamer in aanraking met de tafel komende, aan de wereld verklaart, dat Balsac en Fénélon voor 20cts. het eigendom zijn geworden van den 'dobbertjes' man. Het publiek dat in den aankoop van 20cts. een hoogen prijs ziet, doet zich hooren met een uitjouwen oe-oe-oe!!! waaruit de vendumeester zich tracht te redden door zijne longen uit te zetten en te doen hooren: 'Jullie bennen gek is veel meer waard No. 2 twee dito!' Met het 'dito' bedoelt hij niet nogmaals een Fénélon en een Balsac, maar twee boeken. Dat hoeft trouwens niet aan het publiek verklaard te worden, ieder weet dat! Men koopt geene schrijvers of werken van schrijvers, maar pakpapier. De grootste meesters in 8° gebonden zouden geen bod hebben, want ze zijn dan onbruikbaar, terwijl de vendumeester en ook wij overtuigd kunnen zijn, dat op welke boeken ook van groot

formaat minstens de pieperige ‘tien’ zich laat hooren. Het gaat zoo voort met boeken, dranken en wat al meer, in geregelde volgorde der nummers, totdat na No. 74 de vendumeester een afwijking in de volgorde maakt en uitroept: ‘Nu zal ik verkoopen voor de deur een melkgevende koe en bul en daarna een steenezel met trapwagen No. 1 een melkgevende koe!’

In de eerste plaats moet ik den lezers vergiffenis vragen, omdat ik van genoemde zaken nog geene melding heb gemaakt. Ze liggen of staan aan de overzijde der straat en ik kon moeilijk denken, dat ze tot de veiling behoorden.

Hoe de man den moed heeft, het beest een melkgevende koe te noemen, mag Joost weten. Eerder zou ik denken, dat de koe melk noodig heeft in stede van te geven. Enfin! Ze is een koe en ze kan mogelijk later productief worden! De klanten denken er gunstig over, en er wordt geboden en nogmaals geboden tot pijniging van de keel van den afslager, telkens met een dubbelje verhooging, tot dat na f. 21.- geen nieuw bod volgt en een koelie eigenaar wordt, nadat de hamer in de hand van den afslager en de schrijvers aan de tafel van deze belangrijke gebeurtenis hebben melding gemaakt - de eerste door een slag -, de anderen met een ellenlang relaas. De afslager mag bepaald den zoon van het Hemelsche rijk dankbaar zijn, die een nog grooter pijniging aan z'n keel heeft bespaard, want ongenoemde zoon van 't Hemelsche rijk stelde het eerste bod niet in zooals altijd de pieperige uiterst-linkervleugelige-piano-stem: ‘tien’ maar: ‘Pijpie koloea, wat natuurlijk vijf gulden beteekent. Voordeel heeft zijn reuzen bod hem niet aangebracht, want, zooals we gezien hebben, is de koeloe Pad-Si-Rad de gelukkige eigenaar geworden.

Veel tijd heeft het publiek niet om zich te verbazen dat eene koe voor zoo'n prijsje wordt verkocht, want dadelijk wordt het afgeleid door den uitroep van den vendumeester: ‘No. 2 een dito bul!’ Op dezen ongelukkige zin plooiën zich de lippen van den notaris tot een lach en ook het publiek laat zich niet onbetuigd van het ‘dito’ dat als het ware den vendumeester in den mond is gegroeid. Eene stem uit het publiek geeft zelfs na het gelach een bon-mot ten beste, waarmede wordt ingestemd door een nieuw hartelijk gelach. Hoe ook, de melkgevende bul wordt verkocht voor f. 11.75, nadat de dobbertjes man vergeefs getracht heeft er zich meester van te maken door nog een ‘stoffertje’ te bieden, waaraan echter geen oor geleend is, omdat niet minder dan een dubbeltje geboden mag worden. ‘Nu komt aan de beurt een prachtige steenezel met trapwagen, alles tegelijk!’

De vendumeester ziet verbaasd rond: geen enkel bod! Als om den kooplust aan te wakkeren herhaalt hij: ‘Een prachtige ezels goed goed met trapwagen net zoo goed als nieuw, alles te-

gelijk ga je gang maar wordt verkocht!' Nogmaals doodsche stilte!

'Wat is er, wil jullie'.... maar hier wordt zijn redevoering onderbroken door een straatjongen die 'tien' uitgalmt. De machine zang van den afslager begint, maar er volgt geen nieuw bod en de slag van den hamer doet zich ook niet hooren....

Lezers, laat ons heen gaan! ik erger mij, omdat men hier zoo partijdig is.

Ezels vinden in Suriname altijd plaats! 't Is waar, dat de onderhavige er heel magertjes uitziet, maar doet er niets toe! Ik heb ezels gezien die eerst nà de plaatsing vet zijn geworden!

Kau verjari.

Er is mogelijk geen land in de wereld, waar muziek zooveel invloed op 't volk uitoefent als Suriname. Is 't volk in opstand - geef het muziek - alles is gedaan! Heeft het volk honger - sla op de Turksche trom - het gevoelt zich, alsof het pas van eene welvoorziene tafel is opgestaan! Om kort te zijn: muziek is in staat om ons volk alles te doen vergeten: honger, armoede, gebrek, ellende.... alles! Wie hieraan twijfelt lette slechts op als het militaire of schutterijmuziekcorps een marsch door de straten doet. Menschen, die over honger klagen, zult ge als razenden langs de straten zien dansen en springen, alles om en in zich vergetende, om eerst dan weer aan hun toestand herinnerd te worden, als de laatste tonen der muziek zijn uitgestorven.

't Is een feit! Vreemdelingen, die ons volk niet kennen, zouden niet aarzelen te verklaren, dat het volk 'bon af' is, terwijl zulk eene verklaring toch ver bezijden de waarheid zou liggen. Slechts als een bijdrage tot staving van mijne bewering herinner ik aan eene gebeurtenis onder Gouverneur van Seypesteyn, toen bij een opstootje de hulp der militaire macht werd ingeroepen. Papa van Syp., die land en volk door en door kende, viel den vrager om de gewapende macht in de rede met: 'Niets van aan! Laat het muziekcorps uitrukken!' En het gevolg? Dat was verrassend! Bij de muziek sloot zich de gansche schare aan! Het corps marcheerde een paar uren door de straten en, na zooveel jaren ben ik mogelijk de eenige die aan den 'opstand' denk

Vele neringdoenden, die het karakter van het volk kennen, slaan er munt uit: een weinig inlandsche muziek bij de opening van een nieuwe zaak, doet het volk toestroomen, en maakt meer reclame dan alle mogelijke advertenties in twintig dagbladen tegelijk!

Ook de slaggers begrijpen dat zeer goed, en dezen hebben datgene in het leven geroepen, waarover ik nu schrijf. Jaren reeds bestaat de gewoonte dat wanneer een buitengewoon fraai exemplaar zal geslacht worden men het beest opgetooid langs de straten leidt, soms met begeleiding van een of ander muziek-instrument, soms zonder. In het laatste geval wordt de aandacht

toch meer dan gewoon op het dier gevestigd doordien talrijke geleiders - of liever vervolgers - uit het volk voor de muziek zorgen in den vorm van.... zang! Laat ons de algemeenheden weglaten en bespreken wij slechts een geval uit de laatste dagen.

We zijn in de binnenkamer en worden door een brullend gezang op straat naar onze vensters aan de straat getrokken. Een voorvoerder laat zich hooren: 'Kau verjari!' (de koe, de os, het rund is jarig), waarop het koor invalt met: 'Hori em téré!' (houdt zijn staart vast).

Het voorwerp der algemeene belangstelling is een groote os, aan dikke touwen door twee man begeleid. Om den hals en aan de horens heeft hij een krans van groene bladeren, aan de punt van den staart een ruikertje en rondom het voordeel van het lichaam een breede oranjesjerp. Rechts van het beest gaat een jongen met een bel - de persoon van wien het 'kau verjari' uitgaat, waarop van het volk het 'hori em téré' volgt. Links een man, in de hand een langen stok, waarop een soort reclamebord is bevestigd met het opschrift: Amerikaansche os!

Slachterij 'De STIER'
Zaterdagavond.

De prijzen der verschillende deelen van het beest per pond zijn ook vermeld maar wij hebben geen tijd om hierop te letten en wij vestigen onze aandacht op het dansende en joelende volk dat zonder ophouden aanvult met: 'hori em téré' op het soms eentonig wordende 'kau verjari' van den belleman. Ha, zie! Daar komt eenige verandering! De school is uit en de school-jeugd sluit zich bij den optocht aan. De Oranjesjerp schijnt een overweldigenden indruk te maken, want het 'kau verjari' wordt voor een oogenblik tot zwijgen gebracht en het weergalmt uit volle borst op de bekend melodie:

Oranje boven, Oranje boven
Leve Willem Drie...

waarop de 'belleman' die veroordeeld was zijn gewoon gezang op te geven spoedig invalt met 'kau verjari' en de gemeente hem weer bijstaat, om het reeds genoemde deuntje wel tienmaal te herhalen voordat de schooljongens weer aan de beurt komen, om hunne liefde voor het Oranjehuis te luchten. In eene heel kleine pauze - als 't ware een tijd van overweging voor 'kau verjari' of van 'Oranjeboven' - vindt een jonge geleerde gelegenheid, om uit te leggen dat Willem Drie reeds dood is en dat men het 'Leve Willem Drie' moet weglaten.

De redeneering vindt ingang, en na een klein overleg vindt de vindingrijkheid een uitweg en als uitgelaten door de nieuwe uitvinding worden de stemmen uitgezet en dreunt de straat van:

Oranje boven, Oranje boven
Leev' de Amerikaansche os,...

Er zit iets als ironie in het denkbeeld 'Leve de Amerikaansche os' terwijl hij naar het slachthuis geleid wordt maar daar denkt men er niet aan. Het volk wil zingen en het zingt-onverschillig wat! Hiermee is alles gezegd! Men zou zich anders gaan inbeelden, dat het volk met de omzetting van 'Willem Drie' tot 'Amerikaansche os' een belediging van ons vorstenhuis op het oog had. Zulks is het geval niet! Ik heb zelf de overtuiging dat men dadelijk de vuisten gebruiken zou als deze of geene zich een niet gepaste uitdrukking veroorloofde aan het adres van den Koning maar men ziet in de samenstelling van het nieuwe lied geene belediging: men wil zingen - men moet zingen - en men zingt! Dat Willem Drie of het Oranjehuis er bij gehaald wordt is de schuld van de oranjesjerp!

En het lied moet eerder beschouwd worden als een teeken van gehechtheid aan het huis van Oranje, dan als eene belediging!....

Zoo gaat het dan voort tot het slachthuis waar het volk afscheid neemt van den gevierden os, die zich bewierookt zag, voor den laatsten adem uit te blazen! Ik gun aan het volk de kleine uitspanning, maar aan de heeren slagers geef ik in bedenking om oranjesjerp en door andere te vervangen.

Ik heb de overtuiging dat niet aan moedwil of belediging moet gedacht worden - mogelijk juist aan het tegendeel - maar zij hoeven koebeesten geen oranjesjerp om te hangen.

Kindervoeding.

Hallo, jongen, halt! Pink aan je broek! Borst vooruit! Sta!

Dames en heeren, kijkt eens naar hem. Ik wil je nu vertellen hoe deze ijzersterke jongen is grootgebracht.

Ik wed dat de dames dadelijk denken aan Nestle's kindervoedsel en de heeren aan melk met een scheutje Cognac, Hennessy 3 star, afgewisseld met zacht gekookte eieren.

Ik verzoek U voor eenige oogenblikken Uwe meening op te schorten en mij gelegenheid te geven een en ander te vertellen van een bijne Spartaansche wijze van kindervoeding.

't Hoeft niet gezegd, dat de beschrijving niet slaat op pas geboren kinderen: deze krijgen niet anders dan moedermelk, en eerst als zij wat ouder zijn, wordt afwisseling van spijs aangebracht.

Na deze introductie zal ik U kennis laten maken met de congotee het kindervoedsel bij uitnemendheid. De banaan¹⁾ wordt in lange reepen gesneden en in de zon gedroogd. Daarna wordt het in een houten montier - matta geheeten - fijn gestampt tot meel. Als het gestampte straks door een zeef of door een gazen lapje is gegaan, dan is op 't koken na, de bereiding klaar.

Iedereen weet hoe congotee wordt gekookt en ook dat na het koken, waarbij een weinig zout komt, het goedje er uitziet, als 't stijfjel, waarmee boekbinders losse bladeren aan elkaar hechten.

Wij zien voor ons een kalabas²⁾ met dit stijfjel $\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$ of geheel vol, naar gelang van den leeftijd van het kind.

Naar mijne meening zou het kind, indien het reeds verstand had de kalabas beschouwd hebben, op de zelfde wijze als Socrates moet gedaan hebben met zijn giftbeker - Maar laat ons geregeld vertellen.

De etenstijd is daar en 't ventje wordt klaar gemaakt voor 't karweitje. Hij wordt ontdaan van zijn kleeding - een dun hemdje en op de schoot genomen. De kalabas wordt hem aan

- 1) Men verwarre niet banaan met bacoven. De Engelschen noemen banaan, plantain, en bacove, banaan, en sommigen onzer hebben dit overgenomen.
- 2) Eet- of drinkschaal gesneden uit de kalabasvrucht.

den mond gebracht en daar ons kereltje honger heeft, gaat met graagte vrij wat van den inhoud van de kalabas naar binnen.

Volgens onze begrippen moest de maaltijd als geëindigd worden beschouwd nu het ventje zijn bekomst heeft, door niet alleen niet meer te willen slikken, maar zelfs door een deel weer uit te spuwen. Maar mama denkt er anders over en ‘hem béré moe foeroe’³⁾.

En daar begint een worsteling!

Aan de eene zijde een strijder tegen overmaat, aan de andere een kampioen voor hare overtuiging, die vast besloten is niet anders dan als overwinnares uit het strijdperk te treden.

Zij brengt de kalabas dieper in den mond - hij weerstreeft, zij maakt den stroom van stijfsel grooter - hij schreeuwt en slikt niet.

Op deze wijze zou de strijd lang kunnen duren, maar nu past mama een radicaal middel toe: het neusje wordt toegeknepen. Nu is de strijd spoedig beslist: het kind schreeuwt - de neus blijft toe - en als bij instinct, om zijn leven te redden, wordt onder een soort gerochel de kalabas tot op den laatsten druppel geledigd.

Hemel, kijk dat buikje eens: elke tamboermajoor zou trotsch zijn op een trom die zoo gespannen is.

Het ventje is dol blij nu hij van de marteling verlost is, en mama is dol gelukkig daar haar ventje zoo goed gezond is en zoo'n hoeveelheid naar binnen heeft gekregen.

Nu volgt het bad, want het spreekt van zelf, dat aannemende dat het geen badtijd was, zulks toch noodzakelijk moest geworden zijn, door vele druppels van de congotee op mond, wang en borst.

Hij wordt flink gezeept, en al is mama zelfs arm, een stukje reukzeep vindt ze altijd voor haar lieveling.

Hij komt in een kuip en binnen weinige oogenblikken is hij van zeepsop ontdaan, en ziet hij er zoo helder uit, als 't maar kan.

Nu volgt de badoperatie.

Mama legt hem eerst op den rug dan op zijn buik, vervolgens wordt hij een paar malen de hoogte ingegooid en weer opgevangen dan pakt mama hem aan de enkels beet, en geeft hem zóó gelegenheid voor enkele seconden om naar zijn tegenvoeter te zoeken; en als zij daarna de beide polsjes heeft omklemd, zoodat het volle gewicht van het lichaam door de armen wordt gedragen dan is de bewerking klaar.

Dat alles wordt gedaan ‘om het eten door het lichaam te doen gaan’ en om de ‘schroeven’ (gewichten) ‘los’ (lenig) te maken.

Op 't ventje is niets in het nadeel van de kunstbewerking te

3) Zijn buik moet vol zijn.

merken, want hij ziet er gezond en sterk uit, zoo zelfs, dat onze kerel binnen enkele jaren den voorhamer van den smid van Mantua zou kunnen zwaaien, en bij een beetje training na nog eenige jaren geen te versmaden tegenpartij van zelfs Jackson zal zijn.

Wat verder gebeurt? Wel lieve menschen, precies wat gij zoudt gedaan hebben na zoo'n vermoeiend werkje: slapen. -

Of hij droomt, ik geloof het niet: zulke kleine kinderen droomen nog niet maar als hij wat meer verstand had dan moest hij bij zoo'n volle maag zeker droomen van eene vrouw, die in een zak van 5 K.G. inhoud 10 K.G. wil brengen - Hij zou zien hoe de zak zich wringt, en hoe de vrouw den zak opgooit en vangt; hij zou voor een oogenblik zich verwisselende met den zak de lucht inspringen en blijven zweven als de doodkist van Mahomed; - dan zou hij in zijne vrees beginnen te kermen, als men hem beet pakt en neer haalt.

Alsdan zou hij weer zien, hoe allerlei kaboutermannetjes meehelpen om aan den inhoud van den zak méér toe te voegen - men drukt, men schudt; - en met een schreeuw zou hij wakker worden als de met hem vereenzelvigde zak kreunt, kraakt en - barst.

(‘De Periscoop’ 26 Oct. 1924).

Akansa.

Bepaald een vreemd verschijnsel: als wij op jaren komen, worden zaken, die kort geleden gebeurd zijn, vergeten, terwijl gebeurtenissen uit onze jeugd als met ijzeren bouten in onze hersens zijn vastgeschroefd. Ik kan mij niet meer herinneren wat verleden jaar is gebeurd, maar ik zie nog voor mij de klasse van kleuters, en onze goede meester, die met ons op onze wijze de natuurlijke historie behandelt.

Wij hadden het over de koe, en nadat er gesproken was over boter, kaas, knopen, schoenen, en ik weet niet wat al wij van of door de koe hebben. vroeg de meester: en wie kent nog een ander nuttig dier? - Er kwam een doodsche stilte, daar niemand waagde om dadelijk een antwoord te geven, want een ieder, die verkeerd zei, kan verzekerd zijn om volgens het systeem van die dagen, ingesmeerd te worden met olieum Tamarinde, wat zooveel zeggen wil als slagen met een tamarindezweep over den rug krijgen.

Eindelijk werd uit een der achterbanken een vinger opgegestoken en met een pieperige maar toch snijdende stem kwam uit den mond van een klein geelachtig mannetje met een ietwat dikke buik; Akansa meester'.

Onze meester moest dien dag in een bijzonder goede luim zijn geweest, want niet alleen dat kleine Gurt niet werd ingesmeerd, maar de meester was zelfs zoo goed, om de zaak met hem in bespreking te nemen. -

'Maar Gurt, jongen, akansa is toch geen dier, maar wat nut zit er anders aan....

'Ja meester', liet Gurt hooren, 'je kan het eten en je kan ook bakroe/meemaken'.

De les in natuurkunde werd niet voortgezet, maar werd omgezet in zedekunde, waar naar aanleiding van het 'bakroe' van Gurt de woorden bijgeloof en domheid den boventoon voerden.

Toch ben ik nu overtuigd dat onze meester, een geboren Surinamer, bij al zijne zedelessen over domheid en bijgeloof alles behalve in zijne noppen zou zijn, als hij na zijne avondwandeling thuis komende een akansa voor zijne deur zag liggen.

Wat is Akansa? Een ragfijne fluweelzachte uit koren gemaakte in bananenbladeren gewikkelde pudding. - De armen gebruiken het met lika(stroop) of suiker en ze geldt als lekkernij en als voedsel, waaraan de armen nog wat aan hebben, want een akansa kostte maar 2 cts, heeft de grootte van een flinke mannevuist, en is dus voldoende om een hongerige maag te stillen.

Maar ook de meer gegoeden maken gebruik van de akansa: de ietwat harde massa wordt door een vork in fijne deelen omgezet met melk aangelengd, en van een paar druppels vanille voorzien. Alsdan krijgt men door bijvoeging van een weinig suiker een zeer smakelijken drank. waar zoowel Surinamers als Hollanders verlekkerd op zijn. Men wil hebben dat zelfs een Gouverneur van Suriname, toen hij bij een koopman 's avonds was om zijn kaartje te maken, van de akansa geproefd heeft, en die zoo lekker vond, dat hij verzocht om aan Ma Koné de beroemde Akansamama, zooals zij door de jeugd genoemd werd, order te geven om hem elken dag van een paar akansa's tevoorzien.

De zindelijke, nette Ma Koné is reeds lang dood en zoover ik weet, heeft nog geen andere akansamaakster zich opgedaan, wier product door 'een ieder' kan gegeten worden, maar een ieder, die er nog geen kennis mee gemaakt heeft, mag het weten dat een drank uit akansa bereid verbazend fijntjes smaakt en zeer voedzaam is.

Terugkomende op de woorden van onzen jongen vriend Gurt met zijn 'men kan er ook bakroe mee maken', willen wij even onderzoeken wat bakroe is.

Volgens de Surinaamsche folklore is bakroe een wezen waarvan het hoofd zoo is, als de rest van het lichaam, terwijl het lichaam voor de helft van hoofd tot voet uit hout bestaat.

Maar behalve de persoon van Bakroe is er iets anders, dat met dien naam wordt bestempeld - bij de inlanders wordt een bakroe gebruikt om vrees aan te jagen. Zoo'n bakroe bestaat meestal uit een akansa een paar eieren en 1 fleschje een onschuldig vocht - meestal zeepwater - bevattend, welke te zamen voor de deur van een tegenstandster wordt geplaatst.

Voor al bij liefdesgeschiedenissen vond het plaats dat een medeminares aan de door den minnaar bevoorrechte een bakroe werd gezonden. Hoe onschuldig het zaakje op zich zelf is, heeft het toch dikwijls tot gevolg gehad dat, door vrees bevangen, de bevoorrechte afstand deed van haar geluk.

Het gekke van de zaak is, dat de bakroezendster van vandaag, hoewel wetende, dat er geen nadeelige gevolgen ontstaan kunnen bij een bakroe, toch morgen uit haar stuk raakt, als zij op hare beurt daarmede werd begiftigd.

Lieve menschen, de beschaving heeft nu de bakroe's tot de zeldzaamheden gemaakt en men kan er ook best zonder, maar waar vinden wij een andere Ma Koné¹⁾?

1) Ma Koné is inlandsche samentrekking van Mama Cornelia.

Een heerlijk maal!

Ba Tobie was in den nacht van de stad teruggekeerd. Zijn lading had hij heel voordeelig verkocht, en uit de opbrengst had hij zich een en ander aangekocht, benodigd voor het toilet en voor de huishouding. Onder het eerste sorteer ik de blauwe broek en bozeroem, ook den zwart castoren hoed en een fleschje inhoudende vijf cents castorolie aangemengd met vijf cents Floridawater voor het haar, en onder het laatste de huishouding... daarvoor een kleine uitweiding. Door huishouding verstaat men bij ons dikwijls, wat noodig is voor de keuken. Voor de huishouding is dus evenzoo 'levensbehoefte'. Dit wetende willen wij eerst even inventaris maken: eene kerosinekist inhoudende; 3 stuks bakeljauw in de grootste harmonie naast een kwartje sansan*), zeven stuks gepekeld haringen, waarschijnlijk afkomstig van vendu en door marktmeiden 'aan de boot' verkocht.

De oppering 'vendu' vindt haar grond in de omstandigheid, dat de haringen, in een stadium verkeeren, waardoor het denkbeeld 'nieuw' geheel wordt uitgesloten, of, zooals de Creolen dat uitdrukken 'a no habi béré', d.i. de buik, de ingewanden, of ook wel de kuiten zijn er van af. Verder nog een kommetje met 'haringwater' d.i. de pekelen waarin de haringen gelegen hebben, en dan nog een stuk pakpapier, waarin een homp gepekeld vleesch en een dito gezouten spek.

De lijst kan nog wat uitgebreid worden door toevoeging van een 'kop' tabak, een flesch dram en twee flesschen kerosineolie, maar als luxeartikelen ze rekenende kunnen ze nu gerust worden weggelaten.

De morgen is aangebroken, en terwijl Ba Tobie nog uitrust van de vermoeienissen van de reis beschouwt Ma Abini, de moeder van Tobie, met een kennersblik de door haar zoon meegebrachte versnaperingen, en watertandt nu reeds bij de gedachte aan het eerstvolgende middagmaal. De genoemde lekkernijen worden naar de soort in afzonderlijke borden, kommen of ook kalebassen gelegd. Ik sla nu alles over, wat ik mij zou

*) Silvers, een soort gepekeld visch.

kunnen vertellen van den duur der versnaperingen, van het leven op een grond¹⁾ en zoo meer, en ga dadelijk over tot het beschouwen van het klaarmaken van het middagmaal. Men begrijpt wel dadelijk, dat dat middagmaal bestaat uit de zoo gevierde tomtom. - Twee potten zijn tegelijkertijd op vuur: de een houdt in de braf (soep) waarmee de tomtom gegeten wordt, de andere de bananen waaruit de tomtom²⁾ gestampt wordt. Laat ons eerst de soep beschouwen. - Achter de hut is een veld van tajers, waar tusschen okers. De bladeren der tajers en de vruchten der okers vormen het hoofd bestanddeel van de soep. De switimofo³⁾ - lekkermond - toespijs, mag er niet ontbreken en is ook nu in ruime mate tegenwoordig. Ten eerste een sp'krikati en een stuk kwasima,⁴⁾ de eerste door Ma Abenie zelve gevangen, de laatste een present van een buurman, - en dan nog een stuk spek en een klompje gezouten vleesch. Wordt bij dit alles een weinig haringwater en een peper gevoegd, dan kan ieder - als hij de hoeveelheid water kent - evengoed als Ma Abenie of als wie ook - 'brafoe' koken, als men maar voor oogen houdt, dat het sop - halfgaar - moet geproefd worden en naar gelang van het 'te zou' of 'niet genoeg zout' met wat er moet aangelengd of door toevoeging van keukenzout tot den verlangden smaak moet gebracht worden.

Terwijl de soep kookt, zullen we zien, hoe de tomtom bereid wordt. De half gare bananen worden uit den pot naar de mat⁵⁾ overgebracht, waar zij de kunstbewerking zullen ondergaan. De mat is voor de hut gebracht, opdat Ma Abenie vrij in hare bewegingen zal zijn. Die bewegingen schijnen voor een oningewijde nogal vermoeiend, maar, zij het door gewoonte, opgewektheid of waardoor ook: het stampen van tomtom wordt door haar niet als 'werk' meegerekend. Toch geeft de kleding waarin thans Ma Abenie zich gestoken heeft, ons het denkbeeld, dat er een zware karwei op handen is. Ze heeft namelijk niets anders aan, of om de lendenschoot dan een pangi, d.i. een lap goed van het midden-lijf tot de knie. Bij elken slag van den stamper maken de zuigfleschen van Ba Tobie een geweldige op-en neergaande beweging, en vormen een soort geklepper naast het gestamp van de tomtom.

Eindelijk is alles gereed en kan het maal aanvangen, als Ma Abenie de porties heeft klaargezet. De gestampte bananen, nu het aanzien hebbende van stopverf met een weinig saffraan gemengd - de tomtom - wordt door samenpersing van duim

- 1) Miniatuur plantage.
- 2) het geheele gerecht wordt ook tom tom genoemd.
- 3) toespijs van dierlijk aard.
- 4) ongeschubde vischsoort, gewoonlijk negervisch geheten.
- 5) een uitgeholde blok. (matta)

en wijsvinger in twee gelijken stukken verdeeld. Nadat de beide stukken door de de hand in de mat eenigszins zijn afgerond, worden zij in in kalebassen⁶⁾ overgebracht, vanwaar zij de reis naar de respectievelijke magen van Ma Abenie en Ba Tobie zullen doen.

Nu wordt de braf eene groene, en door de okers slijmerige vloeistof, waartusschen knobbelige massa's tajerbladeren, ontdaan van de toespis en vervolgens over de tomtom gegoten.

Als eindelijk de 'switi mofa' in twee gelijke porties is verdeeld en de op de tomtom is terecht gekomen, is het oogenblik aangebroken, waarop de maag in het bezit kan worden gebracht van het haar rechtmatig toekomende.

De maag mag de geheele rechterhand dankbaar zijn voor het aanbrenge van het voedsel naar den mond, maar in dit geval mag het gevoel een greintje hooger zijn voor duim-, wijs- en middenvinger, die bij het eten van tomtom eene zeer belangrijke rol speelden⁷⁾.

Nadat door duim en wijsvinger een stuk groot genoeg voor den mond is afgekneet, komt de derde vinger er bij te pas om het afgepaste stuk met de daaraan hangende braf zonder enig ongeval naar den mond over te brengen. Wel vloeit een weinig braf naar de polsen toe, maar de smulgrage tong doet den dienst van politie-agent en arresteert den deserteur. Als eindelijk de gansche tomtommassa verdwenen is, wordt de kalabas aan den mond gezet, en de nog overgebleven soep gaat hare aan de tomtomgekleefde zuster in de maag gezelschap houden. Nu komen de versnaperingen aan de beurt, en als al de beentjes en graatjes zijn afgezogen, kan het geene verwondering baren, als aan den mond een geluid ontsnapt, waaruit het gevoel van behagelijkheid niet kan miskend worden!

Als straks potten en kalebassen, handen en polsen zijn gewasschen, zou men gaan meenen, dat alles voor goed uit is. Mis! Die heerlijke tomtom blijft nog jaren in de gedachte voortleven en is dikwijls het onderwerp van het gesprek voor deze eenzaam wonende menschen.

6) doorgesneden vruchtschaal. Wordt voor eet- en drinkgerei gebruikt.

7) slechts hier en daar wordt de tomtom nog op aartsvaderlijke wijze gebruikt. Men gebruikt anders als bij andere gerechten lepel en vork.

Casripopot.

Uit doorns komen rozen, zegt het spreekwoord. En dit gezegde kan ook van toepassing zijn op de heerlijke saus, welke bereid wordt uit het zoo giftige sap van de bittere cassave. Iedereen in Suriname kent de 'bita casaba' en ook iedereen weet, dat deze wortel heel veel blauwzuur bevat, dat zeer giftig is, maar ook dat het casavebrood van den casavewortel wordt bereid, en dat dit niet giftig, maar zelfs smakelijk en zeer voedzaam is.

Met een enkel woordje iets over de bereiding: de casavewortel wordt geraspt, komt dan in een cilindervormige van riet gevlochten buis - matapie geheeten - en door zware gewichten wordt het giftwater uitgeperst, en in de buis blijft, het giftvrije meel, dat dan op een ijzeren plaat tot platte koeken wordt verbakken.

Het giftwater wordt opgevangen en gekookt. Door het lang koken, gaan al de giftdeelen eruit, en het eerst witachtige vocht wordt een zwartachtig, veel overeenkomsthebbende met boerenstroop. Deze stroop welke even als Worchester - en andere soort sausen bij vleesch of visch wordt gebruikt, is de beroemde casripo, die men nog van tijd tot tijd in enkele huizen in een azijnstel op tafel ziet verschijnen.

De casripo wordt hoe langer hoe zeldzamer. De tijden zijn voorbij toen slaven werden belast met het koken hiervan, of toen de goede oude nené's vrijwillig op zich namen om wel 24 uur de wacht te houden bij de kokende casripo, en zich ruim beloond achtten als 'meneer' zijne tevredenheid te kennen gaf over de goed gekookte saus.

Er wordt wel nog van tijd tot tijd uit de Bovenlanden wat casripo aangevoerd, door deze of gene Boschnegersvrouw bereid, maar uit den aard der zaak, wordt hiervan geen rium gebruik gemaakt, en zoo is deze vroeger zoo algemeen gebruikte saus veroordeeld, om hoe langer hoe meer op den achtergrond te geraken of zelfs gedoemd, om tot vergetelheid te geraken.

In enkele huizen in de stad werd een miniatuur casripopot aangetroffen, maar de plantage was de aangewezen plaats er voor. In den goeden ouden tijd was elke plantage een lustoord, waarheen de stadbewoners trokken om zich te vermaken; was elke plantage de plaats waar gastvrijheid werd betracht in den ruimsten zin des woords. Het spreekt vanzelf dat er vooral in den drogen tijd bezoekers kwamen en gingen en de Directeur stelde er een eer in, den gasten een tafel voor te zetten, zooals zij in de stad niet hadden. De Directeur had jagers en visschers ter zijner beschikking, en de gasten konden er staat op maken dat zij hun hart konden ophalen aan overvloedig visch en wild van de fijnste soorten. Op tafel ontbrak ook nooit de casripopot: een verglaasde steenen schaal soms 30 cM breed bij eene diepte van 10 tot 20 cM, waarin de casripo plus de restanten vleesch, visch of wild van elken maaltijd en een redelijke hoeveelheid tuinpepers. Elken dag werd de casripopot opgewarmd en verscheen warm op tafel, nadat de hoofdmaaltijd was afgelopen - als een soort nagerecht dus.

Iedere nam uit de schaal een stuk, dat hem het best aanstond en een weinig van de saus, en dit werd dan meestal om niet te zeggen 'altijd' verorberd met geroosterde bananen.

Die casripopot stelde dus voor een soort eb en vloed: Als er te veel saus was gebruik, werd er versche casripo bijgedaan; - was er te weinig vleesch voor de saus, men zorgde dat door eene extra bijvoeging van een of ander de casripopot een respectabel aanzien bleef behouden. De grootte van de casripopot was op de plantages een soort aanwijzing van de gastvrijheid van den Directeur en eene uitgemaakte zaak is het, dat de afwezigheid hiervan niet denkbaar was, want men moet niet uit het oog verliezen, dat de deuren voor gasten altijd openstonden, en dat altijd de casripopot dienst kon doen bij gebrek aan iets anders op bezette tijden of bij onmacht om dadelijk voor de gasten te kunnen zorgen.

Helaas! Door het verval der plantages is het glanspunt van de plantagetafel, de casripopot, verdwenen, maar ik heb uit den mond van een stadsbewoner bij een bezoek op plantage opgeteekend:

Casripo, ho
Fa joe switi só!
Sensi mi dee
Mi lobi joe toe*)

*) Casripo, ho wat smakelijk zijt gij. Ik heb altijd veel van je gehouden.

Kwarrie.

Het is waarschijnlijk afkomstig van Albion's taal nl. van quarrel wat zooveel beteekent als ruzie, oneenigheid, gekijf.

Menige vreemdeling heeft zoo'n kwarrie mogelijk bijgewoond, zonder evenwel den zin of de strekking te kunnen begrijpen, en 't lust mij nu, die echt Creoolsche handeling te beschrijven. Dadelijk wil ik evenwel zeggen, dat het aantal kwarries is afgenomen, mogelijk niet zoo zeer, omdat die liefhebberij op den achtergrond is geraakt, maar omdat het aantal politie-agenten danig is toegenomen. In den tijd waarvan ik nu spreek, waren er maar een handvol bewakers van de openbare orde, doch de bevolking was nog niet zoo gemengd, en ongeregeldheden, waarbij politie-hulp noodig was, kwamen oneindig minder voor dan nu.

Wij willen generaliseering ter zijde stellen en voor betere omschrijving een persoon ten toneele voe en: Sa Becca, een jonge Creoolsche, de kinderschoenen pas ontwassen en er goed uitziend.

Sa Becca had eenige weken geleden eene kleine woordenwisseling gehad, maar zij had zich ingetoomd, omdat zij alles behalve deftig gekleed was, en dus de aandacht niet op zich wilde vestigen. Nu zij evenwel een nieuw 'stel' heeft, denkt zij er heel anders over.

Zij heeft zich klaargemaakt voor eene namiddagwandeling en is gekleed in haar geel 'stel', bestaande uit rok, jak en hoofddoek. De stijve rok, die bijna onder de oksels begint, en waarvan de overtollige lengte wordt ingekort door eene onderbinding met een 'hoofddoek' om het middel waardoor tusschen hals en middel een soort zak of buidel zich vormt, is aan den achterkant een weinig opgenomen waardoor niet alleen het roode omboordsel van de gele pantoffels te zien komt, maar ook een deel van de goed gevormde kuit.

Door dien rok zou men onwillekeurig aan de vroegere crenolinemode gaan denken, maar bij die mode begon de uiteenzetting bij het middel, terwijl bij de Creoolsche mode reeds ietwat onder den hals het luchtballonachtige zich vertoont. Over den rok is het heel wijde jakje, dat nu aan borst- en rugzijde moet opspringen, waardoor even te zien komt de doek waarmee de rok is onderbonden. Die doek is bij het binden schuin afge-

vouwen en laat nu ook een der hoeken zien, waarop twee duiven een soort staaf dragende, waaraan een hart hangt, met het onderschrift; ‘Jaroesoe na principale vo lobi.’¹⁾

Als wij bij dit schitterend costuum nog de kokette hoofddoek, en den om den hals hangende gouden ketting, waaraan twee gouden vischjes en een tijgertand in goud gezet, voegen, dan kunnen wij de beschrijving der kleeding als geëigend beschouwen, en Sa Bacca op haar tocht volgen, maar eerst moet opgemerkt worden dat de armen met een hoek van 45 graden op het lichaam staan - daar anders de opstaande jak neergedrukt zou worden.

Kalm voortstappend slaat zij den weg in, die leidt naar de buurt van hare ‘vriendin’, en nu zij bemerkt, dat die in de negerpoort²⁾ staat, komt zij in eene soort extase: het hoofd wordt eenigzins achterover geworpen, en de hals, als het ware ingekort, door de schouders wat op te trekken waardoor de vergelijking met een vrijende kalkoensche haan het best kan gemaakt worden.

Als zij recht voor zich uitkijkende - dus de andere niet ziend - op eenige Meters voorbij stevent, laat zij, tot zich zelve sprekend, zich hooren: ‘Mi na poti soema; mi no habi krosi, na karoewiwiri mi dé weri³⁾’ waardoor de tegenstandster, hoewel geen woord zeggend, zich toch niet kan weerhouden een tjoeroe⁴⁾ te laten hooren.

Het doel is bereikt! Want Sa Bicca keert op hare schreden terug en geeft de ‘vriendin’ de volle laag.- De voorbijgangers, buren en straatjeugd vormen bijna dadelijk een menigte en luisteren met heel veel graagte naar de onthullingen, die van beide zijden worden gedaan, maar hebben ook tegelijkertijd een oog voor de prachtkleeding van Sa Becca.

‘Wat die onthullingen zijn?’

Wel niets meer of minder dan fragmenten uit beider familieen privaatleven.

’t Opmerkelijke in deze kwarries is, dat wanneer de ‘deftige’ haar aanval heeft gedaan, zij kalm hare tocht vervolgt, terwijl de andere op hare beurt bezig is, de voortmarcheerende te ‘ontrafelen’.

Nauwelijks heeft deze de halfuitgedutte long wat rustgegund, of de op een aanmerkelijken afstand zich reeds bevindende keert op hare scheden terug, om de aan de poort geankerde het laatste woord niet te laten.

Daar de vriendin van Sa Becca ook niet een voor de poes is, en zich danig weet te weren, wordt de heen-en terugreis, wie weet, wel mogelijk twintig keer ondernomen.

- 1) Jalouzie is de grondslag van liefde.
- 2) Poort toegang gevend naar het erf.
- 3) Ik ben een arm mensch, kleeren heb ik niet, ik draag korenbladeren.
- 4) Eigenaardige smak der lippen, die naar de wijze waarop die gedaan wordt, ongelooft, verbazing, maar ook verachting te kennen geeft.

Hoe langer de kwarrie duurt, hoe meer de mensenmassa zich ophoopt, en hoe luider het applaus wordt, dat door de omstanders na elk monoloog zich laat hooren.

Eindelijk daar komt een diender. ‘Wat is hier te doen’ zegt hij barsch ‘Noti mi meneer zegt Becca’ a meid wan kosi mi, bikasi mi habi mi krossie, ma mi no de pikie hem’⁵⁾

‘Zeer verstandig van je’ zegt de diender ‘ga jij maar je weg’ -

En Becca doet wat de politiemann haar beval, maar zij krijgt toch een hoera van de talrijke bewonderaars mede.

Nu Becca weg is, en de politiemann er blijft, is er voor 't publiek geen enkele reden om zich langer op te houden, en binnen eenige oogenblikken is de straat weer in rust.

-

Na een omloopje is Sa Becca weer thuis.

De dag was voor haar om meer dan een reden een glansrijke: zij had de overwinning op hare vijandin behaald; -

Uit tal van keelen waren juichtoonen ter harer eere gekomen; - maar bovenal; honderden blikken hadden bewonderend gerust op haar nieuwe plunje! -

5) Niets, meneer, die meid wil mij uitschelden, omdat ik voorzien ben van kleeren maar ik antwoord haar niet.

Humoristische schetsen.

Voorheen en thans.

Een van de beroerdste uitvindingen, die ik ken, is de viering van m'n jaardag. - Als ik het kon ging ik elk jaar tegen den tijd van mijn jarig worden op reis voor minstens een maand, en als ik terug zou zijn, was die gebeurtenis door ieder vergeten.

Eenige weken geleden moest ik 50 jaar worden en mijn vrouw vroeg op 'n avond, 'wat ga je geven?' Wat geven? Heb ik in de laatste dagen niet genoeg uitgegeven? 'Ik bedoel met je jaardag' liet mijne vrouw zich hooren. Ik ben voornemens mijn jaardag ongemerkt te laten voorbijgaan, te meer nu niemand er iets van weet. 'Dat zal je je vergissen' klonk het. 'Iedereen weet dat je jarig wordt'.

Nota bene! iedereen! Ik bemerkte dat er niets aan te doen was en dat ik, daar 'iedereen' wist, dat ik 50 jaar zou worden, wel verplicht was om iets te 'geven'.

Na lang wikken en wegen, werd besloten dat er geen 'partij' zou gegeven worden; dat men eenvoudig zou komen feliciteren, en werd er een lijst opgemaakt van wat er zooal moest aangeschaft worden. Die lijst was heel eenvoudig, 1 pond chocola, 2 doz. limonade en evenveel soda, 50 taartjes, 1 fl. Whisky en, zooals mijne vrouw het zei, 'máár' 5 fl. bier. Ik moet zeggen dat alles goed van stapel liep. Om 8 uur kwamen de menschen; ze verveelden zich heerlijk en om 10 uur sloot ik vensters en deuren en ging ik naar bed, op de vingers tellende dat die verjaarpertij die geen 'partij' was mij f24.80 had gekost.

En zoo doordenkende, overdacht ik hoe alles tegenwoordig zoo duur, omslachtig en luxerieus is in vergelijking met vroeger en ik vond dat het veel beter was, toen bv. mijn 18de verjaardag moest gevierd worden.

Ik was toen een heele meneer; ik had reeds een paar examens gedaan, werkte als onderwijzer op een der voornaamste scholen, en verdiende per maand.... f15.-

Daar ik elke maand voor de wasch en sommige kleine uitgaven met f5.- over de brug moest, moest ik met het resteerende zegge f10.- rond komen, daar ik er niet aan denken mocht, om zelfs voor zoo'n helangrijke gebeurtenis als het vieren van mijn jaardag, schulden te maken.

En dus wil ik vertellen hoe het groote wonder om met f10.- een bal te geven, werd tot stand gebracht.

In de eerste plaats moest gezorgd worden voor de balzaal. Ons benedenhuis was in 2 verdeeld, het voordeel was de zitkamer, terwijl de kamer daar achter als slaapvertrek mijner ouders dienst deed.

Met toestemming mijner ouders werd het bed los gemaakt en naar boven versjouwd, zoodat mijne ouders zich voor één nacht boven behelpen moesten met een kermisbede. De deur werd open gezet en daar was de balzaal, waarin makkelijk 12 tot 15 paren zich goed bewegen konden.

Wat de ververschingen betreft, is het zaak daarover wat uit te weiden, want wat is een bal zonder ververschingen.

En wat dit deel van het feest aangaat, moet gezegd worden dat er alles behalve zuinig voor was gezord.

Ik de eerste plaats was er voor mijn patroon, hij gebruikte niets anders, 1 fl bier waarvoor in dien tijd f0.50 werd betaald. Als drank voor de genoodigden waren er 3 fl. likeur van verschilde soorten: Anisette, Noyeau en Vanilla, waarvoor een f1.- was uitgegeven. Voor de muzikanten was er 1 fl Lediteré van goede kwaliteit bij Gom Chinees ingeslagen voor 50ct. Ook was er nog aangeschaft 1 pd. soda 25ct. 1 kwartje wijnsteenzuur, en 2 pd. broodsuiker 40ct. zoodat voor 90cts de grondstoffen in overvloed aanwezig waren voor bruis limonade.

De tegenwoordige taarten en taartjes waren niet aanwezig, maar daartegen waren er 2 blik Combination à 75ct per blik en 2 groote trommels vol met wafels, die door mijne zusters voor het bedrag van f1.- waren klaargemaakt.

Wat de muziek aangaat had ik gezorgd reeds eene week van te voren Ba Njoli af te huren. Ik kreeg voor mijn f3.- van 8 uur tot 12 uur de meester met zijn harmonica, 1 triangel - en een kleine tromslager - Het is hier de plaats om te zeggen, dat de muziek goed was, dat de ververschiugen overvloedig waren, dat mijn gasten zich goddelijk vermaakt hebben en over mijne royaliteit uit waren.

Om 11 uur kregen de gasten een broodje met kaas en wat zuur, voor welk deel van het program f1.50 was besteed. Toen om een paar minuten over 12 door Ba Njoli het 'lang zal je leven' was gespeeld, als een kennisgeving dat de 'partij' was afgelopen, werd de goede man van alle zijden met het verzoek bestormd, om een paar extra-nummers.

En werkelijk liet hij zich vinden. en eerst om half één gingen wij van elkander, een ieder gelukkig, zelfs verrukt.

Mijne 18de verjaardag was schitterend gevierd en had niet meer gekost dan f9.90!

Wat een tijd: Wat een verschil van toen met nu... October 1944.

Dagoe.

t Is aardig na te gaan, hoe dikwijls in 't Neger-Engelsch een woord in verschillende beteekenissen voorkomt, en welke eigenaardige beteekenissen ontstaan door samenstellingen met dat woord. Voor heden nemen wij het algemeen bekende woord dagoe - hond - als voorbeeld.

Even als de Engelschman een zelfstandig naamwoord bijv. elbow - elleboog - als werkwoord gebruikt, welke beteekent met den elleboog stooten, zoo ook heeft de Creool van 't zelfstandig naamwoord 'dagoe' een werkwoord gemaakt, maar met een andere beteekenis, want 'dagoe wan soema' moet opgevat worden, als iemand vernederen, kleinmaken, kortwieken. -

't Wil mij voorkomen, dat den hond door den Creool niet die goede eigenschappen wordt toegekend als door den Europeaan, maar als iets minderwaardigs wordt beschouwd. Zoo wordt eene soort minderwaardige schoenen, die alleen bij zieke voeten of door geldgebrek wordt aangeschaft 'dagoe' geheeten en de Creool zegt: a moro boen mi waka soso foetoe, presie mi weri wan dagoe!¹⁾

Wij zullen eenige samengestelde woorden met 'dagoe' noemen, maar vooraf moet gezegd worden, dat dagoe ook wordt gebruikt als scheldwoord met de beteekenis van 'krenge', 'beest', wat evenwel niet verhindert, dat men van een ondeugende hond zegt: 'na wan beest foe wan dagoe' = 't is een beest van een hond.

Zoo heeft men dan 'tiengiedagoe' wat niet moet opgevat worden als 'stinkende hond' maar als uitvaagsel.

Een 'kraboedagoe' = vos, is een hond die krabben vangt, en niet zoals men wel eens denkt de dagoe die krabt.

Lesiedagoe, is een geweldige luiaard of zoals wij dat van een mensch heel plat zouden zeggen 'een luie bliksem'.

Ningrédagoe - negerhond - is niet zoals men zou gaan denken een donkergekleurd beest, want ook een spierwitte hond kan een ningrédagoe zijn. Men verstaat onder het woord eene soort kortharige beesten, die niet kostbaar zijn en wel eens afgericht worden tot jachthonden in de bovenlanden. Een hond, die voor de jacht wordt gebezigd, heet hontidagoe, want jagen in de betee-

1) Liever op bloote voeten loopen dan een 'dagoe' te gebruiken.

kenis van jacht maken is honti, terwijl jagen, als wegjagen, jagi is, zoodat een jagidagoe een hond moet zijn die wegjaagt. Zulks is evenwel het geval niet, tenzij men de functionarissen, die aldus betiteld worden, wil gaan meerekenen tot de hondenwereld.

Laat ons het ontstaan van dit woord nagaan. Daardoor hebben wij dan een bewijs méér dat de hond niet hoog staat aangeschreven, maar als een minderwaardig wezen wordt beschouwd.

't Is bekend dat de Surinamer dol is op muziek. Men kan zich dus best voorstellen, dat toen de schutterij door de straten marcheerde met muziek, voorop het volk niet alleen meeliiep, maar de vrouwen meedansten of meesprongen, waarbij het dikwijls gebeurde, dat men in de gelederen drong, waardoor de goede orde soms werd verstoord. Om hieraan een einde te maken werden bij elke marsch door de straten van elke Compagnie eenige manschappen afgezonderd, die dus niet in de gelederen meemarcheerden, maar op de flanken meeliepen, om alle indringers, desnoods met kolfslagen te verwijderen of op een afstand te houden. Deze beschermers der orde zijn door het volk verachtend betiteld met den naam van 'jagidagoe'.

't Woord eenmaal ontstaan, is het in gebruik gekomen, ook in andere beteekenis, maar in elk geeft het een miniem denkbeeld van den aldus betitelde te kennen.

Jadidagoe wordt n.l. ook gebruikt in de beteekenis van brekebeen, de minste van een troep. Vraagt men bijv. aan 'Omoe' (oom) 'fa da booi di leri' (hoe leert de jongen) dan volgt het antwoord: 'Ke, baka, mi tata, a booi hédétranga, en tee vankansie kon, alla tem hem na jagidagoe'²⁾.

Typisch is ook de uitdrukking: hem na dagoeteré (hij is een hondenstaart) waarmee te kennen wordt gegeven: hij is niet van veel beteekenis - hij is zonder macht.

2) Ach, vader, schei uit, de jongen heeft een hard hoofd, en bij elke vakantie blijkt hij de minste te zijn.

Kakafeti

d.i. hanengevecht, is niet uitsluitend Surinaamsch, want in Europa is het evenals het stierengevecht bekend, en niemand minder dan Hogarth heeft eene schilderij geleverd, die door de voortreffelijkheid van de afbeelding der hartstochten op de gezichten der toeschouwers, een meesterstuk mag genoemd worden.

Het ligt niet op mijn weg, om na te gaan, van welk land deze ‘sport’ naar ons is overgewaaid, ik wil alleen maar zeggen, dat ik in mijn jeugd, eenige malen een hanengevecht heb bijgewoond, maar dat in latere jaren ik er zelfs niet meer over heb hooren spreken.

Zeer waarschijnlijk is het, dat door de dierenbescherming deze gevechten in het geheel niet, of zelden en dan nog op zeer geheimzinnige wijze in een achterhoek worden gehouden.

Ook in mijn jeugd was deze ‘sport’ niet toegestaan, maar 't aantal dienaars der gerechtigheid was in lang niet zoo groot als nu, en met een weinig voorzorg konden de gevechten plaats vinden, zonder vrees voor overval van de politie.

Vóór ik tot de beschrijving van zoo'n Kakafeti overga, eerst eene toelichting.

Een fetikaka d.i. vechthaan, was voor den eigenaar, evenals een renpaard, een kostbaar bezit. Uit bepaalde rassen werd hij gekozen en dan getraind. Voor een goede vechthaan mocht geen andere leus bestaan dan overwinnen of sterven. Zoo'n beest moest een kolosaal uithoudings- en volhardingsvermogen hebben, want deze eigenschappen waren dikwijls de bezorgers van de overwinning.

Men zegt dat eene soort hennen, door de mannen van het vak ‘Kiens’ genaamd, deze eigenschappen in ruime mate bezat, en dat deze Kenau Simonszoon Haselaars geduchte tegenstanders waren van hare mannelijke collega's.

In het dagelijksch leven wordt iemand een fetikaka genoemd, die zich niet op zijn teentje laat trappen, die zijn kaas niet van zijn broodje laat weg halen, m.a.w. die niet gemakkelijk toegeeft. Het denkbeeld ‘vechten’ en ‘haan’ moet bij deze uitdrukking

geheel worden weggedacht, want aan handtastelijkheid moet niet worden gedacht. Eene vrouw wordt ook met den naam van een 'fetikaka' bestempeld.

Zeer waarschijnlijk is het, dat er meer l'eden zijn geweest die zich met het bedrijf bezig hielden, mij zijn er maar twee bekend: Ba Joerie, wonende in de Tiengie hoekoe*) en Baas Ringnée - waarschijnlijk René - wonende over de Werf, beiden dus in de buitenbuurten, op wier erven de tooneelen zich voordeden, die ik nu wil beschrijven.

't Is Zondagnamiddag en op 't erf van Baas Ringrée staan in een cirkel van om en bij 5 M middeliĳn de toeschouwers of deelnemers in afwachting van den tijd waarop het gevecht is bepaald, terwijl voor aan de straat op de stoep een haveloos gekleed ventje zit, dat waarschijnlijk de wacht houdt en waarschuwen moet als een politieman in aantocht is.

De hoofdpersonen op het erf zijn er evenwel niet bij, daar zij zich onledig houden met het nazien of in orde brengen der kampvechters. Een der aanwezigen, - B a K e m o e hoorde ik hem noemen - is beter gekleed dan de anderen. Hij is kassier, d.w.z. hij neemt de sommen, die gewed worden, in ontvangst om ze later aan de rechtverkrijgenden uit te betalen, waarvoor, naar ik vermoed, hij eene kleine commissie krijgt, want 't moet gezegd worden, de wedders hebben in elkaar geen vertrouwen en altijd moet het zijn boter bij de visch.

Daar slaat de klok en de twee promotors naderen, elk met zijn haan gedekt met een doek en stellen zich tegenover elkander.

Ademlooze stilte! De beesten worden nu losgelaten en wij hebben nu gelegenheid ze op te nemen.

Beide zijn niet zwaar van stuk. De vederen aan hals en nek zijn verwijderd en het vleesch ziet er rood uit, naar men wil door het ingeven van spiritus, om de beesten moediger te maken. Ook met spiritus zijn beenen en vleugels ingewreven.

Aan de pooten zijn òm de natuursporen, op eene eigenaardige wijze kunstsporen van staal aangebracht, die puntig, eenigszins plat en vlijmscherp zijn.

De hanen hebben intusschen als het ware hunne krachten gemeten met enkele aanvallen.

Het publiek is stil - zeer stil zelfs - en het schijnt zelfs dat de adem wordt ingehouden.

De aanvallen van beide zijden worden heftiger en heftiger en beiden beginnen teekenen van vermoeidheid te geven. Na een heftigen aanval van den haan van Baas Ringnée doet die

*) Stinkende hoek (Ladesmastraat)

van Ba Joerie eene achterwaartsche beweging - bij het volk kraboedoti, zandkrabben geheeten -. Zijn tegenstander, gebruikmakende van de gelegenheid, overwint zijn eigen matheid en doet na elkaar eenige aanvallen, en werkelijk, de haan van Ba Joerie gaat op de vlucht, achtervolgd door den ander. Maar hiermede is de overwinning nog niet behaald, daar evenals bij het boksen zekere vormen in acht worden genomen.

De weglooper wordt dadelijk weer in 't veld gebracht en het gevecht gaat voort.

De haan van Ba Joerie schijnt te beseffen dat hij wat goed te maken heeft en vergeet elke vermoeidheid en doet aanval op aanval. En het geluk bedient hem, want een zijner sporen komt terecht in een oog van zijn vijand, en woest omdat zijn been tegenstand ondervindt, trekt en trekt hij en een oog blijft aan de spoor van Ba Joerie's haan hangen.

Ook nu weer een kleine pauze om het beest van Baas Ringnée gelegenheid te geven zich te herstellen en de strijd wordt voortgezet.

De eenoogige is blijkbaar nu de mindere, maar met de volharding hem aangeboren of aangebracht doet hij aanval op aanval. En zie - het geluk dient hem: hij doet een wanhopigen aanval en keert zich dadelijk om, teneinde nogmaals aan te vallen. Hij doet den sprong, maar zijn vijand is niet meer in staat op te staan, want het strottenhoofd is doorgesneden en een bloedstroom laat zich zien. Nog een paar trekkingen van de pooten en hij is dood.

Ba Kemoe betaalt het geld aan de overwinnaars en het publiek verwijdert zich, een deel brommende en grommende om hun verlies, een ander deel met blijdschap om 't voordeel.

Onder de eersten is ook Ba Joerie met zijn gesneuvelden haan in een doek onder den arm - zijn maaltijd voor den volgenden dag.

Zooals hij tot een zijner geleiders zegt heeft hij geen spijt van zijn f10.- bij de weddenschap, maar wèl om zijn haan, die de beste fetikaka in de kolonie was. Niettemin heeft hij toch de voldoening dat 'Napoleon' - zoo heette zijn haan - de haan van Baas Ringnée ongeschikt heeft gemaakt om weer in het strijdperk te treden.

Gaarne had ik nog een schets van den strijd gemaakt, waarin onze Horatius Cocles als een held viel, maar om de waarheid getrouw te blijven, moet gezegd worden dat de dappere eenoogige reeds den volgenden Zondag op eene smadelijke wijze aan zijn einde kwam, n.l. door het keukenmes van Baas Ringnée en dat hij een deel uitmaakte van de switimofo¹⁾ in een pindatomtom²⁾.

1) versnapering

2) pindasoep met gestampte bananen.